

035.6
ร. 7656
ว. 9

การศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด
ในเวลาเปิดบริการ ณ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปริญญานิพนธ์

ของ

เรณู กาญจนะโกสิน

11 พ.ค. 2535

จึงมอบให้มหาวิทยาลัย
รามคำแหงเป็นวิทยาทาน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2529

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

178638

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานินท์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

..... น. น. : ประธาน

..... น. น. : กรรมการ

..... น. น. : ประธาน

..... น. น. : กรรมการ

..... น. น. : กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ตลอดเวลาของการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัญ ทิมเที่ยง รองศาสตราจารย์ภัทร ปิ่นศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์เจลิยา พันธุ์ทิศา ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนและให้กำลังใจ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรศักดิ์ อมรรัตนะศักดิ์ อาจารย์วิบูลลักษณ์ สรวิจิตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์แห้วพรรณ น้าเบญจพล ที่กรุณาให้คำแนะนำ และช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์นี้มาอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ และขอบคุณ ผู้ซึ่งมีความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ และนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่กรุณาตอบแบบสอบถาม รวมทั้งขอขอบคุณ คุณแสงขวัญเมือง คุณภาวิน นาวีเยง และน้อง ๆ ทุกคนของฝ่ายบริการผู้คนที่ได้ช่วยเหลืองานต่าง ๆ มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ คุณสำราญ กาญจนะโกกิน และขอบคุณลูกพี่ ที่คอยช่วยเหลือ ส่งเสริม และให้กำลังใจ ต่อผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนจบมหาวิทยาลัยแห่งนี้ หายสุดนี้ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ได้ให้ทุนการศึกษาและทุนในการทำวิจัยเรื่องนี้

เรณู กาญจนะโกกิน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	8
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	10
ความสำคัญของการใช้หนังสือภายในห้องสมุด	11
องค์ประกอบหนังสือที่พึงพอใจต่อการใช้หนังสือภายในห้องสมุด	12
วิธีการอ่านหนังสือ	19
เอกสารงานวิจัยในประเทศไทย	25
เอกสารงานวิจัยในต่างประเทศ	28
สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง	38
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	57
การเลือกกลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูล	57
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
พฤติกรรมการใช้หนังสือของอาจารย์	68
พฤติกรรมการใช้หนังสือของนักศึกษา	73
พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ตามลักษณะการใช้หนังสือ ของกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	79
เปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	86
ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดอื่น ๆ จากแบบสอบถาม ปลายเปิด	97
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
ความมุ่งหมายของการศึกษากันคว้า	99
วิธีดำเนินการศึกษากันคว้า	99
การวิเคราะห์ข้อมูล	100
สรุปผลการศึกษากันคว้า	101
อภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	119

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	อัตราส่วนระหว่างการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุดกับการยืมออก ของกลุ่มที่พบว่ามีการใช้ภายในห้องสมุดในอัตราที่ต่ำกว่าการยืมออก ..	36
2	อัตราส่วนระหว่างการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุดกับการยืมออก ของกลุ่มที่พบว่ามีการใช้ภายในห้องสมุดในอัตราที่สูงกว่าการยืมออก ..	37
3	หนังสือทั่วไปที่เป็นแหล่งข้อมูล	58
4	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ	63
5	การจำกัดชั้นช่วงเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือมากที่สุด จำแนกตาม การใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ของอาจารย์	69
6	อัตราส่วนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้หนังสือของอาจารย์ จำแนกตาม การใช้หนังสือภายในห้องสมุด การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และช่วงเวลาการเปิดบริการ	70
7	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืม หนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์	72
8	การจำกัดชั้นช่วงเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือมากที่สุด จำแนกตาม การใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ของนักศึกษา	74
9	อัตราส่วนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้หนังสือของนักศึกษา จำแนกตาม การใช้หนังสือภายในห้องสมุด การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และช่วงเวลาการเปิดบริการ	75

10	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของนักศึกษา	78
11	ปริมาณร้อยละของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด 9 พฤติกรรม ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	79
12	เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	86
13	เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	87
14	เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ ตารางและกราฟ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	88
15	เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	89
16	เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	90
17	เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือ และทัศนคติความ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	91

18	เปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการอ่าน เนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียดละบท ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	92
19	เปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดโดยการค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการและจดข้อมูลนั้น ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	92
20	เปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดโดยการสำรวจ รายชื่อ หนังสือและเอกสาร เพื่อรวบรวมและจัดทำบรรณานุกรม ระหว่าง กลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	94
21	ปริมาณร้อยละ ของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดจากแบบสอบถาม ปลายเปิด จำแนกตามกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	97

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงปริมาณพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในช่วงเวลาต่าง ๆ ของอาจารย์	71
2 แสดงปริมาณพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในช่วงเวลาต่าง ๆ ของนักศึกษา	77
3 แสดงปริมาณของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด 9 พฤติกรรมระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	81
4 แสดงระดับของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด 9 พฤติกรรมของกลุ่มที่ยืมหนังสือ	83
5 แสดงระดับของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด 9 พฤติกรรมของกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	85
6 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด 9 พฤติกรรม ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	95

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย หรืออุดมศึกษาซึ่งเป็นสถาบันวิชาการในระดับสูงสุด ที่มีความรับผิดชอบในการผลิตกำลังคนที่มีคุณสมบัติ มีปัญญา และมีคุณธรรม ออกมาช่วยพัฒนาประเทศ ดังนั้นภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาจะต้องกระทำ มีอยู่ 4 ประการ คือ การสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (พโยม วรรณศิริ 2515 : 40)

ในปัจจุบันความสำคัญของการเรียน การสอน ของมหาวิทยาลัย มุ่งในด้านส่งเสริม แนะนำให้นิสิตนักศึกษาศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง นอกเหนือไปจากการสอนโดยการบรรยายจากอาจารย์ ทั้งนี้ เพื่อให้บัณฑิตสามารถคิดวินิจฉัยสถานการณ์ และปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะในสาขาวิชาของตน ในลักษณะผู้มีความรู้กว้างขวาง ตลอดจนส่งเสริม การวิจัยของผู้สอน เพื่อสร้างสรรค์บรรยากาศทางวิชาการใหม่ ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสอน และต่อการพัฒนาสังคมอยู่ประการหนึ่งด้วย (สายสุตา คชเสนี 2527 : 1 - 2) ด้วยเหตุผล ดังกล่าว ทำให้ห้องสมุดซึ่งมีส่วนสำคัญในการเรียนการสอนอยู่แล้ว ยิ่งเพิ่มความสำคัญมากขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่า ห้องสมุด คือหัวใจของการศึกษา บัค (Buck. 1964 : 4295) บรรณารักษ์ระดับหัวหน้าห้องสมุดมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard) ให้ข้อคิดที่สำคัญไว้ว่า "คุณภาพของห้องสมุดจะเป็นเครื่องกำหนดคุณภาพทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยนั้น" เพราะเป็นแหล่งที่รวบรวมสรรพวิทยาการต่าง ๆ โดยจัดหา รักษา และเผยแพร่ ตลอดจนจัดเก็บ หนังสือ สิ่งพิมพ์ สื่อทัศนวัสดุ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน การสอน และกิจกรรมของ มหาวิทยาลัยนั้นในจำนวนที่เพียงพอ และทันสมัย มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ และมีบุคลากรซึ่งเป็นบรรณารักษ์วิชาชีพ เป็นผู้บริหารดำเนินการ (สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ 2521 : 64 - 65)

หนังสือเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญยิ่งของการศึกษา เพราะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความรู้ ความคิดและวิจญาณให้แก่บุคคล กษัตริย์ราชคำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล ปัจจุบันในพิธีเปิดงานหนังสือแห่งชาติ และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช 2515 : 58) มีความตอนหนึ่งว่า

...หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการ ทุกด้านทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่าน และหากเพียรพยายามบันทึก ไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปถึงที่ใด ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั้น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่า และมีประโยชน์มากจนประมาณมิได้ ในแง่ที่เป็น บ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์ ...

แม้ว่าการศึกษาในปัจจุบัน จะมีแนวโน้มในการนำเอาสื่อการสอนใหม่ ๆ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ และโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ มาใช้ แต่หนังสือก็ยังเป็นสื่อแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญ และใช้กันอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ เพราะการสื่อ และการรับความหมายจากหนังสือ เป็นทักษะ ที่ทำให้มนุษย์สามารถรับรู้ความหมายได้ในระยะเวลาอันสั้นกว่าทักษะด้านอื่น (Valette. 1967 : 126) ทั้งยังสะดวกต่อการใช้ สามารถศึกษาทบทวนได้ตามความจำเป็น และความ ต้องการ (Brown and others. 1977 : 332 - 333) นอกจากนั้น กำธร สติรกุล ยังกล่าวว่า หนังสือใช้เป็นหลักฐานการอ้างอิงที่สะดวก และเสียค่าใช้จ่ายถูกกว่าหลักฐาน การอ้างอิงประเภทโสตทัศนวัสดุ (กำธร สติรกุล 2515 : 178 - 181) ดังนั้น หนังสือ จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการศึกษากันทั่วทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ พยายามดำเนินการจัด บริการหนังสืออย่างดียิ่ง

ฟัสเลอร์ และไซมอน (Fussler and Simon) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ที่จัดบริการหนังสือในระบบชั้นเปิด (Open Stack) ไว้ว่า จากการที่ ผู้ใช้แสดงพฤติกรรมเคลื่อนย้ายหนังสือจากชั้นหนังสือที่จัดเรียงไว้ เพื่อใช้อ่านภายในห้องสมุด หรือในสถานที่ที่ห้องสมุดจัดไว้ นั้น ลักษณะการใช้ดังกล่าว จะทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้ในอีก ลักษณะหนึ่งคือ การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ซึ่งมีการบันทึกการใช้ไว้ และถ้าพิจารณาจำนวน

หนังสือที่ผู้ใช้เคลื่อนย้ายจากชั้นหนังสือแล้ว ย่อมเท่ากับ จำนวนหนังสือที่ผู้ใช้มีนอกนอกห้องสมุด
บวกกับจำนวนหนังสือที่ใช้เฉพาะภายในห้องสมุด ซึ่งห้องสมุดไม่สามารถเก็บหลักฐานการใช้ได้
(Fussler and Simon. 1969 : 107 - 109) แมกเกรท (McGrath) ก็เป็นผู้หนึ่ง
ที่ให้ความหมายของพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดไว้ว่า พฤติกรรมจะปรากฏตั้งแต่
ผู้ใช้หยิบหนังสือออกจากชั้นหนังสือ และนำไปยังโต๊ะสำหรับอ่านหนังสือของห้องสมุด จากนั้น
จะเลือกหนังสือที่ต้องการใช้ และนำไปมีนอกนอกห้องสมุด สำหรับหนังสือที่เหลือจากการเลือก
ผู้ใช้จะวางทิ้งไว้บนโต๊ะอ่านหนังสือเหล่านั้น (McGrath. 1972 : 212 - 219) จากที่
กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการ
ยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และนักวิจัยต่างก็เห็นว่า การเก็บสถิติการใช้หนังสือภายในห้องสมุด
ด้วย เพื่อแสดงการใช้หนังสือทั้งหมดของห้องสมุดที่แท้จริง (Apple. 1978 : 195)

ตามทัศนะของ แมกเกรท (McGrath) มีความเห็นว่า ลักษณะการใช้หนังสือ
ภายในห้องสมุด เป็นเพียงการสำรวจหนังสือ เพื่อการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเท่านั้น และ
ถือว่าผู้ใช้มิได้ใช้หนังสือนั้นจริง (McGrath. 1972 : 219) แต่ผลงานของ วอยท์ (Voight)
แสดงผลที่ตรงข้ามกับทัศนะของ แมกเกรท กล่าวคือ กลุ่มนักวิจัยที่ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ ใช้หนังสือ
ภายในห้องสมุดเพื่อการศึกษาเกินกว่าในจำนวนที่มากกว่าการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด (Voight.
1979 : 66) สตอคการ์ด กริฟฟิน และโคบลิน (Stockard, Griffin and Coblyn)
ได้สรุปผลการวิจัย และยืนยันว่า ผู้ใช้ต้องการให้ห้องสมุดจัดสถานที่ให้สะดวก เพื่อจะใช้หนังสือ
ภายในห้องสมุดมากกว่าการยืมออกนอกห้องสมุด (Stockard, Griffin and Coblyn.
1978 : 144 - 147) และยังต้องการให้จัดโต๊ะอ่านหนังสือเฉพาะบุคคล เพื่อให้มีสมาธิใน
การอ่าน และการค้นคว้า (อะลองคาญน์ สุวิชัยพาณิชย์ 2520 : 149 และทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ
2521 : 240) นอกจากนี้ จากการศึกษาของ จรรยา โพธิ์โรจน์กุล ได้กำหนดพฤติกรรมการใช้
หนังสือไว้ 2 ลักษณะคือ พฤติกรรมของผู้ใช้ที่ถือว่าได้ใช้หนังสือนั้นจริง และไม่ได้อ่านหนังสือจริง
พบว่า หนังสือส่วนใหญ่ร้อยละ 75.2 ที่ผู้ใช้วางทิ้งไว้บนโต๊ะอ่านหนังสือ นั้น เป็นหนังสือที่ผู้ใช้
ได้ใช้จริง (จรรยา โพธิ์โรจน์กุล 2525 : 146) ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะสรุปว่าการใช้
หนังสือภายในห้องสมุดเป็นเพียงการสำรวจหนังสือ หรือเป็นการใช้หนังสือเพื่อการศึกษาใน

ลักษณะใด ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาไว้

เป็นที่ยอมรับว่าข้อมูลหลักฐานที่มีการบันทึกไว้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ การดำเนินงานบางประเภทของห้องสมุดได้ เช่น ประสิทธิภาพในการทำงาน และการให้บริการ (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 136) แต่ห้องสมุดต่างก็ประสบปัญหา ในการจัดเก็บสถิติการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ทั้งนี้เพราะวิธีการเก็บสถิติหนังสือภายใน ห้องสมุดทำได้ยาก และเป็นการเพิ่มงานแก่เจ้าหน้าที่ (จรรยา ไพโรจน์กุล 2525 : 2 - 5) ในการจัดเก็บสถิติการใช้หนังสือภายในห้องสมุดนั้น ผู้วิจัยมีวิธีการศึกษาต่าง ๆ กันไป เช่น สตกคาร์ค กริฟฟิน และโคบลิน ได้เสนอแนะแนวทางการเก็บสถิติการใช้หนังสือภายใน ห้องสมุด โดยใช้สถิติการยืมหนังสือออก ซึ่งห้องสมุดเก็บอยู่เป็นประจำเป็นแนวทางการคาดคะเน ปริมาณการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ด้วยวิธีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หนังสือ ภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกในช่วงระยะเวลาเดียวกัน โดยสุ่มตัวอย่างจำนวนวัสดุ ที่ใช้ภายในห้องสมุด จากการนับจำนวนวัสดุที่ผู้ใช้วางทิ้งไว้บนโต๊ะอ่านหนังสือ แล้วนำมา เปรียบเทียบกับจำนวนวัสดุที่ยืมออกในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ถ้าพบว่ามีสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างการใช้ภายในห้องสมุด และการยืมออกสูง ห้องสมุดสามารถใช้ สถิติการยืมหนังสือ เป็นเครื่องวัดการใช้หนังสือภายในห้องสมุดได้ (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 136) อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า การเก็บข้อมูลการใช้หนังสือ ภายในห้องสมุดด้วยวิธีการนับ (Pick-up Method) มีข้อจำกัดหลายประการ ข้อจำกัดที่สำคัญ ประการหนึ่งคือ ไม่สามารถแสดงคุณค่าการอ่าน หรือการใช้ที่ผู้ใช้ได้รับจากหนังสือเล่มนั้นได้ ซึ่งเป็นสาเหตุของความไม่เข้าใจที่แท้จริง เกี่ยวกับลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และ เป็นอุปสรรคต่อการนำมาวิเคราะห์ เพื่อจัดบริการต่าง ๆ ให้ตรงกับพฤติกรรมการใช้หนังสือ และ เหมาะสมกับสภาพที่ห้องสมุดจะดำเนินการได้ ฟัสเลอร์ และไซมอน ได้หาวิธีแก้ข้อจำกัดนี้ โดยใช้แบบสอบถามใส่ในหนังสือที่สุ่มตัวอย่างไว้ เพื่อถามถึงการใช้หนังสือเล่มนั้น เช่น ยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด หรือเพื่อนำไปอ่านที่โต๊ะหนังสือ จดชื่อหนังสือเพื่อใช้ในการอ้างอิง ฯลฯ ซึ่งทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดในด้านคุณค่าด้วย อย่างไรก็ตามวิธี วิธีนี้จะเสียค่าใช้จ่ายสูง แต่ถ้าผู้ตอบให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างแท้จริง

การใช้แบบสอบถามจะช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้นั่งส้วภายในห้องสมุดได้ตรงกับข้อเท็จจริงของการใช้นั่งได้ (Jain. 1972 : 150)

สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นหน่วยงานบริการทางวิชาการ แห่งหนึ่งในระดับอุดมศึกษา ดำเนินงานตามบทบาทของมหาวิทยาลัยในด้านการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่มหาวิทยาลัย รามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยศตลาคีชา มีนโยบายหลัก 3 ประการ คือ การรับนักศึกษาเข้า เรียนโดยไม่จำกัดจำนวน การให้โอกาสทุกคนได้เข้าศึกษาโดยเท่าเทียมกัน และการให้ การศึกษาต่อเนื่อง (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2527 : 8) ทำให้สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ คณาจารย์ และนักศึกษาที่มาเรียนประจำ และไม่มาเรียนประจำ ได้เข้าใช้ห้องสมุดโดยเฉลี่ยวันละ 12,000 - 20,000 คน (สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง 2528 : 1 - 5) และประกอบด้วย ลักษณะการเรียน การสอน จำนวนผู้ใช้ และความหลากหลายในด้านวัย โอกาสการศึกษา และประสบการณ์ของผู้ใช้ ทำให้การปรับปรุง และพัฒนางานบริการทาง วิชาการของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง ยิ่งเพิ่มความจำเป็นและความสำคัญ มากขึ้น โดยเฉพาะงานบริการที่นั่งส้วภายในห้องสมุด ซึ่งยังขาดแนวทางการจัดเก็บสถิติ และ ความเข้าใจถึงลักษณะการใช้ที่นั่งส้วภายในห้องสมุดที่แท้จริง อันเป็นอุปสรรคต่อการจัดดำเนินงาน ด้านหนังสือ บุคลากร สถานที่ และเวลาการให้บริการ ให้สอดคล้องกับสภาพการใช้ที่นั่งส้ว และภาวะที่ห้องสมุดจะสามารถดำเนินการได้ ดังนั้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรของสำนัก หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงเห็นว่าผลจากการศึกษาเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรม การใช้ที่นั่งส้วภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในเวลาเปิดบริการ ณ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง" นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการให้บริการที่นั่งส้วภายในห้องสมุด ของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ใน โอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษา ในแต่ละช่วงเวลาของการเปิดบริการห้องสมุด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดกับพฤติกรรมยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในแต่ละช่วงเวลา ของอาจารย์และนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ
4. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ว่าแตกต่างกันหรือไม่

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการห้องสมุด
2. ทำให้ทราบว่า สถิติการยืมหนังสือสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการใช้หนังสือโดยส่วนรวมได้หรือไม่
3. ทำให้ทราบลักษณะ และความแตกต่างของการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ
4. ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางให้สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง นำไปใช้ในการวางแผนการจัดดำเนินงานการให้บริการหนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในด้านหนังสือ บุคลากร สถานที่ และเวลาการให้บริการ ให้สอดคล้องกับสภาพการใช้หนังสือที่แท้จริงของผู้ใช้ และเหมาะสมกับภาวะที่ห้องสมุดจะสามารถดำเนินการได้

ขอบเขตของการศึกษากันคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง และ แหล่งข้อมูล

1.1 อาจารย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เข้าใช้สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมีพฤติกรรมต่อหนังสือที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของหนังสือทั่วไป

1.2 นักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เข้าใช้สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมีพฤติกรรมต่อหนังสือที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของหนังสือทั่วไป

1.3 หนังสือทั่วไป ได้แก่หนังสือในหมวดวิชาสังคมศาสตร์ด้านการพาณิชย์ (HF) จำนวน 660 ชื่อเรื่อง หมวดวิทยาศาสตร์ (K) จำนวน 547 ชื่อเรื่อง และวิทยาศาสตร์ คำนวณ (QD) จำนวน 283 ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศรวม 1,490 ชื่อเรื่อง

2. เวลาเปิดบริการ ของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง วันจันทร์

ถึงวันศุกร์ เวลา 07.30 – 18.00 น. และวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ เวลา 08.30 – 16.30

ได้แบ่งเวลาค้นคว้าออกเป็น 10 ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ 1	เวลา	7.30 – 8.30
ช่วงที่ 2	เวลา	8.30 – 9.30
ช่วงที่ 3	เวลา	9.30 – 10.30
ช่วงที่ 4	เวลา	10.30 – 11.30
ช่วงที่ 5	เวลา	11.30 – 12.30
ช่วงที่ 6	เวลา	12.30 – 13.30
ช่วงที่ 7	เวลา	13.30 – 14.30
ช่วงที่ 8	เวลา	14.30 – 15.30
ช่วงที่ 9	เวลา	15.30 – 16.30
ช่วงที่ 10	เวลา	16.30 – 18.00

3. ตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 อาจารย์และนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือห้องสมุด

3.1.2 กลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือ

ออกนอกห้องสมุด

3.2.2 ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ห้องสมุด หมายถึง สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้งหมด

2. หนังสือ หมายถึง หนังสือวิชาการทั่วไป ที่จัดบริการในลักษณะชั้นเปิด

(Open Stack) จัดหมวดหมู่หนังสือตามระบบห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) และเป็นหนังสือที่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุดได้

3. ผู้ใช้ห้องสมุด หมายถึง อาจารย์ และนักศึกษา

3.1 อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำ และอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีสิทธิการยืมหนังสือของห้องสมุด

3.2 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงทุกชั้นปีที่ เป็นสมาชิกห้องสมุด และมีสิทธิการยืมหนังสือของห้องสมุด

4. เวลาเปิดบริการห้องสมุด หมายถึง ระเบียบการใช้ห้องสมุด ในเรื่องกำหนดการเปิด - ปิด ห้องสมุด คือ 7.30 - 18.00 นาฬิกา ซึ่งเป็นเวลาเปิดบริการปกติ และมีการจัดการการใช้หนังสือภายในห้องสมุดกับบริการให้ยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด

5. พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของผู้ใช้ห้องสมุดเริ่มตั้งแต่ผู้ใช้ยืมหนังสือออกจากชั้น จนกระทั่งสิ้นสุดการใช้หนังสือ โดยการวางทิ้งไว้บนโต๊ะ หรือจุดใดจุดหนึ่งภายในห้องสมุด

6. พฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของผู้ใช้ห้องสมุด เริ่มตั้งแต่ผู้ใช้ยืมหนังสือออกจากชั้นหนังสือ จนกระทั่งสิ้นสุดการกระทำ หลักฐานการยืมหนังสือไว้ที่หน่วยงานบริการยืม - คืน ของห้องสมุด

7. กลุ่มที่ยืมหนังสือ หมายถึง อาจารย์กับนักศึกษาที่ใช้ใช้สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมีพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด

8. กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ หมายถึง อาจารย์กับนักศึกษาที่ใช้สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยไม่ยืมออกนอกห้องสมุด

9. ลักษณะการใช้หนังสือ หมายถึง วิธีค้นหาความรู้จากหนังสือเล่มที่หยิบออกมาจากชั้นหนังสือ ในแบบต่าง ๆ เช่น อ่านเฉพาะบางบทของหนังสือ คัดลอกข้อความจากหนังสือสำรวจเฉพาะสารบัญของหนังสือ เป็นต้น

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. อาจารย์มีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการสัมพันธ์กันในทางบวก

2. นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการสัมพันธ์กันในทางบวก

3. ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ แตกต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความสนใจและความภาคภูมิใจของบรรณารักษ์นั้นอยู่ที่การที่มีผู้อ่าน และมาใช้หนังสือ หรือวัสดุต่าง ๆ ของห้องสมุดเป็นจำนวนมาก ๆ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าการเสียสละเวลา และแรงงานในการจัดดำเนินงานห้องสมุดมิได้เปล่าประโยชน์ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นกำไรอันสูงสุดของงานในอาชีพบรรณารักษ์ (รัชนีกร อินทรกำแหง 2515 : 41) โดยเฉพาะการใช้หนังสือ ซึ่งเป็นวัสดุห้องสมุดที่มีจำนวนมากที่สุด

ความสนใจในเรื่องการใช้หนังสือภายในห้องสมุด เริ่มปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1959 - 1960 ที่มหาวิทยาลัยชิคาโก โดย ฟัสเลอร์ และไซมอน เพื่อศึกษารูปแบบการใช้หนังสือภายในห้องสมุด (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 137) กล่าวว่า มีหนังสือจำนวนหนึ่งซึ่งผู้ใช้เคลื่อนย้ายออกจากชั้น เพื่อการใช้เฉพาะภายในห้องสมุด แต่เป็นการใช้ที่ไม่มีการบันทึกหลักฐานการใช้ไว้ ซึ่งในบางส่วนของหนังสือที่ใช้ในลักษณะนี้ ถือว่านำไปสู่การบันทึกหลักฐานการใช้ได้ เมื่อผู้ใช้ตัดสินใจที่จะขอยืมออกนอกห้องสมุด (Fussler and Simon. 1969 : 107) ในทัศนะของ แมคแกรธ (McGrath. 1972 : 212 - 219) ให้ความหมายการใช้หนังสือภายในห้องสมุดว่า หมายถึง การที่ผู้ใช้หยิบหนังสือออกจากชั้น โดยที่ผู้ใช้อาจไม่ได้ใช้เลขเรียกหนังสือในการค้นหาหนังสือนั้น หรืออาจจะใช้เลขเรียกหนังสือเพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาหนังสือที่ต้องการ จากนั้นก็นำหนังสือไปที่โต๊ะสำหรับอ่าน เพื่อคัดเลือกเฉพาะเล่มที่ต้องการยืมออกนอกห้องสมุด ส่วนหนังสือที่เหลือนั้นได้วางหิ้งไว้บนโต๊ะ แต่ ฟัสเลอร์ และไซมอน (Fussler and Simon. 1969 : 107 - 108) เห็นว่า เป็นการยากที่จะกำหนดพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการศึกษาเพียงหนังสือที่วางหิ้งไว้บนโต๊ะอ่านเท่านั้น ทั้งนี้เพราะมีหนังสืออีกเป็นจำนวนมากที่ผู้ใช้อ่านและวางหิ้งไว้ชั้นหนังสือด้วย นอกจากนั้น แฮร์ริส (Haris. 1977 : 118 - 126) ได้ศึกษา

การใช้หนังสือ และวารสารภายในห้องสมุดที่นิวแคสเซิล โพลีเทคนิค (New Castle upon Pyne Polytechnic) พบพฤติกรรมของผู้ใช้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของวิธีการนำการใช้หนังสือ และวารสารภายในห้องสมุด พฤติกรรมที่พบบ่อยคือ พฤติกรรมของผู้ใช้ที่เกินคู หรือค้นหาหนังสือตามชั้นหนังสือ ผู้ใช้อาจยืมอ่าน หรือค้นดูหน้าหนึ่งของหนังสือที่บริเวณชั้นหนังสือนั้น และเมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้วจะเก็บขึ้นชั้นในทันที หรือเมื่อใช้แล้วนำไปเก็บขึ้นชั้นเอง โดยมีได้วางทิ้งไว้บนโต๊ะ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าห้องสมุดจะปีละประกาศขอให้ผู้ใช้วางหนังสือที่ใช้แล้วไว้บนโต๊ะ หรือคืนหนังสือ โดยไม่ต้องเก็บขึ้นชั้นเอง แต่ทว่า ยังมีหนังสือที่ใช้แล้วให้นำไปเก็บบนชั้นหนังสือเองอีก (จรรยา ไพโรจน์กุล 2525 : 145) ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องที่บรรณารักษ์เผชิญอยู่กับคำถาม และปัญหาต่าง ๆ เช่น อุบัติภัยของผู้ใช้ในการมาใช้ห้องสมุด (ประภาวดี สัมพันธ์ 2524 : 12) อันเป็นสิ่งที่ไม่ว่าครั้งก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงที่ปรากฏออกมาได้ (Burns. 1978 : 5 - 6)

ดังนั้น เพื่อสรุปความหมายของการใช้หนังสือภายในห้องสมุดได้ว่า หมายถึง การที่ผู้ใช้ได้เลือกหนังสือต่าง ๆ ที่อยู่ในห้องสมุด และผู้ใช้อาจยืมอ่านที่บริเวณชั้นหนังสือ หรือนำมาใช้อ่านที่โต๊ะอ่านหนังสือของห้องสมุด โดยมีคีย์มอออกนอกห้องสมุด

ความสำคัญของการใช้หนังสือภายในห้องสมุด

ในความสัมพันธ์ของการใช้หนังสือภายในห้องสมุด บรรณารักษ์หลายท่านต่างให้ทัศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ซึ่งสรุปได้ว่า การใช้หนังสือภายในห้องสมุดเป็นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการยืมหนังสือออก (Fussler and Simon 1969 : 107 - 108 and McGrath. 1972 : 212 - 219) และการจัดห้องอ่านหนังสือที่สะดวกสบาย มีส่วนกระตุ้นการอ่านหนังสือของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นอย่างมาก และมีผลต่อการเข้าใช้ห้องสมุดบ่อยครั้งขึ้นด้วย (Harlow. 1963 : 298) นอกจากนี้ ยังมีหนังสือบางประเภทที่ห้ามยืมออกนอกห้องสมุด ได้แก่ หนังสือหายาก หนังสืออ้างอิง วารสาร และหนังสือสารอง หนังสือเหล่านี้ห้องสมุดจำเป็นต้องจัดบริการการใช้เฉพาะภายในห้องสมุดเท่านั้น

(Apple. 1978 : 195) แนวโน้มของความต้องการในการใช้หนังสือภายในห้องสมุดนั้นวัน
จะมีปริมาณสูงขึ้น ซึ่งจะพบจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผู้ใช้เสนอแนะให้จัดอย่างเหมาะสมกับการ
ศึกษาค้นคว้า และในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการใช้ (แก้วตา จันทรรวภา 2527 : 9)
จากที่กล่าวมานี้ หอสรุปได้ว่าการใช้หนังสือภายในห้องสมุด มีความสำคัญต่อผู้ใช้ และมีความ
จำเป็นต่อการจัดการบริการหนังสือบางประเภท ดังนั้น การศึกษาการใช้หนังสือภายในห้องสมุด
จึงเป็นเรื่องที่บรรณารักษ์ควรคำนึงถึง เช่น เกี่ยวกับการบริการด้านอื่น ๆ ของห้องสมุด

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการใช้หนังสือภายในห้องสมุด

การจัดการบริการการใช้หนังสือภายในห้องสมุด จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด
ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. การจัดหาสาร และที่นั่งอ่านหนังสือ (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 145)
2. การจัดชั้นหนังสือ (Fussler and Simon. 1969 : 53 - 67)
3. ระเบียบและกฎเกณฑ์ของห้องสมุด (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 147 - 148)
4. ความต้องการในการอ่านของผู้ใช้แต่ละบุคคลแตกต่างกัน (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 137)

การจัดอาคาร และที่นั่งอ่านหนังสือ

การใช้พื้นที่ห้องสมุดโดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของเนื้อที่เป็นสิ่งจำเป็น รูปแบบ
อาคารที่ไม่ดี และการจัดอาคารสถานที่ที่ไม่เหมาะสมจะเป็นอุปสรรคต่อการสำคัญในการใช้
ห้องสมุด ได้มีผู้รู้หลายคนได้จำแนกเนื้อที่ห้องสมุดตามลักษณะการใช้ไว้หลายรูปแบบ อาทิเช่น
บราวน์ (Brown. 1981 : 275 - 276) ได้จำแนกการใช้เนื้อที่ภายในห้องสมุดเป็น
3 ส่วนคร่าว ๆ ได้แก่ บริเวณชั้นหนังสือ (Stack Space) บริเวณที่นั่งอ่าน (Study
Space) และบริเวณบริการ (Service Space) ซึ่งจะรวมถึงตู้บัตรรายการ ห้องทำงาน

ของฝ่ายต่าง ๆ ของห้องสมุด ตลอดจนบริเวณติดตั้งเครื่องจักรกลต่าง ๆ ด้วย

อย่างไรก็ดี ปรากฏว่าห้องสมุดใช้เนื้อที่ส่วนใหญ่เพื่อบริการผู้ใช้ห้องสมุด กล่าวคือ เนื้อที่ประมาณร้อยละ 30 - 40 เป็นชั้นหนังสือ และเนื้อที่อีกร้อยละ 20 - 30 เป็นที่นั่งอ่าน ในขณะที่บริเวณห้องทำงานใช้เนื้อที่เพียงร้อยละ 15 และอีกประมาณร้อยละ 15 เป็นเนื้อที่ของบันได ลิฟท์ เครื่องปรับอากาศ และอุปกรณ์ต่าง ๆ (Lushington and Mills. 1980 : 37) จะเห็นว่าบริเวณที่นั่งอ่าน และห้องอ่านหนังสือจะมีเนื้อที่น้อยกว่าบริเวณชั้นหนังสือ ห้องอ่านหนังสือควรอยู่ใกล้บริเวณชั้นหนังสือ และอาจมีลักษณะเป็นห้องเฉพาะบุคคล (Individual Study Rooms) โต๊ะอ่านเดี่ยว (Carrels) โต๊ะหรือห้องศึกษากลุ่ม (Groups Study Tables, Rooms) โต๊ะอ่านหนังสือทั่วไป และควรจัดไว้ในที่ห่างไกลจากบริเวณที่มีเสียงรบกวน เพราะผู้ที่อ่านหนังสือ หรือทำการค้นคว้าใด ๆ ย่อมต้องการความสงบเงียบ การจัดห้องอ่านหนังสืออาจทำได้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ จัดเป็นห้องอ่านรวมขนาดใหญ่เพียงห้องเดียว ลักษณะหนึ่ง และจัดเป็นที่นั่งอ่านปะปนไปกับชั้นหนังสือ โดยอาจแยกเป็นห้องอ่านหลาย ๆ ห้อง ตามประเภทของหนังสืออีกลักษณะหนึ่ง สำหรับการจัดห้องอ่าน ซึ่งชั้นหนังสือและโต๊ะอยู่ในบริเวณเดียวกัน ควรจัดโต๊ะไว้ด้านข้างริมหน้าต่าง โดยหันด้านข้างของโต๊ะไปทางหน้าต่างนี้เพื่อมิให้ต้องรับแสงสว่างมากเกินไป อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี จะพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดแต่ละคนมีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดแตกต่างกัน บางคนมาเพื่อศึกษาค้น บางคนมาเพื่อพักผ่อน และหาความเพลิดเพลิน วัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันนี้เองเป็นผลสืบเนื่องให้พฤติกรรมในการใช้ห้องสมุดแตกต่างกันไปด้วย ในขณะที่ผู้ใช้ห้องสมุดที่มาค้นคว้า จะใช้สมาธิในการอ่านหนังสือ ส่วนผู้ที่มาพักผ่อนและหาความเพลิดเพลิน อาจจะพูดคุยสนทนากันบ้าง (Sharma. 1978 : 40 - 48) ด้วยเหตุนี้เองห้องสมุดมหาวิทยาลัยบางแห่งจึงจัดห้องอ่านหนังสือขึ้น 2 ประเภท ประเภทแรก ได้แก่ ห้องอ่านหนังสือทั่ว ๆ ไป จะเป็นห้องอ่านขนาดใหญ่ห้องเดียวหรือหลายห้องก็ได้ ประเภทที่ 2 ได้แก่ ห้องอ่านหนังสือตามสบาย (Browsing Room)

จำนวนที่นั่งอ่าน และความเพียงพอเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการจัดห้องอ่านหนังสือ ปัจจัยสำคัญในการกำหนดจำนวนที่นั่งอ่านของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ได้แก่

1. บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. ประเภทของผู้ใช้ห้องสมุด
3. ลักษณะของหลักสูตร วิธีสอน และจำนวนหนังสืออ่านประกอบ
4. จำนวนนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และจำนวนผู้ที่มาเรียนในแต่ละวัน
5. จำนวนห้องสมุดคณะ ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ภายในมหาวิทยาลัย (Wilson and Tauber. 1966 : 500 - 501)

การจัดชั้นหนังสือ

การจัดชั้นหนังสือนั้น หมายถึง การจัดเก็บหนังสือชั้นขึ้นทั้งหนังสือใหม่ที่ได้รับการจัดหมวดหมู่และทำบัตรรายการแล้ว หนังสือที่มีผู้ยืมไปและนำมาส่งคืน และหนังสือที่มีผู้หยิบใช้ภายในห้องอ่าน นอกจากนั้นยังรวมถึง การทำความสะอาดชั้น การตรวจการเรียงหนังสือบนชั้น การเลือกหนังสือส่งซ่อม ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือผู้ใช้ห้องสมุดในการค้นหาหนังสือ และทราบถึงระเบียบกฎเกณฑ์ในการใช้หนังสือ (Wilson and Tauber. 1966 : 328)

การจัดชั้นหนังสือเพื่อบริการแก่ผู้ใช้มี 2 แบบ ได้แก่

1. การจัดหนังสือแบบชั้นเปิด (Open Stack) เป็นการจัดหนังสือในลักษณะที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้อ่านเลือกเข้าค้นหาหนังสือที่ต้องการได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้จะต้องมีระบบการจัดหนังสือที่เป็นระเบียบง่ายแก่การค้นหา และจัดชั้นหนังสือของเจ้าหน้าที่ และปรากฏว่า ห้องสมุดที่จัดหนังสือในระบบชั้นเปิด จะมีการใช้ภายในห้องสมุดมากกว่าห้องสมุดที่จัดในระบบชั้นปิด (Fussler and Simon. 1969 : 53 - 56) การจัดหนังสือแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้อ่านเข้าค้นหาหนังสือด้วยตนเองนั้น มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงทั้งในด้านการจัดวางชั้นหนังสือให้ได้รับแสงสว่างพอเพียง และอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีทางเดินระหว่างชั้นหนังสือกว้างขวางเพียงพอ และแต่ละชั้นให้มีความสูง ความกว้าง ความลึก เหมาะสมกับผู้ใช้ห้องสมุด ประกอบกับมีป้ายแสดงหมวดหมู่ของหนังสือในแต่ละชั้นด้วย (Sharma. 1978 : 33 - 35) สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดหนังสือแบบชั้นเปิด คือ บริเวณชั้นหนังสือต้องอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม เข้าไปได้ง่าย และสามารถติดต่อกับส่วนอื่น ๆ ของห้องสมุดได้สะดวก (Lyle. 1974 : 116)

2. การจัดหนังสือแบบที่ปิด (Closed Stack) เป็นการจัดหนังสือที่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะเป็นผู้หยิบตัวเล่มที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการ โดยที่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่มีโอกาสเข้าค้นหาหนังสือด้วยตนเอง การจัดหนังสือระบบนี้มักใช้กับหนังสือที่มีความสำคัญ ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เช่น หนังสือหายาก หนังสือที่มีราคาสูง (Rogers and Weber. 1971 : 238-240) นอกจากนี้ ยังรวมถึงหนังสือที่จัดเก็บด้วยระบบที่ยากแก่การค้นหาด้วยตนเอง เช่น ระบบการจัดชั้นตามลำดับก่อนหลังของหนังสือ หรือหนังสือที่จัดเก็บในชั้นแบบเลื่อนได้ เป็นต้น (Brown. 1981 : 297)

การจัดวางชั้นหนังสือควรวางในตำแหน่งที่เหมาะสม กล่าวคือ วางในตำแหน่งที่ได้รับแสงสว่าง และอากาศถ่ายเทได้สะดวก แต่ควรอยู่ในบริเวณที่แสงแดดส่องเข้ามาไม่ถึง หนังสือบนชั้นมีทางเดินระหว่างชั้นที่กว้างขวาง และที่สำคัญไม่ควรอยู่ในที่คับตา เพราะจะทำให้เจ้าหน้าที่ตรวจตราไม่สะดวก และจะต้องคำนวณเนื้อที่ให้เพียงพอแก่การจัดเก็บหนังสือทั้งในปัจจุบันและอนาคต การขยายเนื้อที่บริเวณชั้นหนังสือ จะกระทำได้ถึงประมาณร้อยละ 60 ของเนื้อที่ห้องสมุดทั้งหมด (Brown. 1981 : 297) ในปัจจุบันได้มีการพยายามที่จะใช้เนื้อที่บริเวณชั้นหนังสือให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การใช้ชั้นแบบเลื่อนได้ในการพิจารณาลักษณะของชั้นที่เหมาะสม การพิจารณาสิ่งสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ จำนวนระดับในแต่ละชั้น และความสูงของชั้น (Cohen and Cohen. 1979 : 115) ชั้นหนังสือควรมีความสูงพอเหมาะแก่การหยิบหนังสือ แต่ละระดับควรต่างกัน 1 ฟุต หรือสามารถเลื่อนปรับระดับได้ เพื่อให้สามารถบรรจุหนังสือได้หลายขนาด นอกจากนี้ ควรมีแผ่นป้ายระบุเลขเรียกหนังสือในแต่ละชั้นด้วย (Sharma. 1978 : 34 - 35)

การจัดชั้นหนังสือ มีหลักปฏิบัติดังนี้ (อัมพร ปันศรี และนันทนา เผือกม่วง 2515 : 134 - 139)

1. จัดหนังสือให้ผู้ใช้งานห้องสมุดเข้าถึงหนังสือที่ต้องการโดยสะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งจัดวางหนังสือที่มีผู้ใช้มากไว้ในตำแหน่งที่เข้าใช้ได้สะดวกด้วย

2. จัดหนังสือให้อยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้อง และตรวจตรารักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นหนังสือตลอดเวลา

3. ในการจัดชั้นหนังสือ ต้องคำนึงถึงการเพิ่มจำนวนของหนังสือ และการขยายตัวของห้องสมุด

4. จัดหนังสือประเภทที่มีความสัมพันธ์กันไว้ด้วยกัน

นอกจากการจัดชั้นหนังสือแล้ว ยังต้องดูแลรักษาสภาพของหนังสือเหล่านั้น โดยดูแลมิให้สูญหาย หรือได้รับการฉีกทำลาย และตรวจตรามิให้ชำรุดก่อนจะรวบรวมทบทวน ตลอดจนซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ

ระเบียบและกฎเกณฑ์ของห้องสมุด

ระเบียบและกฎเกณฑ์ในการยืม และคืนหนังสือ มีอิทธิพลต่อการใช้หนังสือภายในห้องสมุดอย่างมาก เช่น นโยบายการยืม และระยะเวลาที่ให้ยืม (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 147 - 148) การมีกฎเกณฑ์มากมายและยากแก่การเข้าใจ ตลอดจนการเคร่งครัดต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ไม่มีการยืดหยุ่นนั้น เป็นผลเสียและปัญหาที่สำคัญ เพราะนอกจากจะสร้างความไม่พึงพอใจให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดแล้ว ยังเป็นการทำลายภาพลักษณ์ที่ดีของบริการยืมคืน ทั้งหมดในระยะเวลานานสืบด้วย เป็นสาเหตุทำให้ผู้ใช้ไม่นิยมมาใช้ห้องสมุดมากเท่าที่ควร (แก้วตา จันทรรวภา 2527 : 40) ดังเช่น งานวิจัยที่พบว่า ห้องสมุดควรปรับปรุงระเบียบการใช้ห้องสมุดให้รัดกุม และเหมาะสมกับกาลเวลา (หัตถิณี ขวัญสุวรรณ 2521 : 238 - 239) รวมถึงควรพิจารณาขยายเวลา ปีก - เป็ด หอสมุดด้วย (อัมพร ปันศรี 2525 : 197) เพราะถ้าเวลาที่ใช้อ่านหนังสือภายในห้องสมุดมีสั้นเกินไป การยืมออกจะมากขึ้นเท่านั้น ในทางกลับกัน ถ้าผู้ใช้อ่านหนังสือภายในห้องสมุดมากขึ้น การยืมออกจะน้อยลงเช่นกัน (Fussler and Simon. 1969 : 53 - 67)

ความต้องการในการอ่านของผู้ใช้แต่ละบุคคลแตกต่างกัน

คนเราแต่ละคนมีความต้องการ และกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่านไม่เหมือนกัน สำหรับบุคคลที่ประกอบอาชีพ การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และติดตามความเคลื่อนไหวด้านความก้าวหน้าในสาขาวิชาชีพของตน สำหรับบุคคลทั่วไปอาจจะอ่านเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์บ้านเมืองทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ บางคนอาจจะอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน อ่านเพื่อค้นหาข้อมูลบางประการ หรืออ่านเพื่อการศึกษา

ลีดี้ (Leedy. 1956 : 161 - 162) ได้รวบรวมความต้องการในการอ่าน หนังสือไว้ดังต่อไปนี้

1. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ
2. อ่านเพื่อทำความเข้าใจความคิดของผู้เขียน
3. อ่านเพื่อปูพื้นฐานในการทำความเข้าใจให้กว้างขึ้น
4. อ่านเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง หรือรายละเอียด
5. อ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้
6. อ่านเพื่อเป็นแนวทาง
7. อ่านเพื่อตรวจสอบข้อคิดเห็นของผู้เขียนว่าตรงกับคนอื่น ๆ หรือไม่
8. อ่านเพื่อค้นหาคำตอบของปัญหา
9. อ่านเพื่อติดตามเหตุการณ์ของโลก
10. อ่านเพื่อสรุปลงความเห็น
11. อ่านเพื่อทดสอบความจริง
12. อ่านเพื่อเรียนรู้วิถีความเป็นอยู่ของคนอื่น ๆ
13. อ่านเพื่อประเมินคุณค่าบางสิ่งบางอย่าง
14. อ่านเพื่อค้นหาวิธีทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
15. อ่านเพื่อหาจุดมุ่งหมายของผู้แต่งว่ามีแรงจูงใจในการเขียนอย่างไรบ้าง

16. อ่านเพื่อช่วยในการตัดสินใจ
17. อ่านเพื่อหยั่งรู้ความคิดเห็นของคนอื่น ๆ
18. อ่านเพื่อการเตรียมตัวรับตำแหน่งใหม่ สถานการณ์ใหม่
19. อ่านเพื่อความชอบ
20. อ่านเพื่องานอดิเรก
21. อ่านเพื่อเพิ่มทักษะและความสามารถ
22. อ่านเพื่อให้เข้าใจตนเอง
23. อ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ
24. อ่านเพื่อทำความเข้าใจสัญลักษณ์ เช่น แผนที่ ตาราง กราฟ
25. อ่านเพื่อค้นหาแหล่งจัดซื้อ สถานที่
26. อ่านเพื่อไขกลาง
27. อ่านเพื่อขยายขอบเขตและความสนใจให้กว้างยิ่งขึ้น
28. อ่านเพื่อให้ได้แหล่งข้อมูล ข่าวสาร
29. อ่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการทำงานของคนอื่น
30. อ่านเพื่อศึกษาสิ่งที่เกิดตัวออกไป
31. อ่านเพื่อให้เกิดความพอใจแก่บุคคลอื่น
32. อ่านเพื่อความเฉลียวฉลาด
33. อ่านเพื่อให้เกิดอารมณ์พึงพอใจ และสร้างสรรค์
34. อ่านเพื่อความเพลิดเพลินกับภาษา เสน่ห์ของถ้อยคำ
35. อ่านเพื่อหาความหมายของคำ หรือนิยามศัพท์เฉพาะ
36. อ่านเพื่อตรวจสอบการออกเสียง
37. อ่านเพื่อเขียนรายงานการวิจัย
38. อ่านเพื่อวิพากษ์วิจารณ์
39. อ่านเพื่อทำนายผล สรุปผล
40. อ่านเพื่อสรุปความคิดของผู้แต่ง

ความต้องการและจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันนี้ เป็นผลให้พฤติกรรมในการอ่านแตกต่างกันไปด้วย และเป็นสาเหตุที่ทำให้ห้องสมุดบางแห่งต้องจัดห้องอ่านหนังสือเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก ได้แก่ ห้องอ่านหนังสือทั่วไป และประเภทที่ 2 ได้แก่ ห้องอ่านหนังสือแบบตามสบาย (Sharma, 1978 : 40 - 41) อย่างไรก็ตามก็ จะพบว่าพฤติกรรมการอ่านสามารถแบ่งได้ตามจุดมุ่งหมายในการอ่านเป็น 3 ประเภท คือ (รสา วงศ์ยังอยู่ 2509 : 289-290)

1. อ่านเพื่อทราบข้อเท็จจริง การอ่านแบบนี้เป็นการอ่านที่รวดเร็ว สิ่งที่เรากำลังต้องการจากการอ่านคือ คำตอบสั้น ๆ หัวข้อสำคัญ หรือความคิดเด่นของข้อความทั้งหมด เช่น การอ่านประกาศ การอ่านป้ายโฆษณา การอ่านภาพข่าวหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
2. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน การอ่านแบบนี้มักเป็นการอ่านเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรืออ่านเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เกิดความซาบซึ้ง เช่น การอ่านนวนิยาย อ่านสารคดีท่องเที่ยว เป็นต้น
3. อ่านเพื่อการศึกษา ค้นคว้า การอ่านแบบนี้มีใช้เพื่อให้จำได้ หรือเพื่อให้รู้เท่านั้น หากแต่อ่านเพื่อให้เข้าใจ สามารถประเมินค่า ตีความ วิพากษ์วิจารณ์ให้กว้างขวางออกไปได้ เช่น อ่านตำราวิชาการ อ่านบทความจากวารสารหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านที่ง่ายที่สุด เพราะไม่ต้องใช้สมาธิในการอ่านมาก และอ่านตามความพอใจ แต่การอ่านเพื่อทราบข้อเท็จจริง หรือเพื่อการค้นคว้า ถือว่าเป็นการอ่านที่ยากที่สุด เพราะต้องใช้ความเข้าใจ เวลา และวิธีการที่แตกต่างกันออกไป การที่จะเป็นนักอ่านที่ดี จึงควรมีการฝึกฝน และฝึกหัดจุดมุ่งหมาย การอ่านอย่างง่าย ๆ และยากขึ้นตามลำดับ ซึ่งบุคคลสามารถพัฒนาตนให้เป็นผู้มีความสามารถทางการอ่านได้ องค์ประกอบของผู้มีความสามารถในการอ่านคือ มีความเข้าใจเรื่องที่อ่าน รูปแบบ และวิธีการอ่านที่ถูกต้อง และมีการอ่านที่เป็นไปตามธรรมชาติ (Gray, 1936 : 23)

วิธีการอ่านหนังสือ

วิธีการอ่านหนังสืออย่างมีประสิทธิภาพนั้นเมื่ออยู่หลายวิธี ซึ่งผู้ใดจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการอ่าน โดยมีวิธีการอ่านดังนี้

1. การอ่านหนังสือเพื่อทราบข่าวสาร หรือข้อเท็จจริงนั้น เป็นการอ่านเพื่อรู้ ซึ่งใช้เวลาอ่านสั้น ๆ แอนเดอร์สัน เดิซตัน และพูล (Anderson, Durston and Poole. 1969 : 62 - 63) ได้เสนอแนะวิธีการอ่านอย่างเร็วลักษณะหนึ่ง เรียกว่า ทักษะการค้นหา (Search Skill) ได้แก่ วิธีการอ่านแบบ สกิมมิง (Skimming) และการอ่านแบบ สแกนนิ่ง (Scanning) ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการดังนี้

1.1 สกิมมิง (Skimming) การอ่านแบบสกิมมิง เป็นลักษณะการอ่านแบบ กว้าง ๆ เพื่อเก็บประเด็น หรือเก็บเนื้อหาที่สำคัญ โดยการอ่านข้ามเป็นตอน เป็นประโยค ในส่วนที่คิดว่าไม่มีความสำคัญ สิ่งที่สำคัญของการอ่านโดยวิธีนี้ คือ ความเร็วในการอ่าน ในชีวิตประจำวันมักใช้วิธีนี้มากที่สุดในการอ่าน เพื่อให้รู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ ปัจจุบันในเวลาอันสั้น และต้องการเฉพาะเนื้อหาสำคัญ การอ่านแบบนี้ มีประโยชน์ไม่น้อยทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วยประหยัดเวลาการอ่านลงไปได้มาก ช่วยให้อ่านสิ่งที่พิมพ์มาบางประเภท เช่น วารสาร-หรือ-หนังสือพิมพ์ได้เร็วขึ้น และเข้าใจประเด็น หรือเนื้อหาที่สำคัญ ๆ ที่อ่าน ด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถตัดสินใจเลือกหนังสือ บทความหรือข้อความต่าง ๆ ได้ อย่างดี (Anderson, Durston and Poole. 1969 : 62 - 63)

การอ่านแบบสกิมมิง มีวิธีการดังนี้ อ่านชื่อเรื่อง อ่านชื่อนักประพันธ์ สารบัญ แหล่งที่มาของเรื่อง และสำรวจเนื้อเรื่องในประเด็นสำคัญของแต่ละย่อหน้า คำชี้แจง คำต่าง ๆ อ่านบทสรุปของหนังสือ (พิทาวคี่ เอมะวรรณะ สุรพล หยมมเนียม และนฤมล ปราญโยธิน 2526 : 52 - 53) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การอ่านหนังสือในลักษณะนี้ เป็นเพียงการสำรวจหนังสือก่อนการอ่านจริงเท่านั้น ซึ่ง ฟัสเลอร์ และไซมอน (Fussler and Simon. 1969 : 107 - 117) ถือว่าเป็นการใช้ที่น้อยมาก หรืออาจถือว่าไม่ได้ ใช้เลย

1.2 สแกนนิ่ง (Scanning) การอ่านแบบสแกนนิ่ง เป็นลักษณะการอ่าน แบบมุ่งหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่อง ดังนั้น ขณะที่กำลังใช้วิธีสแกนนิ่งอยู่ จึงต้องคำนึง อยู่ตลอดเวลาว่า กำลังค้นหาคำตอบ หรือข้อมูลอะไร เพื่อนำมาใช้อ้างอิง หรือสนับสนุนทฤษฎี หรือแนวความคิดที่ต้องการให้บางอย่างกระจ่างชัดยิ่งขึ้น วิธีสแกนนิ่งมีประโยชน์ต่อการอ่านทำวิจัย

เขียนบทความ ค้นหาเรื่องที่ต้องการเฉพาะเรื่อง และค้นหารายการต่าง ๆ เช่น ค้นหา รายชื่อในสมุดโทรศัพท์ เป็นต้น (พิพาวดี เอมะวรรณะ * สุรพล พยอมเย็น และนฤมล ปราญโยธิน 2526 : 52 - 53)

การอ่านแบบสแกนนิ่ง มีวิธีการอ่านดังนี้ อ่านชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สำนวนสารบัญ บทนำ อ่านเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างผ่านตาเพื่อจะค้นหาข้อเท็จจริง หรือ คำตอบเฉพาะเรื่อง นอกจากนั้นการใช้ คัมภีร์หยาบเล่มสามารถช่วยหาเรื่องที่ต้องการได้ รวดเร็วขึ้น รวมทั้งมีการบันทึกข้อความเหล่านั้นด้วย (วาทณี ฐานวงศ์สานติ 2520 : 21) ดังนั้นจะเห็นว่า วิธีการอ่านแบบสแกนนิ่ง เป็นวิธีการค้นหาคำตอบเฉพาะเรื่อง หรือข้อเท็จจริง ที่ต้องการเพียงสั้น ๆ แต่ไม่อิงระดัการอ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้า

2. การอ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้า จักว่าเป็นการอ่านที่ยากที่สุด เพราะการอ่าน ในระดับนี้ต้องใช้การวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม การอ่านเพื่อการศึกษาค้นคว่าก็เป็น เหตุผลจำเป็นของบุคคลส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีวิทยาการเกิดขึ้นมากมาย การอ่าน เพื่อการค้นคว้ามี่ 2 ระดับได้แก่ การค้นคว้าเฉพาะเรื่อง และการค้นคว้าอย่างละเอียด

2.1 การค้นคว้าเฉพาะเรื่อง เป็นการเลือกอ่านเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากหนังสือ เพื่อศึกษาค้นคว้าอย่างวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ต้องการและจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ (Katz. 1969 : 37 - 41) มีวิธีการอ่านเช่นเดียวกับการอ่านแบบ สแกนนิ่ง แต่เมื่อ ค้นหาเรื่องที่ต้องการได้แล้วให้อ่านเรื่องนั้นซ้ำ ๆ อย่างวิเคราะห์เพื่อให้ได้ความ และสรุป เรื่องพร้อมทั้งทำบันทึกซึ่งช่วยให้การค้นคว้าเฉพาะเรื่องได้เนื่อความที่สมบูรณ์ (วาทณี ฐานวงศ์สานติ 2520 : 6 - 20) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การค้นคว้าเฉพาะเรื่อง มีขั้นตอน การอ่านที่ลึกซึ้งกว่าการอ่านแบบ สแกนนิ่ง ที่ใช้วิธีค้นหาข้อมูล หรือข้อเท็จจริงสั้น ๆ ก็ถือว่า ได้ผลสำเร็จตามจุดหมายเช่นการค้นหารายชื่อในสมุดโทรศัพท์ เป็นต้น (สุทร เชนะเขวนิช 2524 : 104 - 105)

2.2 การค้นคว้าอย่างละเอียด ลูเบงซ์ (Lubans. 1971 : 482) ได้กล่าวถึงการใช้หนังสืออีกลักษณะหนึ่ง คือ การใช้เวลาอ่านหนังสือทั้งเล่ม การจดโน้ตจาก หนังสือ ซึ่งเป็นการพิจารณาอ่านหนังสืออย่างละเอียดทั้งเล่มด้วยความตั้งใจ

ระบบการอ่านที่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่าน และการศึกษาค้นคว้ามีอยู่หลายระบบด้วยกัน ทั้งเช่น ระบบ SQ3R พัฒนาโดย Francis Robinson (1946) ระบบ PQRSI พัฒนาโดย G.Spache และ P.Berg(1966) เป็นต้น แต่ระบบ SQ3R เป็นวิธีการอ่านที่มีผู้วิจัยว่านำมาปฏิบัติอย่างครบถ้วนแล้วก็จะ เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล

3. ระบบ SQ3R เป็นวิธีการอ่านที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล เป็นระบบที่ใช้กันมาก และค่อนข้างรู้จักกันดี วิธีการอ่านแบบนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ
สำรวจ (S = SURVEY) ตั้งคำถาม (Q = QUESTION) อ่าน (R = READ)
สรุปย่อ (R = RECITE) ทวน (R = REVIEW) ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการอ่านดังต่อไปนี้(ทิพาวดี เอมะวรรณะ สุรพล พยอมแย้มและนฤมล ปราชญโยธิน 2526 : 25-27)

3.1 สำรวจ (Survey) หมายถึง การสำรวจชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง คูสารบัญ และความกึกที่ผู้เขียนตั้งใจมุ่งหมายไว้ในงานเขียนนั้น อาจศึกษาจากคำนำ บทนำ (ฉวิลักษณ์ บุญะภาณุณ 2523 : 4 - 8) นอกจากนั้น ควรอ่านตัวเอนที่ขีดเส้นใต้ คำสรุป ตาราง กราฟ ภาพ และใช้เวลาขั้นการสำรวจไม่เกิน 5 นาที ปกติควรเป็น 1 นาทีเท่านั้น การสำรวจ เป็นการอ่านแบบผ่านไปอย่างรวดเร็ว ๆ โดยใช้วิธีการอ่านแบบ สกิมมิง ขั้นตอนนี้เป็นเสมือนแผนที่บอกล่วงหน้าว่าจะไปทางไหน จากผลการทดลองเปรียบเทียบนักศึกษากลุ่มที่อ่านหนังสือโดยการสำรวจก่อน กับอีกกลุ่มหนึ่งที่อ่านเนื้อเรื่องไปเลย พบว่า กลุ่มที่สำรวจเรื่องคร่าว ๆ ก่อน อ่านได้ ใจความกว่าถึง 24 % (ทิพาวดี เอมะวรรณะ สุรพล พยอมแย้ม และนฤมล ปราชญโยธิน 2526 : 25)

3.2 ตั้งคำถาม (Question) ตั้งคำถามถามตนเองว่า สิ่งที่ต้องการจะรู้คืออะไร

3.3 อ่าน (Read) ในขั้นนี้จะต้องกลับมาอ่านข้อความในบท หรือในตอนนั้น ๆ ซ้ำอีกอย่างค่อนข้างละเอียด การอ่านอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นในขั้นนี้ การอ่านเป็นบท ๆ ทำได้ดังนี้ หลังจากที่ได้ทำการสำรวจเรียบร้อยแล้ว เริ่มอ่านทีละบทโดยไม่หยุดเลยจนจบบท อาจจะหยุดเพื่อจดบันทึกใจความสำคัญเป็นบางครั้ง ต่อมาก็เริ่มบทพจนานพเหล่านั้นอีกครั้ง

โดยเลือกอ่านเฉพาะหัวข้อ ประโยคแรกของแต่ละย่อหน้า ถ้าอ่านแล้วยังไม่เข้าใจก็อ่านเพื่อความใน แต่ละย่อหน้าใหม่ ขั้นสุดท้ายของการอ่านคือ การจดบันทึกเพื่อตอบคำถามที่ตั้งไว้ตอนแรก (อุทุมพร ทองอุไทย 2519 : 23)

3.4 สรุปท่อง (Recite) ถ้าได้คำตอบจากหนังสือ และเข้าใจอย่างกระจ่างแล้ว ควรจดข้อความสำคัญเอาไว้ จดโน้ตหรือสรุปไว้เพื่อเตือนความจำ และพยายามถามตนเองว่า จากการอ่านนั้น ได้ความคิดใหม่อะไรขึ้นบ้าง (ฉวีลักษณ์ บุญระภาคุณ 2523 : 4)

3.5 ทวน (Review) ในขั้นนี้เป็นการทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จดบันทึกย่อไว้ หลังจากที่เราอ่านจบแล้ว อาจเป็นการอ่านทวนคำถาม คำตอบ ในหัวข้อเรื่องใหญ่ ๆ และที่สำคัญ ๆ เพื่อเป็นการฟื้นความจำ (สมุทร เข้มเขาวนิช 2524 : 119)

วณิ ฐานวงศ์ตานถิ ได้กล่าวถึง วิธีการอ่านตำราเรียน และหนังสือประเภทสารคดีไว้ว่า (วณิ ฐานวงศ์ตานถิ 2520 : 18 - 20)

การอ่านตำรา ควรปฏิบัติดังนี้

1. ตรวจเนื้อหาของหนังสืออย่างกว้าง ๆ โดยเปิดดูหน้าคำนำก่อน เพื่อเข้าใจจุดมุ่งหมายในการเขียน ต่อจากนั้นตรวจสอบว่าเป็นการทำความเข้าใจว่าหนังสือเล่มที่เราต้องการอ่านเนื้อหาตรงกับความต้องการหรือไม่ ภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ ช่วยขยายเนื้อหาให้ละเอียดชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะดัชนี จะช่วยการหาคำและเนื้อหาได้เร็วขึ้น ส่วนภาพประกอบเหล่านี้ผู้อ่านตำราต้องรู้จักใช้เมื่อต้องการศึกษา

2. อ่านอย่างวิเคราะห์ เมื่อเข้าใจเนื้อหาส่วนรวมอย่างกว้างแล้ว ก็เลือกอ่านแต่ละหัวข้ออย่างมีวิจารณ์ โดยสนใจเฉพาะเรื่อง อ่านแล้วก็ตั้งคำถาม พยายามหาคำตอบ

3. เลือกจำตอนที่สำคัญ ตำราบางเล่ม บางวิชา จำเป็นต้องจำ เช่น สูตรต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ หรือรายการของที่ไพเราะในวรรณคดี เมื่ออ่านอย่างวิเคราะห์แล้วได้ตอนที่สำคัญที่น่าจะจดไว้ หรือทำบันทึกเฉพาะตอนที่ต้องการจะท่องจำ เพราะจะได้สะดวกต่อการนำติดตัวไปด้วย เวลาต้องการจะท่องไม่ต้องหอบตำราเกะกะ การทำบันทึกจำเป็นสำหรับการอ่านตำรา วิธีนี้จะสะดวกต่อการเคลื่อนย้าย เพราะเป็นกระดาษชิ้นเล็ก ๆ

ขนาดประมาณ 4" x 6" หรือ 5" x 7" บรรจุนายละเอียดยของหนังสือ และข้อความสำคัญที่ผู้บันทึกต้องการ เป็นการช่วยความจำอีกวิธีหนึ่ง

4. อ่านสม่ำเสมอ เมื่อมีเวลาควรนำตำรามาอ่านบทวนที่ได้เรียนไปในแต่ละบทควรทำบันทึกย่อของแต่ละบทละตอนไว้ เป็นการเก็บความสำคัญเนื้อหาเพื่อประโยชน์ในการใช้ต่อไป

การอ่านสารคดี วรรณคดี

สารคดี หมายถึง หนังสือทั่ว ๆ ไปที่ไม่ใช่ตำรา และไม่ใช่นวนิยาย ส่วนมากจะเป็นหนังสือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ชีวประวัติ เกร็ดความรู้ บทความทั่ว ๆ ไป เป็นต้น หนังสือประเภทอ่านเพื่อเสริมความรู้ ความคิดให้กว้างขึ้น จึงเป็นหนังสือที่ควรอ่านอย่างรวดเร็วไม่ต้องท่องจำ มีวิธีการอ่านดังนี้

1. อ่านผ่านไปอย่างรวดเร็วและมีสมาธิ การอ่านแบบใช้วิธีฝึกแบบการอ่านในใจ คืออ่านทีละหน้า อย่าอ่านทีละคำหรือบรรทัด จะช่วยให้อ่านได้เร็วขึ้น เพราะสารคดีไม่จำเป็นต้องจำข้อความตอนใดตอนหนึ่ง เป็นการอ่านหึ่งเล่ม เพื่อให้ได้เนื้อความเท่านั้น

2. อ่านหน้าคำนำ เพราะคำนำจะแสดงจุดมุ่งหมายของผู้เขียน และถ้าผู้อื่นเขียนให้ ก็จะเป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของเนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านรู้ ช่วยให้อ่านได้เร็วขึ้น เป็นการประหยัดเวลา เพราะคำนำที่สั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งนี้หมายถึงข้อเขียนต้องแสดงความสุจริต ไม่ยกย่อง ชี้ให้เห็นความเป็นมาของหนังสือและสิ่งที่ควรทราบเพิ่มเติม เป็นการประกอบความรู้หรือสรุปความให้ผู้อ่านเข้าใจเร็วขึ้น การอ่านสารคดีจึงไม่ควรละเลยหน้าคำนำ

3. อ่านเอาใจความ อย่าพิจารณาคำศัพท์ว่าผิดถูกอย่างไร จะทำให้อ่านช้าและไม่รู้เรื่อง ให้อ่านผ่านไปเรื่อย ๆ อย่าย้อนกลับไปอ่านใหม่ถ้าไม่เข้าใจ แต่ถ้าอ่านจบหน้าหรือตอนไม่เข้าใจ ก็ควรย้อนกลับมาอ่านใหม่ เพื่อให้ได้ความและสรุปได้

4. ถ้าอ่านประเภทชีวประวัติ ต้องจับจุดสำคัญเจ้าของชีวประวัติให้ได้ถึงชาติกำเนิด สภาพครอบครัว มีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด อาชีพและการดำเนินชีวิตคู่

ราบรื่น หรืออุปสรรค ความสามารถพิเศษอะไรเป็นจุดเด่นในการฝ่าฟันความสำเร็จให้กับชีวิต และได้ทำประโยชน์อะไรให้กับมนุษยชาติและสังคมบ้าง

นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีการใช้หนังสือที่อาจมองไม่เห็นในรูปของการใช้ เช่น การใช้ชื่อเรื่องเพื่อการเลือกเอกสารและหนังสือ ตลอดจนการรวบรวมรายชื่อเหล่านั้นเพื่อการอ้างอิง (Lubans. 1971 : 482) หรือผู้จัดทำบรรณานุกรม ต้องการรวบรวมรายชื่อวัสดุสิ่งพิมพ์เรื่องหนึ่ง ก็รวบรวมงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ที่มีอยู่ภายในห้องสมุด กรณีเช่นนี้ ก็เป็นการใช้อย่างหนึ่งของผู้รวบรวมบรรณานุกรม ซึ่งมีระดับและขอบเขตแตกต่างออกไปจากการใช้ของผู้ใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป (Slote. 1975 : 101 - 102)

ดังนั้นจะเห็นว่า ความต้องการและจุดมุ่งหมายของการใช้หนังสือที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล เป็นสาเหตุให้ผู้ใช้งานแสดงพฤติกรรมการใช้แตกต่างกันไป ด้วย พฤติกรรมเหล่านั้นแสดงระดับและขอบเขตการใช้ดังนี้

1. การใช้ในระดับสำรวจเพื่อเลือกหนังสือที่ต้องการ
2. การใช้ในระดับศึกษาข่าวสารและข้อเท็จจริง
3. การใช้ในระดับการศึกษาค้นคว้าเฉพาะบางเรื่อง
4. การใช้ในระดับการศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียด
5. การใช้เพื่อรวบรวมบรรณานุกรม

เอกสารงานวิจัยในประเทศไทย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องการใช้หนังสือภายในห้องสมุด พบว่ามีจำนวนน้อย โดยเฉพาะที่เป็นของประเทศไทย งานวิจัยส่วนใหญ่จะศึกษาเกี่ยวกับการใช้และบริการของห้องสมุดอย่างกว้าง ๆ แต่มีเรื่องการใช้ภายในห้องสมุดเพียงส่วนหนึ่งของงานวิจัยเท่านั้น สำหรับงานวิจัยในเรื่องการใช้หนังสือภายในห้องสมุดโดยตรง ได้แก่

งานวิจัยของ จรรยา ไพโรจน์กุล (จรรยา ไพโรจน์กุล 2525 : 53 - 149) ได้ศึกษาเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของหนังสือที่พิมพ์ออก กับประเภทของหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุดมหาวิทยาลัย" เพื่อทดสอบว่า สถิติการยืมหนังสือออกที่แผนกจ่ายรับ สามารถใช้คาดคะเนประเภท และจำนวนการใช้หนังสือภายในห้องสมุดได้หรือไม่ ส่วนข้อมูลการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ได้จากการนับจำนวนหนังสือที่ผู้ใช้งานทั้งไว้บนโต๊ะ หรือที่อ่านหนังสือต่าง ๆ จากมหาวิทยาลัย 3 แห่ง คือ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร และสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการศึกษาประเภท และจำนวนหนังสือที่พิมพ์ออกจากห้องสมุดทั้งหมด สามารถใช้แสดงประเภท และจำนวนหนังสือที่มีการใช้ในห้องสมุดได้ และสามารถสรุปอัตราส่วนระหว่างการใช้ทั้ง 2 ประเภท ได้ดังนี้

1. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีอัตราส่วนการใช้หนังสือภายในห้องสมุดต่ำกว่าการยืมออก ทั้งหนังสือภาษาไทย และหนังสือภาษาอังกฤษ คือ 0.6 : 1
2. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร มีอัตราส่วนระหว่างการใช้ภายในห้องสมุด สูงกว่าการยืมออก คือ 1.4 : 1 สำหรับหนังสือภาษาไทย และสำหรับหนังสือภาษาอังกฤษ 1.3 : 1
3. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีอัตราส่วนการใช้ภายในห้องสมุด ต่ำกว่าการยืมออกสำหรับหนังสือภาษาไทย คือ 0.7 : 1 แต่สำหรับหนังสือภาษาอังกฤษ มีอัตราส่วนการใช้ทั้งสองประเภทเท่ากัน คือ 1 : 1

ดังนั้น สถิติการยืมหนังสือออก ซึ่งจัดเก็บที่แผนกจ่าย - รับ ของห้องสมุด เป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และบรรณารักษ์สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับวางแผนการดำเนินงานภายในห้องสมุดได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะวิธีเก็บข้อมูลไว้ว่า การเก็บข้อมูลควรใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน เพื่อลดข้อจำกัดต่าง ๆ

นอกจากนั้น ยังพบว่า มีงานวิจัยที่มีเรื่องการใช้น้ำสีกภายในห้องสมุดเป็นส่วนประกอบของการศึกษา ซึ่งได้แก่

ในด้านการจัดห้องอ่านหนังสือ ได้มีผู้วิจัยไว้หลายเรื่อง เช่น งานวิจัยของ
 ละอองกาณฺฐ์ สุริยชาติชัย และทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ ทำให้ทราบว่า ผู้ใช้ห้องสมุด
 มหาวิทยาลัยมีความต้องการใช้หนังสือภายในห้องสมุดเพิ่มขึ้น โดยเสนอให้ห้องสมุดจัดที่นั่ง
 อ่านหนังสือในจำนวนที่เพียงพอ และมีการจัดวางไว้อย่างเหมาะสมมาใช้ มีโต๊ะอ่านหนังสือ
 เฉพาะบุคคลที่ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีสมาธิในการอ่านหนังสือ (ละอองกาณฺฐ์ สุริยชาติชัย
 2520 : 149 และ ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ 2521 : 240) และจากงานวิจัยของอัมพร ปันศรี
 ให้ความว่า สาเหตุประการหนึ่งของการไม่เข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาคือ โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับ
 อ่านหนังสือไม่เพียงพอ และมีเสียงอึกทึก ส่วนอาจารย์ต้องการให้จัดสถานที่สำหรับอาจารย์
 โดยเฉพาะ (อัมพร ปันศรี 2525 : 210 - 213) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ แก้วดา
 จันทรรภา ในเรื่องที่ว่า ผู้ใช้ให้ความสนใจกับความสวยงามของห้องอ่านน้อยกว่าความสงบเงียบ
 ไม่มีเสียงรบกวน (แก้วดา จันทรรภา 2527 : 162) นอกจากนี้ งานวิจัยของ
 ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ และจินตนา กระแสชัย ยังระบุอีกว่า การที่ห้องสมุดมีสถานที่ที่แคบ
 อากาศร้อนอบอ้าว มีแสงสว่างไม่เพียงพอ ตลอดจนมีที่นั่งอ่านจำกัด เป็นสาเหตุสำคัญทำให้
 อาจารย์เข้าใช้ห้องสมุดน้อยกว่าที่ควร (ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ 2521 : 240 และจินตนา
 กระแสชัย 2524 : 87)

ในด้านการจัดชั้นหนังสือ ซึ่งมีผลต่อการใช้นั่งสือภายในห้องสมุด ได้มีผู้วิจัยไว้หลาย
 เรื่อง เช่น วราวุธ ผลานันต์ ได้ศึกษาความสามารถของนิสิตในการหาหนังสือ ณ สำนัก
 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบ
 สอดถามที่ถามวิธีการหาหนังสือ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นิสิตมีความสามารถในการหาหนังสือ
 ร้อยละ 74.97 ถือว่ามีความสามารถสูงพอสมควร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ห้องสมุดควรจัดการได้ดี
 เหมาะสมกับสภาพการใช้ห้องสมุดในปัจจุบันพอสมควร ส่วนหนังสือที่ทำไม่สวย หรือไม่เหมาะสม
 ความสำเร็จในการหาหนังสือ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก มีผู้ใช้กำลังอ่าน สูงมาก อยู่ในระหว่างซ่อม
 รวจจัดเข้าชั้นใหม่ อยู่ในชั้นไม่ตรงกับที่ควรจะอยู่หรืออยู่ในชั้นถูกต้อง แต่นิสิตหาไม่เจอ เอียง
 เป็นหนังสือยืมชั่วคราวแต่นิสิตวางกลับไม่ทราบ เป็นต้น (วราวุธ ผลานันต์ 2525 : 43 - 46)
 ในทำนองเดียวกัน ผลงานของ อัมพร ปันศรี ให้ความว่า การหาหนังสือบนชั้นไม่พบ มีสาเหตุ

จากพฤติกรรมของผู้ใช้หนังสือออกมาดู แล้วนำไปเก็บขึ้นชั้นเอง และเรียงไว้ไม่ถูกต้อง หรือบางครั้งหนังสือมีจำนวนโดยเล่มไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้ จึงอาจมีการนำหนังสือไปแอบ ซุกซ่อนไว้ในที่อื่น รวมทั้งเจ้าหน้าที่อาจเรียงหนังสือขึ้นชั้นไม่ถูกต้อง และไม่มีการอ่านชั้นโดย สมบูรณ์เสมอ (อัมพร ปันศรี 2525 : 212) ได้มีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ไว้ในงานวิจัยหลายเรื่อง อาทิเช่น งานวิจัยของแก้วตา จันทรรวราภา ที่ว่า บริการยืม - คืน การสร้างระบบที่รัดกุมในการควบคุมหนังสือทุกเล่มที่ไม่ได้อยู่บนชั้นในห้องอ่านหนังสือ ทุกชั้นตอน นับตั้งแต่ระบบการยืม - คืน การยืมระหว่างห้องสมุด การยืมใช้ในห้องวิจัยของ อาจารย์ การพวงหนังสือเกินกำหนด และที่สำคัญคือการส่งหนังสือไปซ่อม ระบบที่รัดกุม ดังกล่าวนี้อาจเป็นระบบที่ใช้ชื่อ ระบบกึ่งอัตโนมัติ และระบบอัตโนมัติ ที่จะนำมาใช้ตาม ความเหมาะสม ซึ่งจะสามารถช่วยเหลือผู้ใช้ในการค้นหาหนังสือที่ต้องการแก้ไขมีตัวเล่ม บนชั้นได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ (แก้วตา จันทรรวราภา 2527 : 171) และ ควรเพิ่มเวลาจัดชั้นหนังสือให้มากขึ้น เพื่อช่วยผู้ใช้ให้ได้รับความสะดวก และประหยัดเวลา ในการค้นหาหนังสือ (วรารุณ ผลานันต์ 2525 : 47)

เอกสารงานวิจัยในต่างประเทศ

แม้บรรณารักษ์จะยอมรับว่า การเก็บสถิติการยืมหนังสือออกอย่างเดียวไม่เพียงพอ จะแสดงการใช้หนังสือทั้งหมดของห้องสมุดได้ และควรมีการจัดเก็บสถิติหนังสือที่ใช้ภายใน ห้องสมุดด้วย แต่การเก็บสถิติการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ก็เป็นเรื่องที่จัดเก็บได้ไม่มากนัก ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จึงปรากฏว่า ในการวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัยมีวิธี การเก็บข้อมูลการใช้หนังสือภายในห้องสมุดต่าง ๆ กัน ส่วนใหญ่ที่ใช้ผู้มี 4 แบบด้วยกันคือ การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) การนับการใช้ภายในห้องสมุด (Pick up method) การใช้แบบสอบถามและการนับการใช้ภายในห้องสมุด (เป็นการเก็บข้อมูลแบบผสม) และการใช้บัตรใบหนังสือ (Slip)

1. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หนังสือหรือวารสารภายในห้องสมุด โดยใช้แบบสอบถาม กล่าวไว้ว่า เป็นวิธีที่นิยมใช้กันแพร่หลาย ดังปรากฏในงานวิจัยต่าง ๆ เช่น

ปี ค.ศ. 1959 - 1960 ความสนใจในเรื่องการใช้หนังสือภายในห้องสมุดเริ่มปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยชิคาโก โดย ฟัสเลอร์ และไซมอน เพื่อศึกษารูปแบบการใช้หนังสือภายในห้องสมุด (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 137) โดยใช้แบบสอบถามไว้ในหนังสือที่ส่งตัวอย่างหนังสือ 27 เล่ม จากหนังสือทุก ๆ 100 ชื่อเรื่อง ในสาขาวิชาฟิสิกส์ และประวัติศาสตร์ทั่วไป (หมวด QC และ D ตามระบบการจัดหมู่หนังสือของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน) ในแบบสอบถามได้ขอให้ผู้ที่ยืมหนังสือเล่มนั้นไปใช้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ผู้ใช้หนังสือเล่มนั้นได้อย่างไร และผู้ใช้วัตถุประสงค์อะไรในการยืมหนังสือเล่มนั้น เช่น เพื่อยืมหนังสือออกจากห้องสมุด หรือเพื่อนำไปอ่านที่โต๊ะในห้องสมุด เป็นต้น การศึกษานี้ได้เริ่มเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 18 ตุลาคม ค.ศ. 1959 ถึงวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1960 และระหว่างนี้ หนังสือที่ผู้ใช้นำแบบสอบถามออกไปแล้วจะไม่ใส่แบบสอบถามเข้าไปแทนที่อีก และเพื่อเป็นการจูงใจผู้ตอบในด้านความร่วมมือ จึงมีการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดแรกมีปากกาเติมไว้เป็นรางวัลสำหรับผู้ตอบ ส่วนแบบสอบถามอีกชุดหนึ่งไม่มีปากกาเป็นรางวัล จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า แบบสอบถามที่มีรางวัลได้รับกลับคืนมากกว่าแบบไม่มีรางวัล ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้รับอาจไม่ตรงกับพฤติกรรมที่แท้จริง เนื่องจากผู้ใช้จะพยายามตอบแบบสอบถามที่มีรางวัลให้ และผลงานวิจัยปรากฏว่า มีการใช้หนังสือภายในห้องสมุดสูงกว่าการยืมออก แสดงว่าสถิติการยืมหนังสือสามารถใช้คาดคะเนปริมาณการใช้หนังสือภายในห้องสมุดได้ ในอัตราส่วน 3 - 9 เท่าของการยืมออก (Fussler and Simon. 1969 : 107 - 117)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1965 บัซ กัลลิเออร์ และมอร์ซ (Bush Gallier and Morse) ได้ศึกษาการใช้หนังสือ และวารสารภายในห้องสมุดวิทยาศาสตร์แห่งสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (M.I.T.) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลการใช้ภายในห้องสมุดเป็นเวลา 5 วัน ปรากฏผลการวิจัยว่า มีการยืมวารสารจำนวน 92 ฉบับ และการยืมหนังสือออก

365 เล่ม มีการใช้วารสารภายในห้องสมุด 2022 ฉบับ (ยกเว้นการใช้ดัชนี และสารสังเขป) และหนังสือ 899 เล่ม (ยกเว้นหนังสืออ้างอิง หนังสือจอง และวิทยานิพนธ์) แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุดกับการยืมออกโดยมีการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุดสูงกว่าการยืมออก ในอัตราส่วน 2.5 : 1 สำหรับการใช้น้ำหนัก และ 21.9 : 1 ของการใช้วารสาร (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 138)

ซาราเซวิก ชอร์ และแคนเตอร์ (Saracevic, Shaw and Kantor) สนใจการใช้หนังสือภายในห้องสมุด จึงได้ศึกษาเกี่ยวกับความไม่สะดวกของผู้ใช้ในการหาหนังสือจากชั้นหนังสือ โดยทำการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยเคส เวสเทิร์น รีเสิร์ฟ (Case Western Reserve University) ในห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการจัดการ ในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1974 ผู้วิจัยใช้วิธีแจกแบบสอบถามแก่ผู้ใช้บริการในศูนย์ทรัพยากร เหนื่องงานวิจัย สนใจเฉพาะผู้ที่ทราบว่าตนต้องการจะใช้หนังสืออะไรเท่านั้น ผลการศึกษาปรากฏว่า การใช้หนังสือภายในห้องสมุดมีความสัมพันธ์กับการยืมหนังสือออก โดยมีการใช้หนังสือภายในห้องสมุดสูงกว่าการยืมหนังสือออก ในอัตราส่วน 1.3 : 1 (Saracevic, Shaw and Kantor. 1977 : 7 - 18)

การศึกษาการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสอบถามผู้ใช้ด้วยแบบสอบถาม ปรากฏว่ามีข้อจำกัดบางประการอันเนื่องมาจาก ผู้ตอบ เช่น การให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามค่อนข้างต่ำ และอาจไม่ตรงกับพฤติกรรมที่แท้จริงถ้าเครื่องมือที่วัดไม่เที่ยง นอกจากนั้น ยังเสียค่าใช้จ่ายสูง (Hamburg. 1974 : 174) อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ของการใช้แบบสอบถามก็คือ ถ้าผู้ตอบให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างแท้จริง การใช้แบบสอบถามจะช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หนังสือภายในห้องสมุดได้ตรงตามข้อเท็จจริงของการใช้นั้น ๆ (Jain. 1972 : 150) ซึ่งสามารถแสดงคุณค่าของการใช้หนังสือนั้นได้

2. การนับการใช้ภายในห้องสมุด (Pick up method) เป็นการนับจำนวนหนังสือ หรือวารสารที่ผู้ใช้วางทิ้งไว้บนโต๊ะ และหนังสืออ่าน โดยนับไปพร้อมกับการเก็บหนังสือชั้นชั้นของเจ้าหน้าที่ ซึ่งปรากฏว่าผู้วิจัยนิยมใช้กันมากกว่าวิธีอื่น ๆ ดังเช่น

ในปี ค.ศ. 1966 เจน (Jain) ได้เริ่มนำมาใช้ในการศึกษาการใช้หนังสือ โดยเน้นหนักเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือในถ้านภาษา สถาบันพิมพ์ ปัทมศัพท์ และบันทึกหนังสือเข้าห้องสมุด ว่าจากลักษณะดังกล่าวข้างต้น หนังสือลักษณะใดที่ผู้ใช้ต้องการใช้มาก โดยเก็บข้อมูลทั้งการใช้ภายในห้องสมุด และการยืมออกของหนังสือด้านสังคมศาสตร์ (หมวด 330 - 379 ของระบบ DDC) ในการเก็บข้อมูลการใช้ภายในห้องสมุด ใช้วิธีการนับการใช้ภายในห้องสมุดเช่นเดียวกับสตอคการ์ด แมกเกรธ และโคแมส ด้วยการนับหนังสือที่หิ้งไว้ในโต๊ะ ในตอนเช้า ในขณะที่เจ้าหน้าที่เก็บหนังสือขึ้นชั้น และบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับ (1) เลขหมู่หนังสือ (2) จำนวนเล่ม (3) จำนวนฉบับ และ (4) วันที่เก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์การใช้ (Relation usage) จากผลการศึกษาพบว่า การใช้หนังสือภายในห้องสมุด มีความสัมพันธ์กับการยืมหนังสือออก โดยมีการใช้หนังสือภายในห้องสมุดสูงกว่าการยืมออก ในอัตราส่วน 2.7 : 1 (Jain. 1966 : 211 - 218)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1968 - 1970 มีนักวิจัย 2 คน คือ มอร์ส (Morse) และ สมิธ (Smith) ได้ศึกษาการใช้หนังสือภายในห้องสมุด มอร์ส พบข้อจำกัดในการเก็บข้อมูล โดยวิธีการนับจำนวนการใช้ภายในห้องสมุด ที่ว่า ผู้ใช้อาจนำหนังสือไปเก็บที่อื่นเองและได้เสนอให้ห้องสมุดมีประกาศขอให้ผู้ใช้วางหนังสือบนโต๊ะหรือที่นั่งอ่าน สำหรับสมิธ ได้ศึกษาการใช้วารสารภายในห้องสมุดโดยใช้วิธีเดียวกับมอร์ส (Stockard, Griffin and Cobllyn. 1978 : 38) นอกจากนั้นในปี ค.ศ. 1978 แอปเปิล (Apple) ได้ศึกษาการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุดด้วยวิธีเดียวกัน (Apple. 1978 : 185 - 199)

แมกเกรธ (McGrath. 1971 : 281) ได้แก้ไขข้อจำกัดที่ว่า ผู้ใช้อาจนำหนังสือขึ้นเก็บบนชั้นเอง โดยสรุปว่า ถ้าผู้ใช้เก็บหนังสือขึ้นชั้นเองถือว่าผู้ใช้ไม่สนใจ หรือไม่ใ้ใช้ แต่ถ้าผู้ใช้นำมาที่โต๊ะและวางทิ้งไว้ถือว่ามีการใช้ ข้อสรุปนี้เป็นที่ยอมรับ และนำไปปฏิบัติในงานวิจัย ดังนั้นในปี 1971 แมกเกรธได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาของหนังสือที่ยืมออก กับเนื้อหาวิชาของหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุด ผลงานวิจัยของเขาแตกต่างไปจากงานอื่น ๆ กล่าวคือ นอกจากจะพบว่ามีความสัมพันธ์กันแล้ว ยังปรากฏว่า ปริมาณ

การใช้หนังสือภายในห้องสมุดต่ำกว่าปริมาณการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด คือ มีอัตราส่วนเป็น 0.5 : 1 และสอดคล้องกับผลงานของโดมาส (Domas) ที่ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนังสือที่ยืมออก กับจำนวนหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุด ของมหาวิทยาลัยซานแอนโทนิโอ (The San Antonio College Library) และใช้วิธีการนับจำนวนการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ผลการศึกษาค้นพบว่า ปริมาณการใช้ภายในห้องสมุดต่ำกว่าปริมาณการยืมหนังสือออก ในอัตราส่วนการใช้หนังสือภายในห้องสมุด : การยืมหนังสือออก เท่ากับ 0.6 : 1 (Domas. 1978)

สตอคคาร์ด กริฟฟิน และโคบลิน (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 136) ใช้แนวทางเดิมที่นิยมใช้ศึกษากัน คือให้ยอมรับว่าไม่มีสถิติการใช้วัสดุประเภทใดของห้องสมุดที่สัมพันธ์เท่ากับการจัดเก็บสถิติการยืมหนังสือออก ดังนั้น จึงเสนอให้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกในช่วงเวลาหนึ่ง และใช้วิธีการนับการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยสุ่มตัวอย่างหนังสือจากจำนวนหนังสือที่วางหิ้งไว้บนโต๊ะ นำมาเปรียบเทียบกับจำนวนหนังสือที่ยืมออกไปในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ถ้าพบว่ามีสหสัมพันธ์ (Correlation) กัน ก็แสดงว่าห้องสมุดสามารถใช้สถิติการยืมหนังสือออกเป็นเครื่องวัดการใช้หนังสือภายในห้องสมุดได้ การศึกษานี้เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1977 โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บหนังสือชั้นชั้น จะบันทึกการใช้หนังสือตามเลขหมู่หนังสือที่เป็นหมวดใหญ่ (Main class letter) ทั้งที่เป็นระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และแบบคิวีรวมทั้งนับการใช้วารสาร ทั้งวารสารเย็บเล่มและวารสารเล่มปก และเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง คือ ห้องสมุดวิทยาศาสตร์ แห่งสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (M.I.T.) ห้องสมุดเวสเชล แห่งมหาวิทยาลัยทัฟส์ (Wessel Library at Tufts University) และห้องสมุดมาร์กาเรต แคลปป์ แห่งวิทยาลัยเวลส์เลย์ (The Margaret Clapp Library of Wellesley College) ผู้วิจัยได้แสดงตารางเปรียบเทียบการใช้วัสดุของห้องสมุดทั้ง 3 แห่ง ตามสาขาวิชาที่เปิดสอน จำนวนหนังสือและวารสารทั้งหมดของห้องสมุด จำนวนที่นั่งอ่านหนังสือ ระยะเวลาการให้ยืม

หนังสือและวารสาร และจำนวนหนังสือที่พิมพ์ออกใน 1 ปี ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างการใช้ภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออก ในอัตราส่วน 0.7 : 1 ถึง 2.1 : 1 ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของมอร์สที่ห้องสมุดวิทยาศาสตร์แห่ง M.I.T. เมื่อ 10 ปีที่แล้วมา (Stockard Griffin and Coblyn. 1978 : 136 - 148)

วิธีการใช้ภายในห้องสมุดนั้น ปรากฏว่ามีข้อจำกัดที่ผู้วิจัยต่างหากกันหาวิธีแก้ไขข้อจำกัดเหล่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ก็พบว่าข้อจำกัดเหล่านั้นยังปรากฏอยู่ ดังเช่นแฮร์ริส (Harris. 1977 : 118 - 122) ได้สรุปข้อจำกัดของการเก็บข้อมูลการใช้ภายในโดยวิธีการนับจำนวนการใช้ภายในห้องสมุดไว้ดังนี้

1. ผู้ใช้ที่เกินดู หรือค้นหาหนังสือตามชั้นหนังสือ อาจยืนอ่าน หรือค้นดูหน้าหนึ่งของหนังสือ เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้วจะเก็บชั้นในทันที
2. ผู้ใช้อาจหยิบหนังสือออกจากชั้น เมื่อใช้แล้วนำกลับไปเก็บชั้นขึ้นเอง โดยมิได้วางหิ้งไว้บนโต๊ะ
3. หนังสือที่วางหิ้งไว้บนโต๊ะอาจมีผู้ใช้มากกว่า 1 คน
4. ผู้ใช้อาจหยิบหนังสือ และวางไว้บนโต๊ะหรือที่นั่งอ่านหนังสือโดยไม่ใส่ป้ายเลขการเก็บข้อมูลโดยวิธีการนับการใช้ภายในห้องสมุด กล่าวได้ว่า เป็นวิธีที่ผิดพลาดเพราะสามารถจับเก็บสถิติได้ง่ายและสะดวก ห้องสมุดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม หรือเพิ่มเจ้าหน้าที่เนื่องจากเจ้าหน้าที่เก็บหนังสือชั้นขึ้นก็สามารถนับจำนวนการใช้ไปพร้อม ๆ กันกับการจัดเรียงหนังสือชั้นขึ้นได้ (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 144) แต่ข้อจำกัดที่สำคัญคือ ไม่สามารถแสดงคุณค่าของการอ่าน หรือการใช้ที่ผู้ใช้ได้รับจากหนังสือนั้น (Morse. 1968 : 176 - 177) และไม่สะดวกที่จะนำไปใช้กับห้องสมุดที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก ๆ เพราะอาจหลบเวียนหนังสือชั้นขึ้นไม่ทันกับความต้องการของผู้ใช้ (Saracevic Shaw and Kantor. 1977 : 7 - 18)

3. การใช้แบบสอบถาม และการนับการใช้ภายในห้องสมุด (เป็นการเก็บข้อมูลแบบผสม) ในปี ค.ศ. 1970 - 1971 ซีมัวร์ (Seymour. 1972 : 144) ได้ใช้ผลจากการใช้ภายในห้องสมุด และการยืมออกเป็นพื้นฐาน ในการศึกษาการคัดหนังสือออก โดยใช้ทั้งแบบสอบถาม และวิธีนับการใช้หนังสือ และวารสารภายในห้องสมุด ณ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยซัสเซก (Sussex) และแบรดฟอร์ด (Bradford) ในประเทศอังกฤษ เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ภายใต้โครงการวิจัยของ The Library Management Research Unit และในงานวิจัยของ ซีมัวร์ พบว่าการใช้หนังสือทั้ง 2 ประเภท มีความสัมพันธ์กัน โดยอัตราส่วนระหว่างการใช้อยู่ภายในห้องสมุด และการยืมออกที่มหาวิทยาลัยซัสเซกเป็น 1.6 : 1 ในขณะที่ ห้องสมุดวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยแบรดฟอร์ด มีอัตราส่วนถึง 11.2 : 1

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีผู้ใช้วิธีการแบบผสมนี้เพียงคนเดียว จึงยังไม่มีผู้ใดได้สรุปข้อจำกัดจากการเก็บข้อมูลโดยวิธีนี้เป็นอย่างไร

4. การใส่บัตรในหนังสือ (Slip) เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องจากวิธีการนับการใช้ภายในห้องสมุด ในช่วงแรกของการศึกษาการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของแฮร์ริส (Harris) พบข้อจำกัดในวิธีการนับการใช้ ดังนั้น ในการวิจัยของแฮร์ริสในช่วงที่ 2 ที่นิวแคสเซิลอะพอน ไทน์ โพลีเทคนิค (New castle upon Tyne Polytechnic) ของแฮร์ริส การเก็บข้อมูลมีลักษณะต่างไปจากงานวิจัยอื่น ๆ กล่าวคือ ใช้วิธีประทับตราวันที่สีแดงที่บัตรกำหนดส่งคืนหลังปกในของหนังสือ สำหรับหนังสือที่วางทิ้งไว้บนโต๊ะ และที่นั่งอ่านหนังสือภายในห้องสมุด ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะจัดเรียงขึ้นชั้น และประทับตราวันที่สีดำสำหรับหนังสือที่ยืมออก โดยเริ่มประทับตราตามข้อกำหนดดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1973 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1974 แล้วใส่บัตรที่มีข้อความขอให้ผู้ใช้หนังสือเล่มนั้นจริงคืนบัตรนั้นทั้งไป ดังนั้นผู้ที่เปิดอ่านหนังสือเล่มนั้นจริง จึงจะพบบัตรดังกล่าวในหนังสือ และนำมาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนการใช้หนังสือที่ยืมออก และหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุด โดยไม่รวมหนังสืออ้างอิง วารสาร สิ่งพิมพ์รัฐบาล และหนังสือที่จำกัดการใช้ ผลการศึกษาพบว่า การใช้ทั้งสองประเภทมีความสัมพันธ์กัน และในการศึกษาช่วงแรกของแฮร์ริส ปรากฏว่ามี

การใช้ภายในห้องสมุดต่ำกว่าการยื่นออก คืออัตราส่วน 0.4 : 1 แต่ในการศึกษาช่วงที่ 2 กลับพบอัตราส่วนการใช้ภายในห้องสมุดสูงกว่าการยื่นออก ในอัตราส่วน 4.7 : 1 (Harris. 1977 : 118 - 126)

ในการศึกษาการใช้หนังสือ โดยวิธีการใส่บัตรในหนังสือนั้น ยังมีข้อจำกัดคือ การใส่บัตรในหนังสือเป็นวิธีที่ยาก บัตรอาจสูญหายได้ง่าย และเปลืองแรงงานเจ้าหน้าที่ ในการดำเนินการใส่บัตร นอกจากนี้ยังต้องได้รับความสนใจ และความร่วมมือจากผู้ใช้อย่างจริงจังจึงจะให้เกิดผล (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 139)

ให้ผู้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลการใช้ภายในห้องสมุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง นอกเหนือจากวิธีที่ใช้อยู่ทั้งหมดแล้วข้างต้น เช่น การใช้โทรศัพท์วงจรปิด และการใช้เทคนิคอื่น ๆ เช่น เซ็นเซอร์ และไมโครน ได้เสนอให้ใช้โทรศัพท์วงจรปิด หรือกล้องถ่ายภาพ โดยผู้คอยสังเกต และเฝ้าดูการใช้หนังสือของผู้ใช้ตลอดเวลา วิธีการเช่นนี้ เห็นได้ว่าเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ และเสียค่าใช้จ่ายสูง แม้วิธีดังกล่าวจะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของผู้ใช้อย่างแท้จริงก็ตาม เซ็นเซอร์ และไมโครน เสนอเทคนิคอื่น ๆ ได้แก่ ใช้ Infrared dust ฉายไว้บนหนังสือ หรือใส่แผ่นบันทึกภาพ (Photographic) ไว้ในหน้าหนังสือของหนังสือ อันจะช่วยให้สามารถบันทึกการใช้เมื่อมีการสัมผัสหนังสือนั้น แต่วิธีนี้ยังมีข้อจำกัดคือไม่สามารถบอกได้ว่า มีการใช้หนังสือนั้นกี่ครั้ง (Fussler and Simon. 1969 : 108)

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุด และการยื่นออก นอกจากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แล้ว นักวิจัยได้เสนออัตราส่วนระหว่างการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุดกับการยื่นออก ในอัตราส่วนตั้งแต่ 0.4 : 1 ถึง 11 : 1 และสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่พบว่า อัตราส่วนการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุดต่ำกว่าการยื่นออกปรากฏผลทั้งการวาง 1

ตาราง 1 อัตราส่วนระหว่างการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุดกับการยืมออกของกลุ่ม
ที่พบว่ามีการใช้ภายในห้องสมุดในอัตราที่ต่ำกว่าการยืมออก

ปีการวิจัย ค.ศ.	ผู้วิจัย	ประเภทวัสดุ ที่ศึกษา	ประเภท ห้องสมุด	วิธีเก็บข้อมูล	อัตราส่วนการใช้ หนังสือภายใน ห้องสมุดต่อ การยืมออก
1971	แมคแกรธ	หนังสือ	มหาวิทยาลัย	การนับการใช้	0.5 : 1
1977	แฮร์ริส(ช่วงที่ 1)	หนังสือ	โพลีเทคนิค	การนับการใช้	0.4 : 1
1978	สทอกการ์ด	หนังสือและ วารสาร	มหาวิทยาลัย	การนับการใช้	0.7-2.1 : 1
1978	โคแมส	หนังสือ	วิทยาลัย	การนับการใช้	0.6 : 1

2. กลุ่มที่พบว่า อัตราส่วนการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุด สูงกว่า
การยืมหนังสือออก ปรากฏผลทั้งตาราง 2

ตาราง 2 อัตราส่วนระหว่างการใช้หนังสือและวารสารภายในห้องสมุดกับการยืมออกของกลุ่ม
ที่พบว่ามีการใช้ภายในห้องสมุด ในอัตราที่สูงกว่าการยืมออก

ปีการวิจัย ค.ศ.	ผู้วิจัย	ประเภทวัสดุ ที่ศึกษา	ประเภท ห้องสมุด	วิธีเก็บข้อมูล	อัตราส่วนการใช้ หนังสือภายใน ห้องสมุดต่อการ ยืมออก
1961	พัลเลอร์ตและไฉฉอน	หนังสือและ วารสาร	มหาวิทยาลัย	แบบสอบถาม	3.0-9.0 : 1
1965	บุช	หนังสือและ วารสาร	มหาวิทยาลัย	แบบสอบถาม	6.4 : 1
1966	เจน	หนังสือ	มหาวิทยาลัย	การนับการใช้	2.7 : 1
1968	มอร์ส	หนังสือ	มหาวิทยาลัย	การนับการใช้	4.0 : 1
1970	สมิธ	วารสาร	ห้องสมุดแพทย์ โรงพยาบาล เค็ก	การนับการใช้	1.7 : 1
1972	ซีมัวร์	หนังสือและ วารสาร	มหาวิทยาลัย	การนับการใช้ และแบบสอบถาม	1.6-11.2 : 1
1977	ซาราเชวิก	หนังสือ	มหาวิทยาลัย	แบบสอบถาม	1.3 : 1
1977	แฮร์ส(ช่วงที่ 2)	หนังสือ	โพลีเทคนิค	ใส่บัตรในหนังสือ	4.7 : 1
1978	แฮปเปิล	หนังสือและ วารสาร	วิทยาลัย	การนับการใช้	1.8 : 1

สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติ

สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ก่อตั้งขึ้นพร้อมกับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2518 : 4) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการศึกษาของอาจารย์ และนักศึกษา ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย เริ่มเปิดบริการเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2514 พร้อมกับการเปิดบรรยายวันแรกของมหาวิทยาลัย ในระยะแรกมีฐานะเป็นกองห้องสมุด สังกัดสำนักงานอธิการบดี โดยมี อัมพร (วีรวัฒน์) ปันศรี เป็นผู้เตรียมงานวางแผนจัดตั้ง และเป็นหัวหน้ากองห้องสมุด มีสถานที่ทำการชั่วคราวอยู่ตึก กบ3A และ กบ3B บรรจุที่นั่งอ่านได้ 1,600 ที่นั่ง ต่อมาในวันที่ 15 มีนาคม 2518 ได้ย้ายมาทำการที่อาคารฉวร เป็นอาคาร 5 ชั้น พร้อมเครื่องปรับอากาศ ตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของมหาวิทยาลัย ทางทิศตะวันตกของพระบรมรูปพ่อขุนรามคำแหง และได้รับการยกฐานะให้เป็นสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2518 มีพื้นที่ 6,400 ตารางเมตร บรรจุที่นั่งอ่านได้ 4,000 ที่นั่ง (อัมพร ปันศรี 2525 : 36) เนื่องจากมีผู้เข้าใช้บริการเป็นจำนวนมาก โดยเฉลี่ย 12,000 - 20,000 คนต่อวัน เป็นสาเหตุให้สถานที่บริการคับแคบ สำนักหอสมุดกลางจึงได้รับงบประมาณการขยายอาคารเพิ่มเติม โดยต่ออาคารเดิมออกไปอีก 2 ข้างคือ ข้างซ้าย และข้างขวา ปัจจุบันสำนักหอสมุดกลางมีอาคารเอกเทศ 5 ชั้น จำนวน 3 หลัง มีทางเดินเชื่อมต่อกัน รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 13,753 ตารางเมตร บรรจุที่นั่งอ่านได้ 8760 ที่นั่ง (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2528 : 3)

วัตถุประสงค์ของสำนักหอสมุดกลาง

มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีนโยบาย และ เป้าหมายเพื่อส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษา ในการผลิตบัณฑิตปริญญาตรี และปริญญาโทในอนาคต ดังนั้น วัตถุประสงค์ของสำนักหอสมุดกลาง จึงมีดังนี้ (อัมพร บันศรี 2525 : 37 - 38)

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา การค้นคว้า และการวิจัยของมหาวิทยาลัย
2. เพื่อค้ำเหน็จงาน และจัดบริการทางวิชาการแก่อาจารย์ ข้าราชการ และ นักศึกษาให้ได้รับความรู้ในการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อส่งเสริมการค้นคว้า และวิจัยเฉพาะวิชาให้กว้างขวางลึกซึ้ง และจัดให้มีการศึกษาเฉพาะตัวของนักศึกษา
4. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง และพัฒนาระบบการจัดเก็บข่าวสารที่ทันสมัย เพื่อเป็นศูนย์บริการข้อมูลสนเทศแก่ผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยเครื่องจักรกลเข้าช่วย
5. เพื่อเป็นศูนย์กลางให้การศึกษาแก่นักศึกษาที่อยู่ภูมิภาค ได้มีความเสมอภาค และโอกาสในการศึกษาหาความรู้อย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน โดยใช้สื่อการเรียนการสอน ทางเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. เพื่อให้เป็นสถานที่ส่งเสริมการพัฒนาทางด้านอารมณ์ และจิตใจแก่นักศึกษา ให้เท่าเทียมกับการพัฒนาทางด้านสมอง สติปัญญา เพื่อให้เจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติ
7. เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติงานด้านเทคนิคแก่ห้องสมุดวิทยาเขต
8. เพื่อให้เป็นที่ฝึกอบรมการปฏิบัติงานของข้าราชการ นิสิต นักศึกษา ในภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และสถาบันอื่น ๆ
9. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือประสานงาน ระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย ทั้งใน และต่างประเทศ ในการพัฒนาการศึกษา

การบริหาร และการดำเนินงาน

สำนักหอสมุดกลาง มีการบริหารงานเป็นแบบรวมอำนาจ (Centralization) และแบ่งส่วนราชการเป็นการภายในตามลักษณะของงาน และประเภทของวัสดุ ออกเป็น 1 สำนักงาน และ 7 ฝ่ายงาน ดังนี้ (อัมพร ปันศรี 2525 : 40 - 42)

1. สำนักงานเลขานุการสำนัก มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสารบรรณ งานการเงินและพัสดุ งานบุคลากร ตลอดจนงานประชาสัมพันธ์ และสถิติของสำนัก

2. ฝ่ายเทคนิค มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหาหนังสือ และสิ่งพิมพ์ ด้วยวิธีการซื้อ แลกเปลี่ยนและขอรับบริจาค การวิเคราะห์เลขหมู่ และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ การรักษาสภาพหนังสือ และวัสดุสิ่งพิมพ์ของสำนัก ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยพร้อมที่จะบริการ

3. ฝ่ายบริการผู้อ่าน มีหน้าที่ให้บริการให้ยืม - คืน หนังสือทั่วไป และหนังสือจอง (Reserved Books) จัดทำบัตรสมาชิกห้องสมุด และทะเบียนผู้ใช้ห้องสมุด ให้แก่อาจารย์ นักศึกษา ข้าราชการ และลูกจ้างของมหาวิทยาลัย จัดบริการการอ่านหนังสือทั่วไป และหนังสือจอง จัดทำบรรณานุกรม บรรณานิทัศน์หนังสือทั่วไป หนังสือสารทอง และบริการแนะแนวการอ่าน

4. ฝ่ายบริการช่วยการค้นคว้า และวิจัย มีหน้าที่บริการตอบคำถามเกี่ยวกับการศึกษาและเรื่องทั่วไป โดยทางตรงภายในห้องสมุด ทางโทรศัพท์ และทางไปรษณีย์ ให้บริการช่วยเหลือแนะนำในการศึกษาค้นคว้าการทำรายงานประกอบการศึกษา แนะนำการใช้ห้องสมุด บริการยืมระหว่างห้องสมุด ทำบรรณานุกรมหรือบรรณานิทัศน์หนังสืออ้างอิง บริการนำชมห้องสมุด บริการสิ่งพิมพ์รัฐบาลและหนังสือลักษณะพิเศษ

5. ฝ่ายวารสารและเอกสาร มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหา พิจารณาคัดเลือก และประเมินคุณค่าวารสาร จัดทำดัชนีและสาระสังเขป บทความจากวารสารและเอกสาร จัดทำบรรณานุกรมวารสาร บริการวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสารและเอกสารทั่วไปต่าง ๆ ตลอดจนจัดทำกฎหมายไว้ให้บริการ

6. ฝ่ายบริการวัสดุไม้ที่พิมพ์ พิจารณาคัดเลือกเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่า และหาทางเพื่อถ่ายไมโครฟิล์ม คอบถำถามและช่วยการศึกษาค้นคว้าจากไมโครฟอร์ม แนะนำวิธีใช้ไมโครฟอร์ม และใส่รหัสตัวสลับต่าง ๆ บริการให้ยืมใส่รหัสตัวสลับทุกประเภท บริการฉายสไลด์ฟิล์มสลับและภาพยนตร์ และจัดทำบรรณานุกรมวัสดุไม้ที่พิมพ์ต่าง ๆ

7. ฝ่ายใส่รหัสศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการให้บริการโทรศัพท์วงจรภายในมหาวิทยาลัย บริการแลกเปลี่ยนเอกสาร ใส่รหัสหมู่กรณีและใส่รหัสตัวสลับ ตลอดจนการตรวจสอบอุปกรณ์ ใส่รหัสศึกษาต่าง ๆ

8. ฝ่ายห้องสมุดวิทยาเขต บัณฑิตวิทยาลัยสุวรรณภาณี ตั้งอยู่ ณ บริเวณวิทยาเขต บัณฑิตวิทยาลัยสุวรรณภาณี บริเวณหมู่บ้านทุ่งเศรษฐี ถนนบางนาตราด กม. ๘ แขวงคลองไม้เคหะทอง มีหน้าที่เกี่ยวกับการบริการให้ยืมหนังสือทั่วไป บริการหนังสือจอง บริการคอบถำถาม และช่วยการศึกษา ค้นคว้า บริการวารสารและหนังสือพิมพ์ ตลอดจนบริการวัสดุไม้ที่พิมพ์

งบประมาณ

สำนักหอสมุดกลาง ได้รับงบประมาณ 2 แหล่ง คือ เงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินงบประมาณรายได้ของมหาวิทยาลัย

บุคลากร

บุคลากรของสำนักหอสมุดกลาง ประกอบด้วยข้าราชการ และลูกจ้าง รวมทั้งสิ้น 353 คน โดยแยกตามตำแหน่งดังนี้ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2528 : 3)

1. บรรณารักษ์ 55 คน
2. นักวิชาการศึกษา นักเอกสารสนเทศ 35 คน
3. เจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ 222 คน

(เจ้าหน้าที่ต่างหน่วยงาน ๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่พัสดุ ข้าราชการอิเล็กทรอนิกส์ ข้าราชการช่างเขียน ข้าราชการช่างช่วยช่าง เจ้าหน้าที่โทรศัพท์ และพนักงานโรงพิมพ์ เป็นต้น)

4. พนักงานขับรถ และนักการภารโรง 41 คน

สิ่งพิมพ์และสื่อที่ส่งเสริมนวัตกรรม

ปัจจุบัน (ปี 2528) สำนักหอสมุดกลางมีจำนวนหนังสือทั้งหมด 347,523 เล่ม
(ภาษาไทย 265,763 เล่ม ภาษาต่างประเทศ 81,760 เล่ม) วารสาร 686 ชื่อเรื่อง
(วารสารภาษาไทย 354 ชื่อเรื่อง ภาษาต่างประเทศ 332 ชื่อเรื่อง) หนังสือพิมพ์ 14
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย 11 ชื่อเรื่อง ภาษาต่างประเทศ 3 ชื่อเรื่อง) สิ่งพิมพ์รัฐบาล
17,219 เล่ม (ภาษาไทย 13,913 เล่ม ภาษาต่างประเทศ 3,306 เล่ม) หนังสือลักษณะพิเศษ
9,221 เล่ม (ภาษาไทย 7,764 เล่ม ภาษาต่างประเทศ 1,457 เล่ม) และโสตทัศนวัสดุ
ต่าง ๆ ได้แก่ ฟิล์มภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป ไมโครฟิล์ม วีดิโอเทป เทปบรรยายสรุป
แผ่นเสียง รวม 1,541 เรื่อง (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2528 : 2)

ระบบการจับคู่หนังสือ

ใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) หรือ L.C. ซึ่งใช้สัญลักษณ์เป็นแบบผสม คือ อักษรโรมันกับตัวเลข อาหรับแทนเนื้อหาของหนังสือ จุดมุ่งหมายของการจัดหมู่หนังสือ ก็เพื่อนำหนังสือในสาขาที่คล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน การจัดหมู่หนังสือระบบ L.C. นี้แบ่งเป็น 20 หมวดใหญ่ตามแผนการจัดหมู่หนังสือดังนี้

สัญลักษณ์	ประเภทของหนังสือ
A	ความรู้ทั่วไปตารางเลข
B-BJ	ปรัชญา
BL-BX	ศาสนา
C	ประวัติศาสตร์
D	ประวัติศาสตร์โลก
E-F	ประวัติศาสตร์อเมริกา
G	ภูมิศาสตร์ทั่วไป มนุษยวิทยา คติชาวบ้าน เป็นต้น
H	สังคมศาสตร์
J	รัฐศาสตร์
K	กฎหมาย
L	การศึกษา
M	ดนตรี
N	ศิลปกรรม
P	ภาษาและวรรณคดี
Q	วิทยาศาสตร์
R	แพทย์ศาสตร์
S	เกษตรศาสตร์
T	เทคโนโลยี
U	วิชาการทหาร
V	วิชาการทหารเรือ
Z	บรรณานุกรมและบรรณารักษศาสตร์

บริการของสำนักหอสมุดกลาง

สำนักหอสมุดกลางได้จัดให้มีบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่อาจารย์ นักศึกษา ข้าราชการ และลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัยดังต่อไปนี้

1. บริการหนังสือทั่วไป

ให้บริการการอ่านและศึกษาค้นคว้า จากหนังสือทั่วไป ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ที่จัดหมวดหมู่ตามระบบห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน ในระบบชั้นเปิด กล่าวคือ ผู้ใช้สามารถค้นหาหนังสือที่ต้องการด้วยตัวเอง จากชั้นหนังสือที่จัดเรียงไว้ตามลำดับเลขเรียกหนังสือ ตลอดจนให้บริการส่งเสริมการอ่าน การศึกษาค้นคว้า ด้วยการจัดทำบรรณานุกรม รายชื่อหนังสือใหม่ บรรณานุกรมเฉพาะเรื่อง บรรณานุกรมเฉพาะสาขาวิชา รวบรวม บรรณานุกรมตามผู้ใช้ต้องการ บรรณานุกรมพร้อมบรรณนิทัศน์และบริการแนะนำการอ่าน โดยผู้ที่ต้องการใช้หนังสือทั่วไปสามารถใช้บริการได้ 2 ลักษณะ คือ อ่านและศึกษาค้นคว้า ภายในสถานที่ที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ ซึ่งได้แก่ ห้องอ่านหนังสือของหน่วยงานบริการ หนังสือและสิ่งพิมพ์ 1, 2 และ 3 และลักษณะที่ 2 สำหรับผู้ที่ไม่สะดวกที่จะใช้หนังสือในเวลา หรือสถานที่ดังกล่าว ก็สามารถค้นหาหนังสือที่ต้องการ และนำไปยืมนอกห้องสมุดได้ที่หน่วยงานบริการให้ยืมหนังสือทั่วไป

หน่วยงานที่ให้บริการหนังสือทั่วไป คือ

1.1 หน่วยงานบริการหนังสือ และสิ่งพิมพ์ 1. จัดบริการหนังสือทั่วไป

หมวด A - H

1.2 หน่วยงานบริการหนังสือ และสิ่งพิมพ์ 2. จัดบริการหนังสือทั่วไป

หมวด J - P

1.3 หน่วยงานบริการหนังสือ และสิ่งพิมพ์ 3. จัดบริการหนังสือทั่วไป

หมวด Q - Z (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2522 : 5 - 6)

2. บริการให้ยืมหนังสือทั่วไป

สำนักหอสมุดกลางได้ให้อาจารย์ ชำนาญการ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาขอยืมหนังสือทั่วไป หนังสือนวนิยาย และหนังสือปกอ่อนไปอ่านที่บ้าน โดยใช้ระบบควบคุมการให้ยืม - คืนหนังสือด้วยมือ (Manual system) แบบนิวอาร์ค (Newark system) แบบช่วยตัวเอง (อัมพร ปันศรี 2525 : 43) โดยผู้ประสงค์จะยืม ต้องนำหนังสือที่ต้องการจากหน่วยงานบริการสิ่งพิมพ์ 1, 2 และ 3 มาติดค่อขอยืมได้จากเจ้าหน้าที่ประจำแผนกบริการยืม - คืนหนังสือ (อัมพร ปันศรี 2525 : 43)

นอกจากนั้น บริการให้ยืมหนังสือทั่วไป ได้จัดเก็บสถิติในการให้บริการประเภทต่าง ๆ เช่น สถิติสมาชิกห้องสมุด สถิติผู้ใช้ห้องสมุด สถิติการให้ยืมหนังสือ สถิติค่าปรับหนังสือเกินกำหนด เป็นต้น สำหรับการเก็บสถิติการให้ยืมหนังสือ จำแนกตามคณะของผู้นยืม และตามหมวดของหนังสือ ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ โดยรวบรวมเป็นรายวัน รายเดือน และรายปี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การจกค้ำเงินงาน และแสดงผลการปฏิบัติงาน (จินดา จิตเพียร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ เรณู กาญจนะโกสิน เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2528)

3. บริการหนังสือจอง

ให้บริการยืมหนังสือจอง ซึ่งได้แก่ตำราเรียนและหนังสืออ่านประกอบ โดยให้บริการแบบชั้นเปิด โดยทางหอสมุดได้ติดต่อประสานงานกับอาจารย์ในการจัดเตรียมหนังสือจองเพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าในแต่ละกระบวนวิชาทุกภาคการศึกษา ซึ่งภาคการศึกษาหนึ่งไม่ต่ำกว่า 1,000 กระบวนวิชา และพิจารณาหนังสือจองออกจากชั้นเมื่อหมดความจำเป็นนำไปบริการเป็นหนังสือทั่วไปตามความต้องการของอาจารย์ ตลอดจนติดตามตำราเรียนที่ออกใหม่ทุกกระบวนวิชา เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการค้นหาหนังสือจอง สำนักหอสมุดกลางได้จัดทำบัตรกระบวนวิชา และหนังสืออ่านประกอบที่เป็นหนังสือจอง จัดทำบรรณนิทัศน์ และรวบรวมบรรณานุกรมหนังสือจองไว้บริการแก่นักศึกษาอีกด้วย โดยเฉลี่ยนักศึกษามาใช้บริการวันละ 760 คน (อัมพร ปันศรี 2525 : 48)

4. บริการวารสาร เอกสารและหนังสือพิมพ์

สำนักหอสมุดกลางให้บริการจัดหา และให้บริการการอ่านการค้นคว้าจากวารสาร เอกสารและหนังสือพิมพ์ฉบับย้อนหลัง ฉบับปัจจุบันทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจน จุลสารกฤตภาค โดยไม่อนุญาติให้ยืมออกนอกสำนักหอสมุดกลาง และได้จัดทำแผนการแบบ ขึ้นเปิดและขึ้นปิดดังนี้

4.1 แบบขึ้นเปิด บริการเฉพาะวารสารวิชาการฉบับใหม่ และวารสารบันเทิง ฉบับล่วงเวลา (ไม่เกิน 1 ฉบับ) หนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ เอกสารฉบับใหม่

4.2 แบบขึ้นเปิด บริการวารสารฉบับย้อนหลัง วารสารเล่มละ หนังสือพิมพ์ฉบับ ย้อนหลังไม่เกิน 1 ปี เอกสารฉบับใหม่ จุลสาร นิคมสารบันเทิงฉบับใหม่ (เพราะมีผู้ใช้ บริการมากและซื้อโดยฉบับ) ผู้ใช้บริการจะต้องมาติดต่อก่อนจากเจ้าหน้าที่ โดยให้บัตรนักศึกษา หรือบัตรสมาชิกห้องสมุด

นอกจากนี้ ยังได้ติดตามการเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าในวิชาการสาขาต่าง ๆ และจัดทำรายชื่วารสารที่ควรได้รับการพิจารณาขอรับเสนอแม่อาจารย์ผู้สอนกระบวนวิชา ต่าง ๆ บริการถ่ายสำเนาหน้าสารบัญ วารสารทางวิชาการทุกสาขา ส่งให้แม่ภาควิชาของ คณะต่าง ๆ และจัดบริการไว้ที่สำนักหอสมุดกลาง จัดเตรียมวารสารเฉพาะเรื่องสำหรับ อาจารย์ที่ต้องการให้นักศึกษาใช้ประกอบการเรียนและการสอนเฉพาะตัวของอาจารย์ บริการ ให้ยืมวารสาร เอกสาร และบริการถ่ายบทความที่นักศึกษาใช้มากไว้บริการ (อัมพร ปันศรี 2525 : 49)

5. บริการช่วยการค้นคว้าและวิจัย

5.1 ให้บริการหนังสืออ้างอิง และแนะนำวิธีใช้ โดยผู้ให้บริการจะต้องใช้ หนังสืออ้างอิงภายในสถานที่ที่สำนักหอสมุดกลางจัดบริการไว้เท่านั้น

5.2 บริการตอบคำถามเกี่ยวกับการศึกษาและเรื่องทั่วไป โดยทางตรงภายใน ห้องสมุด ทางโทรศัพท์ และทางไปรษณีย์

5.3 บริการช่วยการศึกษาค้นคว้า เพื่อเขียนคำบรรยายประกอบการเรียนการสอน และเพื่อการวิจัย ความความต้องการของอาจารย์และข้าราชการ

5.4 ให้บริการช่วยเหลือแนะนำการศึกษาค้นคว้าในการทำรายงานประจำภาค และวิทยานิพนธ์แก่นักศึกษา

5.5 จัดเลือกข้อเสน�포ตามความต้องการของผู้ใช้ (S.D.I.)

5.6 บริการข้อเสน�포มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยให้บริการเอกสารข้อเสน�포เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยรามคำแหง (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2528 : 3 - 5)

6. บริการสิ่งพิมพ์รัฐบาล และหนังสือลักษณะพิเศษ

สำนักหอสมุดกลางให้จัดบริการสิ่งพิมพ์รัฐบาลในระบบชั้นเปิด และให้บริการหนังสือลักษณะพิเศษ ได้แก่ ปรินต์นิพนธ์ วิทยานิพนธ์ บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ หนังสืออนุสรณ์ อนุสรณ์งานศพ หลักสูตรมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ หนังสือหายาก ต้นฉบับตัวเขียน ฯลฯ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2528 : 3 - 8)

7. บริการวัสดุไม้มัลติมีเดีย

ให้บริการค้นคว้าและบริการให้ยืมวัสดุทัศนวัสดุทุกประเภท บริการฉายสไลด์ फिल्मสตริป ภาพยนตร์ จัดทำบรรณานุกรมวัสดุไม้มัลติมีเดียต่าง ๆ ตลอดจนบริการงานกราฟฟิค จัดนิทรรศการ และให้คำปรึกษาแนะนำการผลิตวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2524 : 96 - 97)

เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา สื่อการเรียนการสอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เทปคำบรรยายหรือ "คำราเลียง" ดังนั้นสำนักหอสมุดกลางจึงได้จัดบริการอัดเทปคำบรรยายกระบวนวิชาต่าง ๆ บริการแก่นักศึกษาโดยไม่คิดมูลค่า เพื่อให้ช่วยนักศึกษาที่ไม่มีโอกาสได้มาเรียนประจำ ได้ใช้บริการนี้ ตลอดจนจัดบริการฟังเทปคำบรรยายเทปภาษาต่างประเทศและบริการให้ยืมออกนอกสำนักหอสมุดกลาง (อัมพร ปันศรี 2525 : 53)

นอกจากนั้น สำนักหอสมุดกลางยังได้จัดบริการด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ใช้บริการให้ได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น ได้แก่ (อัมพร ปันศรี 2525 : 51 - 56)

1. บริการสอนการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการ

เนื่องจากนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความรู้ต่าง ๆ กันมา ทั้งที่มาเรียนเป็นประจำ และที่ไม่สามารถมาเรียนเป็นประจำ ประกอบกับวิชาการใช้ห้องสมุดที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยไม่ได้บังคับให้ทุกคนต้องเรียน สำนักหอสมุดกลางจึงถือเป็นหน้าที่สำคัญในการที่จะให้ความรู้โดยสอนวิธีการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ตลอดเวลาที่เปิดบริการ เช่น แนะนำการใช้บัตรรายการ แนะนำการใช้หนังสืออ้างอิง แนะนำวิธีใช้บรรณานุกรม คัดชี้นำ แนะนำวิธีใช้โทรศัพท์ค้นวัสดุ แนะนำการเขียนรายงานการค้นคว้า แนะนำวิธีเขียนบรรณานุกรมและเชิงอรรถ เป็นต้น ในบางครั้งอาจจะสอนแนวหาวิธีใช้หนังสือ และห้องสมุดทั้งหมดโดยย่อโดยไม่กำหนดเวลา ซึ่งปรากฏว่ามีผู้มาใช้บริการเป็นประจำตลอดปีการศึกษา

2. บริการแนะแนวการอ่าน

สำนักหอสมุดกลางได้จัดบรรณารักษ์และนักวิชาการศึกษาผู้มีความรู้เฉพาะสาขาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยไว้บริการช่วยเหลือผู้ใช้ห้องสมุด ให้ได้รับประโยชน์จากการอ่านหนังสือของสำนักหอสมุดกลางอย่างเต็มที่ ขอบเขตของการแนะแนวการอ่านคือ ให้บริการแนะนำในการเลือกเรื่องที่จะอ่านเลือกผู้แต่งตามความสนใจและความต้องการ เพื่ออ่านประกอบการเรียน หรือในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หรือในเรื่องความรู้ทั่วไปที่นักศึกษาสนใจ หรือเพื่อความบันเทิง พักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนการอ่านเพื่อแก้ปัญหาส่วนตัว เช่น การเข้าสังคม นอกจากนี้ ยังให้คำปรึกษาในเรื่องการอ่าน เช่น อ่านไม่เข้าใจ อ่านไม่จบ เป็นต้น

3. บริการบรรณานุกรม

เพื่อประโยชน์ในการอ่าน การบริการแนะแนวการอ่าน การศึกษาและค้นคว้า สำนักหอสมุดกลางได้จัดทำบรรณานุกรมรายชื่อหนังสือใหม่ บรรณานุกรมเฉพาะเรื่อง บรรณานุกรมเฉพาะสาขาวิชา บรรณานุกรมตามที่ตั้งใจที่ต้องการ บรรณานุกรมบทความวารสาร เอกสารจุลสาร บรรณานุกรมวัสดุไมโครฟิล์ม และบรรณานุกรม อุปกรณ์การสอนแยกตามสาขาวิชา นอกจากนี้ยังได้จัดทำบรรณานุกรมหรือบรรณนิทัศน์ หนังสืออ้างอิง หนังสือทั่วไปตามสาขาวิชา สิ่งพิมพ์รัฐบาล และวัสดุไมโครฟิล์ม

4. บริการคัมภีร์ และสารระสังเขป

สำนักหอสมุดกลางได้จัดทำเครื่องมืออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการอ่านศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ สิ่งพิมพ์ วารสาร เอกสาร และวัสดุการอ่านหลายอย่าง เช่น บริการบรรณานุกรม บริการคัมภีร์และสารระสังเขป เป็นต้น บริการคัมภีร์จัดทำให้บริการ ได้แก่ คัมภีร์หนังสืออ้างอิงที่สำคัญ ๆ คัมภีร์รายชื่องานเบกษา คัมภีร์คำพิพากษาฎีกา คัมภีร์สยามลคณมายุเหตุ คัมภีร์หนังสือพิมพ์ไทย คัมภีร์วารสารภาษาไทยที่มีในสำนักหอสมุดกลาง คัมภีร์วารสารภาษาต่างประเทศฉบับที่สำคัญ ๆ และเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการเรียนการสอนในกระบวนวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย จดหมายเหตุคัมภีร์วารสารในรูปอัดสำเนารายเดือน แล้วรวบรวมเป็นเล่มเผยแพร่ในมหาวิทยาลัย และจัดทำบัตรคัมภีร์ไว้ในตู้บัตรรายการด้วย นอกจากนี้ยังจัดทำคัมภีร์ไมโครฟิล์ม บริการจัดทำคัมภีร์ และสารระสังเขปข้อสนเทศใหม่ ๆ สารระสังเขปบทความที่น่าสนใจจากวารสาร และเอกสาร

5. บริการรับฝากสิ่งของ

เพื่อความสะดวกแก่นักศึกษาในการเข้าไปใช้สำนักหอสมุดกลาง และเป็นการป้องกันหนังสือหาย การฉีกเอกสาร หนังสือและรูปภาพ ดังนั้นจึงมีบริการรับฝากหนังสือ สิ่งของใช้ส่วนตัว และให้กำหนดข้อปฏิบัติในการใช้สำนักหอสมุดกลางไว้ว่า "ห้ามนำกระเป๋ใส่หนังสือหรือหนังสือเข้าไปในห้องอ่านหนังสือ แต่ให้ฝากไว้กับเจ้าหน้าที่บริการรับฝากสิ่งของ"

6. บริการยืมระหว่างห้องสมุด

สำนักหอสมุดกลางได้ให้ความร่วมมือ และส่งเสริมความโครงการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และห้องสมุดทุกระดับในประเทศทุกด้าน โดยเฉพาะบริการยืมระหว่างห้องสมุด ในกรณีอาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาต้องการใช้หนังสือ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่ไม่มีในสำนักหอสมุดกลาง สำนักหอสมุดกลางจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางติดต่อขอยืมให้ ผู้ขอยืมจะต้องกรอกรายการลงในแบบฟอร์มที่กำหนดใช้ในการยืมระหว่างห้องสมุด สำหรับนักศึกษาที่จะใช้บริการนี้ จะต้องมีบันทึกจากอาจารย์ผู้สอนวิชานั้น ๆ แนบมาด้วย นอกจากนี้สำนักหอสมุดกลางยังให้ร่วมมือกับห้องสมุดอื่น ๆ โดยการแลกเปลี่ยนรายชื่อหนังสือพร้อมบรรณนิทัศน์และบรรณานุกรมเฉพาะเรื่อง เพื่ออำนวยความสะดวกในการยืมระหว่างห้องสมุด

7. บริการคู่มือการใช้สำนักหอสมุดกลาง

สำนักหอสมุดกลางได้จัดทำคู่มือการใช้สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง แจกอาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาที่สนใจ ตลอดจนผู้มาข่มสำนักหอสมุดกลาง โดยได้บรรจุหัวข้อ ดังนี้

- 7.1 ประวัติ และการดำเนินงาน
- 7.2 การจัดหาวัสดุ และสิ่งพิมพ์
- 7.3 ระบบการจัดหมู่หนังสือ และบัตรรายการ
- 7.4 วิธีค้นหาสิ่งพิมพ์ในสำนักหอสมุดกลาง
- 7.5 บริการของสำนักหอสมุดกลาง
- 7.6 ระเบียบ และข้อปฏิบัติในการใช้สำนักหอสมุดกลาง

8. บริการนำข่มสำนักหอสมุดกลาง

จัดบริการนำข่มสำนักหอสมุดกลางแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และผู้สนใจจากสถาบันอื่น ๆ การขอเข้าข่มจะเป็นกลุ่มหรือคณะก็ได้ โดยติดต่อด้วยตนเอง หรือติดต่อเป็นทางการมาล่วงหน้า

9. บริการถ่ายเอกสาร

จัดบริการถ่ายเอกสารแก่ผู้ใช้บริการ ในอัตราแผ่นละ 0.50 บาท โดยจัดบริการไว้ที่ฝ่ายวารสารและเอกสาร ฝ่ายบริการการค้นคว้าและวิจัย

10. กิจกรรมและบริการพิเศษ

สำนักหอสมุดกลางมีนโยบายในการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและชุมชน โดยให้บริการความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

10.1 ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน โครงการที่ได้ดำเนินการมาแล้วได้แก่ โครงการ จัดงานสัมมนาห้องสมุดเป็นประจำทุกปี โครงการ อบรมครู อาจารย์ บรรณารักษ์ เรื่องการจัดกิจกรรมห้องสมุด และโครงการ 200 ปีกว๊านสุพรรณบุรี เป็นต้น

10.2 ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือในการวางแผนจัดตั้ง ปรับปรุงห้องสมุด ให้แก่ชุมชน เช่น โครงการจัดตั้งห้องสมุดหมู่บ้านแม่ตะไคร้ ตำบลท่าเหนือ อำเภอลำทับ

จังหวัดเชียงใหม่ ตามโครงการปลูกฝังคุณธรรม ในพระราชดำริของ สมเด็จพระนางเจ้า
พระบรมราชินีนาถ พ.ศ. 2524 และโครงการจัดตั้งห้องสมุดส่วนภูมิภาคทหาราม อำเภอไชยา
จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2527 (สุธนา วงศ์ทองสรรค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ เรณู กาญจนะโกศล
เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2529)

ระเบียบการใช้สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2527 :

1 - 6)

1. เวลาเปิดบริการของสำนักหอสมุดกลาง

1.1 วันจันทร์ ถึง วันศุกร์	เวลา 07.30-18.00 น.
1.2 วันจันทร์ ถึง วันศุกร์ก่อนสอบ 1 เดือน	เวลา 07.30-19.30 น.
1.3 วันเสาร์และวันอาทิตย์	เวลา 08.30-16.00 น.
1.4 วันเสาร์และวันอาทิตย์ก่อนสอบ 1 เดือน	เวลา 08.30-18.00 น.
1.5 สำนักหอสมุดปิดวันหยุดราชการประจำปี	

2. บุคคลผู้มีสิทธิใช้สำนักหอสมุดฯและยืมวัสดุห้องสมุด

- 2.1 อาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ และกรรมการสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 2.2 นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงทั้งหมด ที่เป็นเรียนในภาคการศึกษานั้น ๆ
- 2.3 ข้าราชการและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
- บุคคลอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมา ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดฯ อาจพิจารณา

อนุญาตให้ใช้สำนักหอสมุดกลาง หรือยืมวัสดุห้องสมุดได้เป็นราย ๆ ไป ตามที่เห็นสมควร

3. ประเภทของวัสดุห้องสมุด

- 3.1 ให้แบ่งวัสดุห้องสมุดของสำนักหอสมุดฯออกเป็น 2 ประเภทคือ

- 3.1.1 วัสดุพิมพ์ (Printed materials)
- 3.1.2 วัสดุไม่พิมพ์ (Non-Printed materials)

3.2 วัสดุพิมพ์ที่พิมพ์ออกนอกสำนักหอสมุด ได้แก่

3.2.1 หนังสือทั่วไป

3.2.2 หนังสือจองประจำวิชา (Reserved books)

3.3 วัสดุพิมพ์ที่พิมพ์ออกนอกสำนักหอสมุด ได้แก่ หนังสืออ้างอิง วารสาร และหนังสือพิมพ์ รวมทั้งหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่ทางสำนักหอสมุดระบุห้ามยืม

3.4 วัสดุไม่พิมพ์ที่พิมพ์ออกนอกสำนักหอสมุด ได้แก่ สไลด์ ฟิล์มสตริป รูปภาพ แผ่นภาพโปสเตอร์และเทปคาสเซต (Cassette tape) ฯลฯ

3.5 วัสดุไม่พิมพ์ที่พิมพ์ออกนอกสำนักหอสมุด ได้แก่ ภาพยนตร์ ไมโครฟอร์ม ฯลฯ

3.6 วัสดุตามข้อ 3.3 และ 3.5 อาจพิจารณาให้ยืมได้เป็นกรณีพิเศษ

4. การกำหนดเวลายืม

4.1 วัสดุพิมพ์ที่พิมพ์ออกนอกสำนักหอสมุด ได้แก่ ประเภทหนังสือทั่วไป มีกำหนดเวลายืมดังต่อไปนี้

4.1.1 อาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ และกรรมการสภามหาวิทยาลัย รามคำแหง มีสิทธิยืมไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 10 เล่ม กำหนดเวลายืมเล่มละไม่เกินภาคการศึกษานั้น

4.1.2 ข้าราชการและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการสอน ยืมไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 5 เล่ม กำหนดเวลายืมเล่มละไม่เกิน 10 วัน

4.1.3 นักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีสิทธิยืมไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 7 เล่ม กำหนดเวลายืมเล่มละไม่เกิน 15 วัน

4.1.4 นักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่กำลังทำวิทยานิพนธ์ มีสิทธิยืมไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 10 เล่ม กำหนดเวลายืมเล่มละไม่เกิน 1 เดือน ทั้งนี้ต้องมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาควิชาว่านักศึกษาผู้นั้นกำลังทำวิทยานิพนธ์สาขาวิชาใด

4.1.5 นักศึกษาปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีสิทธิยื่นไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 3 เล่ม กำหนดเวลายืมเล่มละไม่เกิน 7 วัน

4.1.6 ในกรณีที่ผู้ยืมมีสิทธิยืมได้มากกว่า 1 สถานภาพ ให้ใช้สิทธิยืมได้เพียงสถานภาพเดียว

ทั้งนี้ สำนักหอสมุดฯ อาจเรียกหนังสือคืนก่อนกำหนดได้เมื่อมีเหตุอันสมควร

4.2 วัตถุประสงค์ที่ยื่นออกนอกสำนักหอสมุดฯ ได้แก่ ประเภทหนังสือของประจำวิชา มีกำหนดเวลายืมให้ดังต่อไปนี้

4.2.1 อาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ และกรรมการสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีสิทธิยืมหนังสือไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 5 เล่ม กำหนดเวลายืมเล่มละไม่เกิน 15 วัน

4.2.2 ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีได้เกี่ยวข้องกับการสอน มีสิทธิยืมไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 2 เล่ม กำหนดเวลายืมเล่มละไม่เกิน 7 วัน

4.2.3 นักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีสิทธิยืมไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 3 เล่ม กำหนดเวลายืมเล่มละไม่เกิน 7 วัน

4.2.4 นักศึกษาปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีสิทธิยืมไว้ในครอบครองได้ ไม่เกิน 2 เล่ม กำหนดเวลายืมเล่มละไม่เกิน 3 วัน

กำหนดเวลาการยืมวัตถุประสงค์ดังกล่าว สำนักหอสมุดฯ อาจพิจารณาเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมเมื่อมีเหตุอันสมควร

4.3 วัตถุประสงค์ที่ยื่นออกนอกสำนักหอสมุดฯ มีกำหนดเวลายืมดังต่อไปนี้

4.3.1 อาจารย์และนักศึกษานิพนธ์โทของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีสิทธิยืมไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 3 ชื่อเรื่อง กำหนดระยะเวลาที่ยืมชื่อเรื่อง ละไม่เกิน 7 วัน

4.3.2 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่น ๆ และนักศึกษาปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีสิทธิยื่นไว้ในกรอบรองได้ไม่เกิน 1 ชื่อเรื่อง กำหนดระยะเวลา ยื่นชื่อเรื่องจะไม่เกิน 3 วัน

4.4 กำหนดเวลายื่นของวัสดุพิมพ์ที่ห้ามยื่นออกนอกสำนักหอสมุดฯ และ วัสดุไม้อัดพิมพ์ที่ห้ามยื่นออกนอกสำนักหอสมุดฯ สำนักหอสมุดฯอาจพิจารณาตามความเหมาะสม

5. การทำบัตรและการยืมวัสดุห้องสมุด

5.1 การทำบัตรและการยืมวัสดุห้องสมุดให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

5.1.1 ผู้ที่ประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกห้องสมุดจะต้องยื่นความจำนง พร้อมด้วยรูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว และหลักฐานที่กำหนดคือเจ้าหน้าที่หน่วยงานบริการให้ยืมคืน หนังสือทั่วไปของสำนักหอสมุดฯ เพื่อทำทะเบียนสมาชิกและบัตรสมาชิก ที่บัตรจะต้องกรอก ชื่อความให้ชัดเจน ตามที่สำนักหอสมุดฯ กำหนด

5.1.2 สมาชิกจะต้องรักษาคัดสมาชิกไว้ บัตรนั้นอนุญาตให้ใช้เฉพาะ บุคคลเท่านั้น หากสูญหายจะต้องแจ้งหน่วยงานบริการให้ยืมคืนหนังสือทั่วไปทราบทันที และ หากประสงค์จะทำบัตรสมาชิกใหม่จะกระทำหลังจากวันแจ้งหายแล้ว 2 สัปดาห์ โดยชำระ ค่าธรรมเนียมเพื่อทำบัตรสมาชิกใหม่เป็นจำนวนเงิน 10 บาท

5.1.3 สมาชิกที่ย้ายคณะหรือย้ายที่อยู่ให้แจ้งหน่วยงานบริการให้ยืม- คืนหนังสือทั่วไปทราบ เพื่อแก้ไขบัตรทะเบียนสมาชิกให้ถูกต้อง

5.1.4 บัตรสมาชิกเก่าหมดอายุ หรือบัตรชำรุด ให้นำบัตรสมาชิกรับ มาขอต่ออายุ หรือทำบัตรใหม่

5.2 การยืมวัสดุห้องสมุดกระทำดังต่อไปนี้

5.2.1 จะได้นำบัตรสมาชิกของตนมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ทุกครั้ง

5.2.2 หากปรากฏว่าผู้ยืมบัตรมิใช่เจ้าของบัตร สำนักหอสมุดฯจะยึด บัตรนั้นไว้

5.3 การยืมต่อกระทำดังต่อไปนี้

5.3.1 การยื่นข้อทูลครั้ง สมาชิกจะต้องนำวัสดุห้องสมุดพร้อมด้วยบัตรสมาชิกมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่

5.3.2 การยื่นวัสดุห้องสมุด อาจยื่นวัสดุห้องสมุดข้อเดียวกัน ฉบับ/ชิ้นเดียวกันได้ไม่เกิน 2 ครั้งติดต่อกัน เว้นแต่ในการยื่นผู้ยื่นส่งลงวัสดุห้องสมุดนั้นไว้

5.4 วัสดุห้องสมุดทุกเล่ม/ชิ้น ที่ยื่นไปจากสำนักหอสมุดฯ สมาชิกจะต้องนำมาส่งคืนตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในบัตรกำหนดส่ง

6. ผู้ส่งวัสดุห้องสมุดเกินกำหนดต้องรับผิดชอบดังนี้

6.1 หนังสือทั่วไปต้องเสียค่าปรับวันละ 2 บาทต่อเล่ม

6.2 หนังสือของประเภทที่ยืมได้ 3 วัน ต้องเสียค่าปรับวันละ 3 บาทต่อเล่ม

6.3 หนังสือของประเภทที่ยืมได้ 1 วัน หรือรายชั่วโมง ต้องเสียค่าปรับชั่วโมงละ 1 บาทต่อเล่ม แต่ไม่เกิน 10 บาท ต่อเล่มต่อวัน

6.4 สิ่งพิมพ์หรือวัสดุอื่นใดที่จัดให้ยืมพิเศษชั่วคราว ต้องเสียค่าปรับตามที่ระบุไว้ในแต่ละประเภท

6.5 วัสดุไม่มีพิมพ์ประเภทที่ยืมทั่วไปต้องเสียค่าปรับวันละ 5 บาทต่อชื่อเรื่อง/ชุด

การนับวันปรับ ให้เริ่มนับตั้งแต่วันถัดจากวันกำหนดส่งโดยไม่เว้นวันหยุด ถ้าวันถึงกำหนดส่งตรงกับวันหยุดทำการของห้องสมุด ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ห้องสมุดเริ่มเปิดทำการใหม่ และให้นับต่อไปจนถึงวันหน้าวัสดุห้องสมุดมาส่งคืนโดยไม่เว้นวันหยุด

7. ผู้ที่ค้างส่งวัสดุและค่าปรับจะถูกพิจารณาตัดสิทธิการยืม ในกรณีที่เป็นนักศึกษา จะไม่ได้รับอนุญาตให้ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนต่อไป และงวดออกไปรับรองและปริญญาดัชนีทั้งนี้จนกว่าจะให้ส่งวัสดุห้องสมุดคืน และชำระค่าปรับให้เป็นที่ยอมรับ

8. ผู้ยืมต้องรับผิดชอบต่อความชำรุดเสียหายหรือสูญหายของวัสดุที่ยืมทุกกรณี นับตั้งแต่วันที่ยืมออกจากสำนักหอสมุดฯ จนกระทั่งถึงเวลาส่งคืนเจ้าหน้าที่ และให้เป็นหน้าที่ของผู้ยืมที่จะต้องตรวจสอบสภาพของวัสดุก่อนที่จะยืมออกนอกสำนักหอสมุด และผู้ยืมต้องรับผิดชอบต่อค่าปรับ

8.1 กรณีผู้ยื่นทำวัสดุชำรุดเสียหายด้วยเหตุใดก็ตาม ให้ผู้ยื่นชำระค่าซ่อมแซมตามที่สำนักหอสมุดฯ จะเห็นสมควร

8.2 กรณีผู้ยื่นทำวัสดุห้องสมุดชำรุดเสียหายและไม่สามารถซ่อมแซมได้หรือสูญหายผู้ยื่นจะต้องจัดทำวัสดุเรื่องเดียวกันและอยู่ในสภาพเดิมมาแทน บวกกับค่าใช้จ่ายค่าบริการจัดเตรียมชั้นละ 20 บาท หรือชำระเงินสดใช้เป็นจำนวน 2 เท่าของราคาวัสดุนั้นบวกกับค่าใช้จ่าย ค่าบริการจัดเตรียมชั้นละ 20 บาท ยกเว้นกรณีหนังสือจะต้องชดใช้เป็นจำนวน 5 เท่าของหนังสือบวกกับค่าใช้จ่ายค่าบริการจัดเตรียมชั้นละ 20 บาท

8.3 วัสดุห้องสมุดที่ได้เคยแจ้งหายไว้ แม้ว่าผู้ยื่นจะได้ชดใช้แล้วก็ตาม ก็ยังคงถือว่าเป็นสมบัติของมหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. เลือกกลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูล
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1. อาจารย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เข้าใช้สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัย
รามคำแหง และมีพฤติกรรมค่อหนังสือทั่วไป

2. นักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เข้าใช้สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัย
รามคำแหง และมีพฤติกรรมค่อหนังสือทั่วไป

3. หนังสือทั่วไป ในหมวดวิชาสังคมศาสตร์ด้านการพาณิชย์ (HF) จำนวน 660
ชื่อเรื่อง หมวดวิชากฎหมาย (K) จำนวน 547 ชื่อเรื่อง และหมวดวิทยาศาสตร์เคมี (QD)
จำนวน 283 ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวม 1,490 ชื่อเรื่อง ซึ่งได้
จากการคัดเลือกด้วยวิธีการดังนี้

3.1 ศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการใช้หนังสือทั่วไปของสำนัก
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าหนังสือที่มีผู้ใช้มาก คือหนังสือหมวดสังคมศาสตร์(H)
หมวดกฎหมาย (K) และหมวดวิทยาศาสตร์ (Q) (อัมพร ปันศรี 2525 : 25) ซึ่งสอดคล้อง
กับผลงานวิจัยของ กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ 2528 : 53 - 58)
ที่พบว่า มีการยืมหนังสือในหมวดสังคมศาสตร์ ด้านการพาณิชย์ (HF) หมวดกฎหมาย(K) และหมวด

วิทยาศาสตร์เคมี (QD) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ผลตามต้องการ ดังนั้นจึงได้ใช้หมวดสังคมศาสตร์ด้านการพาณิชย์ (HF) หมวดกฎหมาย (K) และหมวดวิทยาศาสตร์เคมี (QD) เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา

3.2 ศึกษาโอกาส และความถี่ในการใช้หนังสือ พบว่าหนังสือที่มีผู้ยืมบ่อยครั้ง จะมีแนวโน้มว่าหนังสือนั้นต้องการยืมต่อไปอีก (Trueswell. 1966 : 49 - 60) และทำการคัดเลือกหนังสือ 30 ชื่อเรื่องจากหนังสือทุก ๆ 100 ชื่อเรื่องเรียงตามลำดับเลขเรียกหนังสือของการจัดเรียงหนังสือชั้น ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์การพาณิชย์ (HF) กฎหมาย (K) และวิทยาศาสตร์ (QD) โดยพิจารณาสภาพความถี่ในการใช้หนังสือจากการยืมออกมากที่สุด 30 อันดับ ซึ่งสังเกตได้จากบัตรประจำหนังสือ บัตรกำหนดส่งที่อยู่ฝ่ายเดิม ของหนังสือ ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 หนังสือทั่วไปที่เป็นแหล่งข้อมูล

หมวดวิชา	ชื่อเรื่อง		รวม
	ภาษาไทย	ภาษาต่างประเทศ	
สังคมศาสตร์การพาณิชย์ (HF)	524	136	660
กฎหมาย (K)	493	54	547
วิทยาศาสตร์เคมี (QD)	95	188	283
	1,112	378	1,490

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อสำรวจพฤติกรรมการใช้หนังสือของนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อหนังสือทั่วไป ลักษณะคำถามเกี่ยวกับสถานภาพ การใช้หนังสือขณะที่อยู่ในห้องสมุด และเฉพาะเล่มที่ยืมออกมาจากชั้นหนังสือในค่านว้การสำรวจหรือค้นหาความรู้จากหนังสือ เวลาที่สิ้นสุดการใช้หนังสือ การยืมและเวลาที่ยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากหนังสือและวัสดุการอ่านทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน สัมภาษณ์ผู้อำนวยการและหัวหน้างานของฝ่ายบริการผู้อ่านสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง
 - 1.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ดี
 - 1.3 กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถามตามข้อมูลที่ได้ศึกษา คือแบบสอบถามแบบเลือกตอบและแบบปลายเปิด
 - 1.4 แก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามในด้านรูปแบบและกำกับศัพท์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ นักศึกษา
 - 1.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว เสนอต่อประธานกรรมการ และกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจแก้ไขในค่านเนื้อหาและกำกับศัพท์ที่ใช้
 - 1.6 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยทดลองใช้กับอาจารย์ นักศึกษาที่ไม่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง ๆ ละ 40 คน
 - 1.7 แก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของประธานกรรมการ และกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจง หนังสือเล่มที่มีแบบสอบถามนี้ ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนหนังสือวิชาการทั่วไป ดังนั้น ท่านที่หยิบหนังสือเล่มนี้ออกมาใช้ กรุณาตอบแบบสอบถาม โดยเลือกคำตอบที่แสดงการใช้หนังสือเล่มนี้เท่านั้น และกาเครื่องหมาย ✓ (ถูก) ลงในช่อง ☐ ที่ต้องการเลือกหรือเพิ่มข้อความในที่ว่าง.....

1. ท่านมีสถานภาพเป็น

- ☐ อาจารย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
☐ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. เลขเรียกหนังสือ.....

3. เมื่อท่านหยิบหนังสือเล่มที่มีแบบสอบถามนี้มาใช้ ท่านได้ใช้ในลักษณะใดบ้าง ขณะที่ท่านอยู่ในห้องสมุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

	ใช่	ไม่ใช่
3.1 ตำรวจข้อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ หรือบางส่วนของทั้งเล่ม	☐	☐
3.2 อ่านคำนำ บทนำ บทสรุป หรือบางส่วนของทั้งเล่ม	☐	☐
3.3 ตำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ ตาราง และกราฟ หรือบางส่วนของทั้งเล่ม	☐	☐
3.4 ตำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ หรือบางส่วนของทั้งเล่ม	☐	☐
3.5 ใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ	☐	☐
3.6 ศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางตอนของหนังสือและคัดข้อความ	☐	☐
3.7 ศึกษาเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียดและบท	☐	☐

	ใช่	ไม่ใช่
3.8 การค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ
และจดข้อมูลนั้น	☐	☐
3.9 การสำรวจรายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อรวบรวม
และจัดทำบรรณานุกรม	☐	☐
3.10 อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

2. จักรทำทะเบียนหนังสือที่เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา เพื่อใช้ตรวจสอบการเก็บ
รวบรวมแบบสอบถาม ด้วยบัตรบันทึกรายละเอียดของหนังสือแต่ละชื่อเรื่อง รายการที่บันทึกมีดังนี้
ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง เลขเรียกหนังสือ ได้รับคืน ไม่ได้คืน รววันที่

ตัวอย่างบัตรทะเบียนหนังสือที่เป็นแหล่งข้อมูล

เลขเรียกหนังสือ.....
ชื่อผู้แต่ง.....
ชื่อเรื่อง.....
☐ ได้รับคืน
☐ ไม่ได้คืน
☐ รววันที่.....

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บและรวบรวมข้อมูลเริ่มตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน 2528 ถึงวันที่ 26 ธันวาคม 2528 ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2528 (ยกเว้นวันหยุดราชการประจำปี) แต่เนื่องจากสำนักหอสมุดกลางเปิดบริการวันจันทร์ ถึง ศุกร์ เวลา 7.30 - 18.00 น. วันเสาร์และอาทิตย์ เวลา 8.30 - 16.30 น. ดังนั้นเพื่อให้แต่ละช่วงเวลาเปิดบริการ เก็บข้อมูลได้ 22 ชั่วโมงเท่ากัน จึงได้เก็บข้อมูลเป็นสองระยะ คือ ระยะแรกตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 18 ธันวาคม 2528 เก็บข้อมูลทุกช่วงเวลาของการเปิดบริการ ส่วนระยะที่สอง ตั้งแต่วันที่ 19 - 26 ธันวาคม 2528 เก็บข้อมูลเฉพาะช่วงเวลา 7.30 - 8.30 น. และ 16.30 - 18.00 น. เท่านั้น (ดูตารางวันและเวลาการเก็บข้อมูลในภาคผนวก)

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. ใส่เลขเรียกหนังสือของหนังสือที่เป็นแหล่งข้อมูลลงในข้อที่ 2 ของแบบสอบถาม พร้อมทั้งประทับตราวาง หมายเลข "1" และ "2" เป็นสัญลักษณ์แทนหนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตามลำดับ
2. สอดแบบสอบถามไว้ในหนังสือที่เป็นแหล่งข้อมูลทุกเล่มโดยให้ส่วนบนของแบบสอบถามยื่นพ้นจากตัวหนังสือเพื่อให้ผู้ใช้เห็นชัด
3. ปักป้ายระกาศตามจุดต่าง ๆ ที่เห็นชัด ในบริเวณหนังสือที่เป็นแหล่งข้อมูล เพื่อให้ผู้ใช้เข้าใจวัตถุประสงค์ในการตอบแบบสอบถาม
4. สำรวจบริเวณชั้นหนังสือและโต๊ะอ่านหนังสือ เพื่อติดตามผู้ใช้หนังสือเล่มที่มีแบบสอบถาม และขอร้องผู้ใช้ให้ตอบแบบสอบถามในกรณีที่เห็นว่าผู้ใช้ขาดความสนใจแบบสอบถามนั้น
5. แบบสอบถามที่ได้รับคืน จะตรวจสอบคำตอบข้อที่ 4 เกี่ยวกับการใช้ (การยืมหนังสือ และการไม่ยืมหนังสือ) กับหลักฐานการยืมหนังสือของห้องสมุดภายในเวลา 2 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม ถ้าพบว่าคำตอบไม่ตรงกับสภาพการใช้ที่แท้จริง จะถือว่าแบบสอบถามนั้นไม่สมบูรณ์
6. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบกับทะเบียนหนังสือที่จัดทำไว้ บันทึกการได้รับในบัตรทะเบียน หนังสือที่ได้รับแบบสอบถามแล้วจะไม่สอดแบบสอบถามเข้าไปอีก

7. นำบัตรทะเบียนตรวจสอบกับหนังสือที่เป็นแหล่งข้อมูลหากพบว่าหนังสือที่เก็บกันขึ้นเรียบร้อยแล้ว หนังสือไม่มีแบบสอบถามและไม่พบบัญชีการได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจะรอการส่งคืนแบบสอบถามภายใน 7 วัน หากยังไม่ได้รับคืนจะส่งแบบสอบถามเข้าแทนที่ใหม่แต่หนังสือต้องอยู่ในขอบเขตของเวลาที่การวิจัยกำหนดไว้ การสำรวจนี้จะกระทำ 2 วันต่อ 1 ครั้ง

8. จัดกล่องรับแบบสอบถามคืนไว้ที่แกนเตอร์คอมพิวเตอร์และบริเวณทางเข้าออกห้องสมุด และส่งคืนด้วยตนเองที่แกนเตอร์บริการหน่วยงานที่รับผิดชอบมหาวิทยาลัยนั้น ๆ

9. ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งไว้ในหนังสือ 1,490 ชื่อเรื่องปรากฏว่า มีแบบสอบถามที่ใช้ได้ 1,343 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.13 ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ 1,343 ฉบับนั้น แยกเป็นอาจารย์ 124 คน คิดเป็นร้อยละ 9.23 และนักศึกษา 1,219 คน คิดเป็นร้อยละ 90.77 ดังรายละเอียดในตาราง 4

ตาราง 4 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
อาจารย์	124	9.23
นักศึกษา	1,219	90.77
รวม	1,343	100.00

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาจัดกระทำดังนี้

1. แยกแยะความถี่ตามพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือ
ออกนอกห้องสมุด แยกตามสถานภาพอาจารย์และนักศึกษา โดย
 - 1.1 รวมผลของความถี่ของข้อมูลในแต่ละรายการ
 - 1.2 จัดอันดับผลรวมความถี่
 - 1.3 กำหนดค่าร้อยละในแต่ละรายการ
2. รวมผลของจำนวนอาจารย์กับนักศึกษากลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ
3. แยกแยะความถี่ตามลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ
และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ โดย
 - 3.1 รวมผลของความถี่ของข้อมูลในแต่ละรายการ
 - 3.2 กำหนดค่าร้อยละ และค่าสัดส่วน และจัดอันดับการแปลผลดังนี้

ค่าร้อยละ 70 ขึ้นไป หรือ	}	หมายความว่า มีการใช้ในระดับมาก
ค่าสัดส่วน .70 ขึ้นไป		
ค่าร้อยละ 30 - 70 หรือ	}	หมายความว่า มีการใช้ในระดับปานกลาง
ค่าสัดส่วน .30 - .70		
ค่าร้อยละต่ำกว่า 30 หรือ	}	หมายความว่า มีการใช้ในระดับน้อย
ค่าสัดส่วนต่ำกว่า .30		
4. นำแบบสอบถามที่เป็นแบบปลายเปิดเกี่ยวกับลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด
ที่อาจารย์กับนักศึกษาเสนอเพิ่มเติม มาแยกแยะความถี่ หาผลรวมของความถี่ พร้อมทั้งคำนวณ
หาค่าร้อยละ
5. ทดสอบสมมติฐาน
 - 5.1 สมมติฐานข้อที่ 1 อาจารย์มีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด
และพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการ
สัมพันธ์กันในทางบวก ทดสอบโดยใช้ สหสัมพันธ์เชิงอันดับของสเปียร์แมน

5.2 สมมติฐานข้อที่ 2 นักศึกษาที่พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการ สัมพันธ์กันในทางบวก ทดสอบโดยใช้สหสัมพันธ์เชิงอันดับของสเปียร์แมน

5.3 ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ แตกต่างกัน โดยทดสอบความแตกต่างระหว่างสัดส่วน (Z-Proportion)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 อัตราส่วนร้อยละ ใช้สูตร

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น} \times 100}{\text{ความถี่ทั้งหมด}}$$

6.2 สหสัมพันธ์เชิงอันดับ ใช้สูตร

$$r_s = 1 - \frac{6 \sum D^2}{N(N^2 - 1)}$$

(ส่วน สายยศ และอังกฤ สายยศ 2524 : 87)

เมื่อ r_s แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

D แทน ความแตกต่างของอันดับ

N แทน จำนวนคู่

6.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของสหสัมพันธ์เชิงอันดับ ใช้สูตร

$$t = \frac{r_s \sqrt{N - 2}}{\sqrt{1 - r_s^2}}$$

(ชูศรี วงศ์วิเศษ 2527 : 325 - 329)

เมื่อ t แทน ค่าทดสอบความมีนัยสำคัญ

r_s แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้

N แทน จำนวนคู่

6.4 ทดสอบความแตกต่างระหว่างสัดส่วน ใช้สูตร

$$Z = \frac{\hat{p}_1 - \hat{p}_2}{\sqrt{\hat{p}\hat{q} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

(ผู้ซื้อ วงศ์วิริยะ 2527 : 209 - 210)

เมื่อ $\hat{p}_1$ แทน สัดส่วนของกลุ่มที่ยืมหนังสือ

$\hat{p}_2$ แทน สัดส่วนของกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

$\hat{p}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทั้งสองซึ่งคำนวณจากสูตร

$$\hat{p} = \frac{f_1 + f_2}{n_1 + n_2}$$

q แทน $1 - \hat{p}$

f แทน ความถี่ของลักษณะการใช้หนังสือของกลุ่มตัวอย่าง

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษากิจกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในเวลาเปิดบริการ ณ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลในรูปตาราง ภาพประกอบ และการบรรยายโดยแยกเป็น 5 ตอน แต่ละตอนประกอบด้วย หัวข้อดังนี้

ตอนที่ 1 พฤติกรรมการใช้หนังสือของอาจารย์

1. การจัดอันดับช่วงเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือมากที่สุด จำแนกตาม การใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์
2. อัตราส่วนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้หนังสือของอาจารย์ จำแนกตาม การใช้หนังสือภายในห้องสมุด การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และช่วงเวลาการเปิดบริการ
3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืม หนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้หนังสือของนักศึกษา

1. การจัดอันดับช่วงเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือมากที่สุด จำแนกตาม การใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของนักศึกษา
2. อัตราส่วนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้หนังสือของนักศึกษา จำแนกตาม การใช้หนังสือภายในห้องสมุด การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และช่วงเวลาการเปิดบริการ
3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืม หนังสือออกนอกห้องสมุดของนักศึกษา

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ตามลักษณะการใช้หนังสือของ
กลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

1. ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด 9 พฤติกรรมระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ
และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของกลุ่มที่ยืมหนังสือและ
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ซึ่งจำแนกออกดังนี้

1. การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ
2. การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป
3. การสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ ตาราง และกราฟ
4. การสำรวจเนื้อเรื่อง สำนวน คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ
5. การใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ
6. ศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือและกัศยข้อความ
7. ศึกษาเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียดและบท
8. การค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ และจดข้อมูลนั้น
9. การสำรวจรายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อรวบรวมและจัดทำบรรณานุกรม

ตอนที่ 5 ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดอื่น ๆ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ
และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือจากแบบสอบถามปลายเปิด

ตอนที่ 1 พฤติกรรมการใช้หนังสือของอาจารย์

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการใช้หนังสือของอาจารย์ จากแบบสอบถามจำนวน 124 ชุด
ปรากฏผลดังนี้

1. การจัดอันคัมช่วงเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือมากที่สุด จำแนกตามการใช้
หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์ ดังตาราง 5

ตาราง 5 การจัดอันดับช่วงเวลา ที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือมากที่สุด จำแนกตามการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์

	อันดับ	ช่วงเวลา	
		การใช้ภายใน	การยืม
อาจารย์	1	10.30 - 11.30	11.30 - 12.30
	2	11.30 - 12.30	10.30 - 11.30
	3	9.30 - 10.30	9.30 - 10.30
	4	12.30 - 13.30	12.30 - 13.30
	5	13.30 - 14.30	16.30 - 18.00
	6	16.30 - 18.00	8.30 - 9.30
	7	15.30 - 16.30	13.30 - 14.30
	8	8.30 - 9.30	15.30 - 16.30
	9	14.30 - 15.30	14.30 - 15.30
	10	7.30 - 8.30	7.30 - 8.30

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการตั้งแต่ 7.30-18.00 น. นั้น ปรากฏว่า เวลา 10.30 - 11.30 น. อาจารย์มีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดสูงสุด แต่มีพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเป็นอันดับ 2 และเวลา 11.30-12.30 น. อาจารย์มีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดเป็นอันดับ 2 แต่มีพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเป็นอันดับ 1 และหากพิจารณาช่วงเวลา 7.30 - 8.30 น. จะพบว่า อาจารย์มีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดน้อยที่สุดคือเป็นอันดับ 10

2. อัตราส่วนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้หนังสือของอาจารย์จำแนกตามการใช้หนังสือภายในห้องสมุด การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และช่วงระยะเวลาการเปิดบริการดังตาราง 6

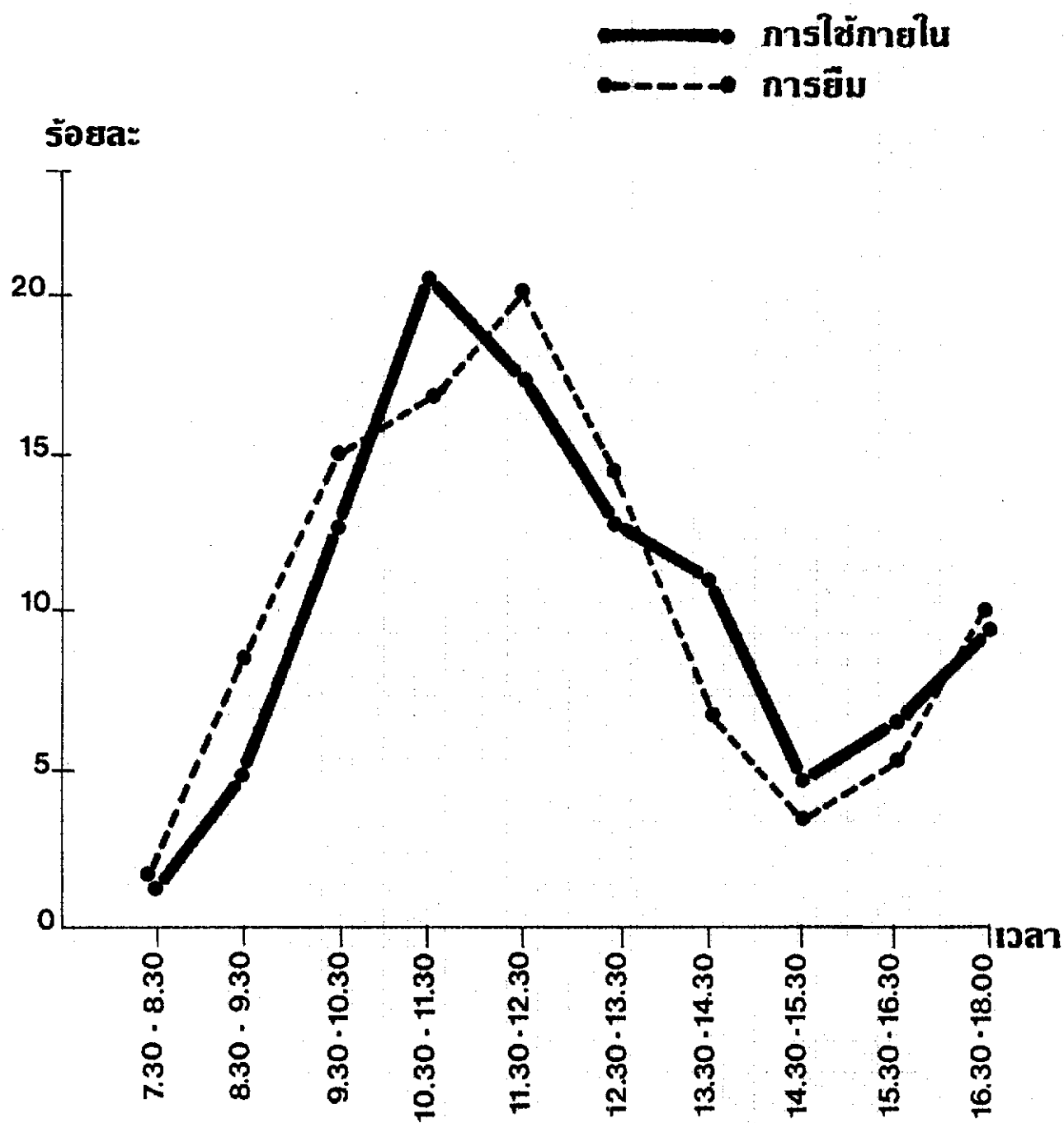
ตาราง 6 อัตราส่วนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้หนังสือของอาจารย์ จำแนกตามการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และช่วงเวลาการเปิดบริการ

เวลา	พฤติกรรม	การใช้ภายใน			การยืม		
		ความถี่	ร้อยละ	อันดับ	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ
7.30 - 8.30		1	1.56	10	1	1.67	10
8.30 - 9.30		3	4.69	8.5	5	8.33	6
9.30 - 10.30		8	12.50	3.5	9	15.00	3
10.30 - 11.30		13	20.31	1	10	16.67	2
11.30 - 12.30		11	17.19	2	12	20.00	1
12.30 - 13.30		8	12.50	3.5	8	13.33	4
13.30 - 14.30		7	10.94	5	4	6.67	7
14.30 - 15.30		3	4.69	8.5	2	3.33	9
15.30 - 16.30		4	6.25	7	3	5.00	8
16.30 - 18.00		6	9.37	6	6	10.00	5
รวม		64	100.00		60	100.00	

อัตราส่วน การใช้หนังสือภายในห้องสมุด:การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเท่ากับ $64:60=1.1 : 1$

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า อัตราส่วนการใช้หนังสือภายในห้องสมุด : การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเป็น 1.1 : 1 และเมื่อพิจารณาปริมาณการใช้หนังสือในช่วงเวลาต่าง ๆ พบว่า เวลา 10.30 - 11.30 มีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดสูงสุดถึงร้อยละ 20.31 และมีพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด เป็นอันดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 16.67 ส่วนเวลา 11.30 - 12.30 น. พบว่ามีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดเป็นอันดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 17.19 และมีพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในปริมาณที่สูงเป็นอันดับ 1 ถึงร้อยละ 20.00 หากพิจารณาช่วงเวลา 07.30 - 08.30 น. จะพบว่าพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในปริมาณน้อยที่สุด คือร้อยละ 1.56 และ 1.67 ตามลำดับ ซึ่งแสดงผลถึงภาพประกอบ 1

**ภาพที่ 1 แสดงปริมาณพฤติกรรมการใช้หนังสือภายใน
ห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด
ในช่วงเวลาต่างๆ ของอาจารย์**

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือ
ออกนอกห้องสมุดของอาจารย์ ดังตาราง 7

ตาราง 7 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือ
ออกนอกห้องสมุดของอาจารย์

เวลา	พฤติกรรม	การใช้ภายใน		การยืม		
		ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	
7.30 - 8.30		1	10	1	10	 $\rho = 0.907^{**}$
8.30 - 9.30		3	8.5	5	6	
9.30 - 10.30		8	3.5	9	3	
10.30 - 11.30		13	1	10	2	
11.30 - 12.30		11	2	12	1	
12.30 - 13.30		8	3.5	8	4	
13.30 - 14.30		7	5	4	7	
14.30 - 15.30		3	8.5	2	9	
15.30 - 16.30		4	7	3	7	
16.30 - 18.00		6	6	6	5	
		64		60		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 หมายความว่า พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของอาจารย์ สามารถใช้เป็นแนวทางในการคาดคะเนพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์ได้ ในทำนองเดียวกันพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์ ก็สามารถใช้เป็นแนวทางในการคาดคะเนพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของอาจารย์ได้เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้หนังสือของนักศึกษา

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการใช้หนังสือของนักศึกษา จากแบบสอบถามจำนวน 1,219 ชุด ปรากฏผลดังนี้

1. การจัดอันดับช่วงเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือมากที่สุด จำแนกตามการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของนักศึกษา ดังตาราง 8

ตาราง 8 การจัดอันดับช่วงเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือมากที่สุด จำแนกตามการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของนักศึกษา

	อันดับ	ช่วงเวลา	
		การใช้ภายใน	การยืม
นักศึกษา	1	11.30 - 12.30	11.30 - 12.30
	2	12.30 - 13.30	12.30 - 13.30
	3	10.30 - 11.30	15.30 - 16.30
	4	14.30 - 15.30	10.30 - 11.30
	5	13.30 - 14.30	13.30 - 14.30
	6	15.30 - 16.30	14.30 - 15.30
	7	16.30 - 18.00	16.30 - 18.00
	8	9.30 - 10.30	9.30 - 10.30
	9	8.30 - 9.30	8.30 - 9.30
	10	7.30 - 8.30	7.30 - 8.30

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการตั้งแต่ 7.30 - 18.00 น. นั้น ปรากฏว่า ช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดสูงสุด และเวลา 12.30 - 13.30 น. นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเป็นอันดับ 2 และหากพิจารณาช่วงเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดน้อยที่สุด พบว่าอยู่ในช่วงเวลา 7.30 - 8.30 น.

2. อัตราส่วนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้หนังสือของนักศึกษา จำแนกตามการใช้หนังสือภายในห้องสมุด การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และช่วงเวลาในการใช้บริการ ดังตาราง 9

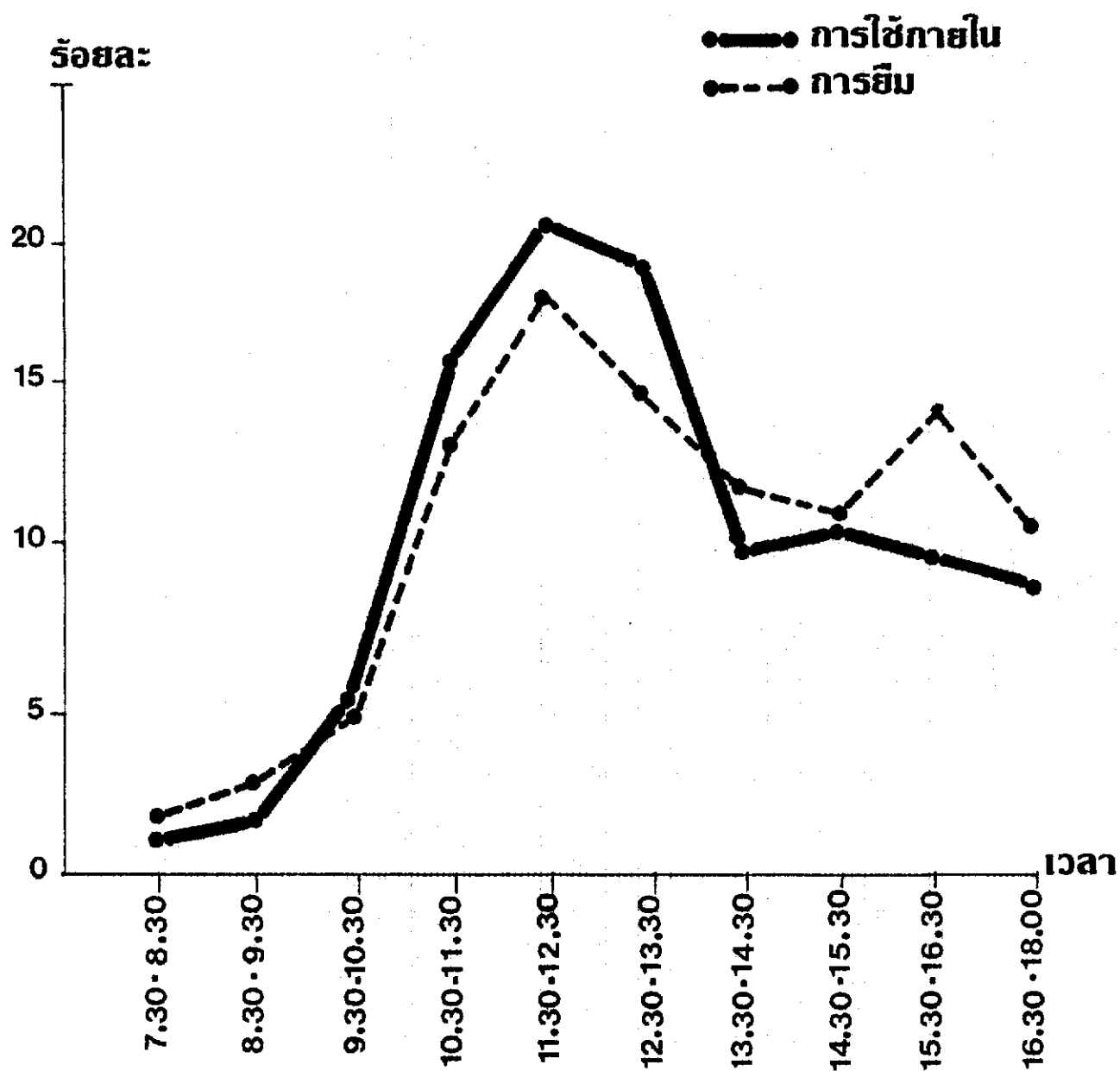
ตาราง 9 อัตราส่วนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้หนังสือของนักศึกษา จำแนกตามการใช้หนังสือภายในห้องสมุด การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และช่วงเวลาในการใช้บริการ

เวลา \ พฤติกรรม	การใช้ภายใน			การยืม		
	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ
7.30 - 8.30	8	1.02	10	8	1.83	10
8.30 - 9.30	12	1.53	9	12	2.74	9
9.30 - 10.30	41	5.24	8	19	4.35	8
10.30 - 11.30	121	15.47	3	57	13.04	4
11.30 - 12.30	155	19.82	1	72	16.47	1
12.30 - 13.30	142	18.16	2	64	14.65	2
13.30 - 14.30	77	9.85	5	51	11.67	5
14.30 - 15.30	81	10.36	4	47	10.76	6
15.30 - 16.30	75	9.60	6	61	13.96	3
16.30 - 18.00	70	8.95	7	46	10.53	7
รวม	782	100.00		437	100.00	

อัตราส่วน การใช้หนังสือภายในห้องสมุด:การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเท่ากับ $782:437=1.8:1$

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า อัตราส่วนการใช้หนังสือภายในห้องสมุด : การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเป็น 1.8 : 1 และเมื่อพิจารณาปริมาณการใช้หนังสือในช่วงเวลาต่าง ๆ พบว่า เวลา 11.30 - 12.30 น. มีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดสูงสุดถึงร้อยละ 19.82 และ 16.67 ตามลำดับ ส่วนช่วงเวลาที่มีนักศึกษาใช้พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเป็นอันดับสอง คือช่วงเวลา 12.30 - 13.30 น. ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 18.16 และ 14.65 ตามลำดับ หากพิจารณาช่วงเวลา 7.30 - 8.30 น. จะพบว่าพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดมีปริมาณที่น้อยที่สุดคือ ร้อยละ 1.02 และ 1.83 ตามลำดับ ซึ่งแสดงผลถึงภาพประกอบ 2

**ภาพที่ 2 แสดงปริมาณพฤติกรรม การใช้หนังสือภายใน
ห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในช่วงเวลา
ต่าง ๆ ของนักศึกษา**

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของนักศึกษา ดังตาราง 10

ตาราง 10 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของนักศึกษา

เวลา พฤติกรรม	การใ้ภายใน		การยืม		
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	
7.30 - 8.30	8	10	8	10	$\rho = 0.915^{**}$
8.30 - 9.30	12	9	12	9	
9.30 - 10.30	41	8	19	8	
10.30 - 11.30	121	3	57	4	
11.30 - 12.30	155	1	72	1	
12.30 - 13.30	142	2	64	2	
13.30 - 14.30	77	5	51	5	
14.30 - 15.30	81	4	47	6	
15.30 - 16.30	75	6	61	3	
16.30 - 18.00	70	7	46	7	
	782		437		

**มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 หมายความว่า พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของนักศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางในการคาดคะเนพฤติกรรมการยืมหนังสือ

ออกนอกห้องสมุดของนักศึกษาได้ ในทำนองเดียวกัน พฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของนักศึกษา ก็สามารถใช้เป็นแนวทางในการคาดคะเนพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของนักศึกษาได้เช่นกัน

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ตามลักษณะการใช้หนังสือ ของกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

1. ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด 9 พฤติกรรมระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ปรากฏผลดังตาราง 11

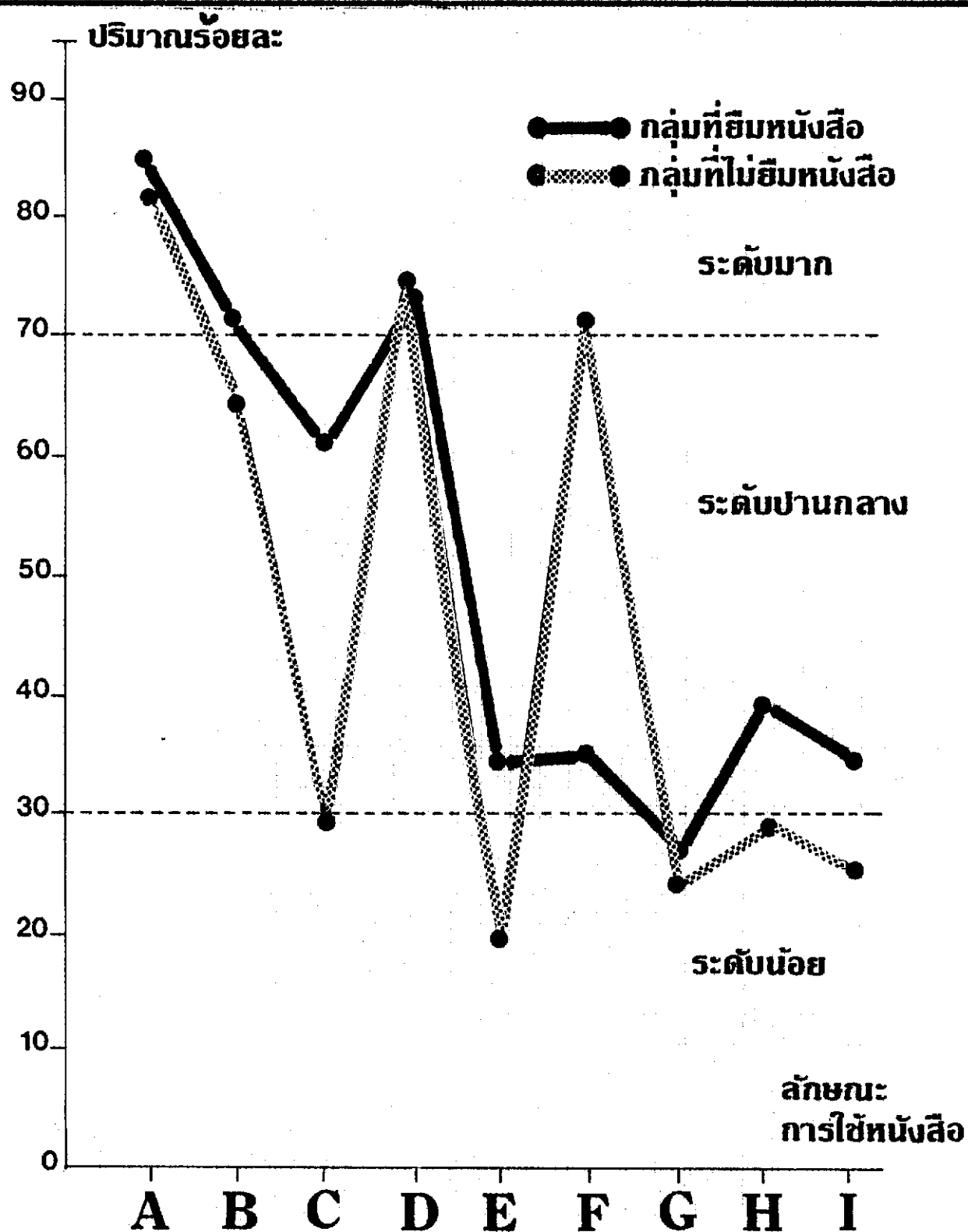
ตาราง 11 ปริมาณร้อยละของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด 9 พฤติกรรม ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

สัญลักษณ์	ลักษณะการใช้หนังสือ	กลุ่มที่ยืมหนังสือ (n = 497)		กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ (n = 846)	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
A	การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และ รายละเอียดของสารบัญ	422	84.91	689	81.44
B	การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป	348	70.02	543	64.18
C	การสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ ตารางและกราฟ	305	61.36	236	27.90
D	การสำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่างๆ ของหนังสือ	363	73.04	629	74.35
E	การใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ	169	34.00	162	19.15
F	ศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือ และกักข้อความ	171	34.41	596	70.45
G	ศึกษาเนื้อเรื่อง ของหนังสืออย่างละเอียด ทีละบท	131	26.36	203	24.00
H	การค้นหาคำมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่อง ที่ต้องการและจดข้อมูลนั้น	184	37.02	235	27.78
I	การสำรวจรายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อ รวบรวมและจัดทำบรรณานุกรม	168	33.80	210	24.82

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่มีหนังสือออกนอกห้องสมุด แสดงพฤติกรรมด้านการสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญมากที่สุด ถือคิดเป็นร้อยละ 84.91 ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นอันดับสอง คือการสำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ และพฤติกรรมของกลุ่มที่มีหนังสือแสดงออกน้อยที่สุด คือ ศึกษาเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียดละบาง ส่วนกลุ่มที่ไม่มีหนังสือแสดงพฤติกรรมด้านการสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญมากที่สุด ถือคิดเป็นร้อยละ 81.44 ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นอันดับสอง คือการสำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ และพฤติกรรมของกลุ่มที่ไม่มีหนังสือแสดงออกน้อยที่สุดคือ การใช้คำที่ต่าง ๆ ของหนังสือ

และจากตาราง 11 ในส่วนปริมาณร้อยละของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่มีหนังสือและกลุ่มที่ไม่มีหนังสือ สามารถนำมาเปรียบเทียบและแสดงให้เห็นชัดเจนด้วยกราฟ ดังปรากฏในภาพประกอบ 3

ภาพที่ 3 แสดงปริมาณของลักษณะการใช้หนังสือภายใน
ห้องสมุด 9 พฤติกรรม ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ
และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

จากภาพประกอบ 3 แสดงให้เห็นแนวโน้มและลักษณะการกระจายของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดอย่างกว้าง ๆ ได้ดังนี้

1. ถ้าพิจารณาปริมาณร้อยละของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดทั้ง 9 พฤติกรรมสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1.1 กลุ่มที่ยืมหนังสือ มีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 ระดับมาก คือปริมาณร้อยละ 70 ขึ้นไป ได้แก่

1.1.1.1 การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียด

ของสารบัญ (A)

1.1.1.2 การสำรวจเนื้อเรื่อง สูตรและคำอธิบายต่าง ๆ

ของหนังสือ (D)

1.1.1.3 การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป (B)

1.1.2 ระดับปานกลาง คือปริมาณร้อยละ 30 - 70 ได้แก่

1.1.2.1 การสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ ตาราง

และกราฟ (C)

1.1.2.2 การค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ

และจดข้อมูลนั้น (H)

1.1.2.3 ศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือ

และศึกษาข้อความ (F)

1.1.2.4 การใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ (E)

1.1.2.5 การสำรวจรายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อ

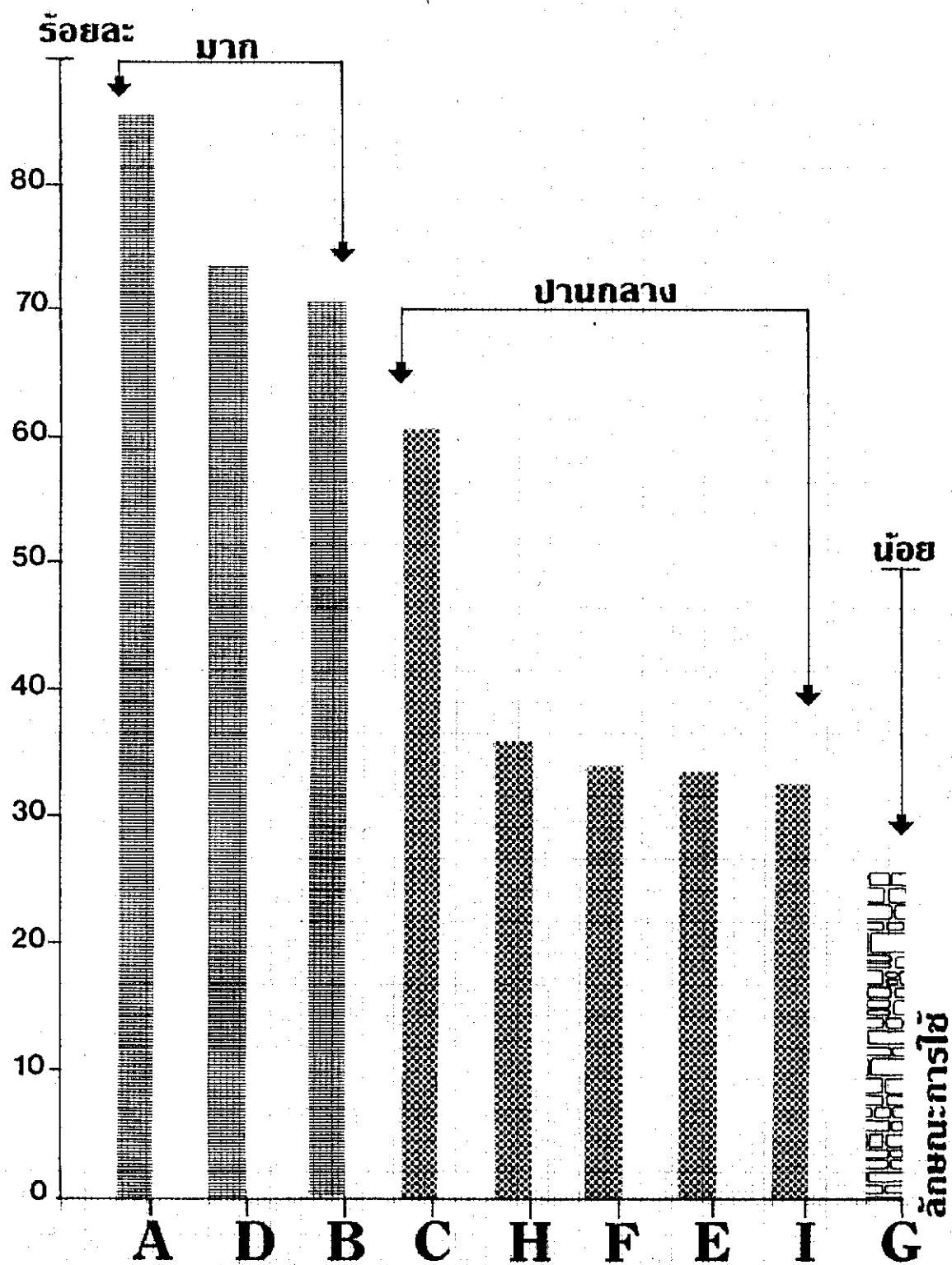
รวบรวมและจัดทำบรรณานุกรม (I)

1.1.3 ระดับน้อย คือปริมาณร้อยละต่ำกว่า 30 ได้แก่

1.1.3.1 ศึกษาเนื้อเรื่อง ของหนังสืออย่างละเอียดแบบ (G)

ซึ่งสามารถแสดงผลได้ทั้งภาพประกอบ 4

**ภาพที่ 4 แสดงระดับของลักษณะการใช้หนังสือภายใน
ห้องสมุด 9 พฤติกรรมของกลุ่มที่ยืมหนังสือ**

1.2 กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดในระดับ
ต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 ระดับมาก คือปริมาณร้อยละ 70 ขึ้นไป ได้แก่

1.2.1.1 การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียด
ของสารบัญ (A)

1.2.1.2 การสำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ

ของหนังสือ (D)

1.2.1.3 ศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือ และ

กัณฑ์ข้อความ (F)

1.2.2 ระดับปานกลาง คือปริมาณร้อยละ 30 - 70 ได้แก่

1.2.2.1 การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป (B)

1.2.3 ระดับน้อย คือปริมาณร้อยละต่ำกว่า 30 ได้แก่

1.2.3.1 การสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ

ตารางและกราฟ (C)

1.2.3.2 การค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ

และจดข้อมูลนั้น (H)

1.2.3.3 การสำรวจรายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อ

รวบรวมและจัดทำบรรณานุกรม (I)

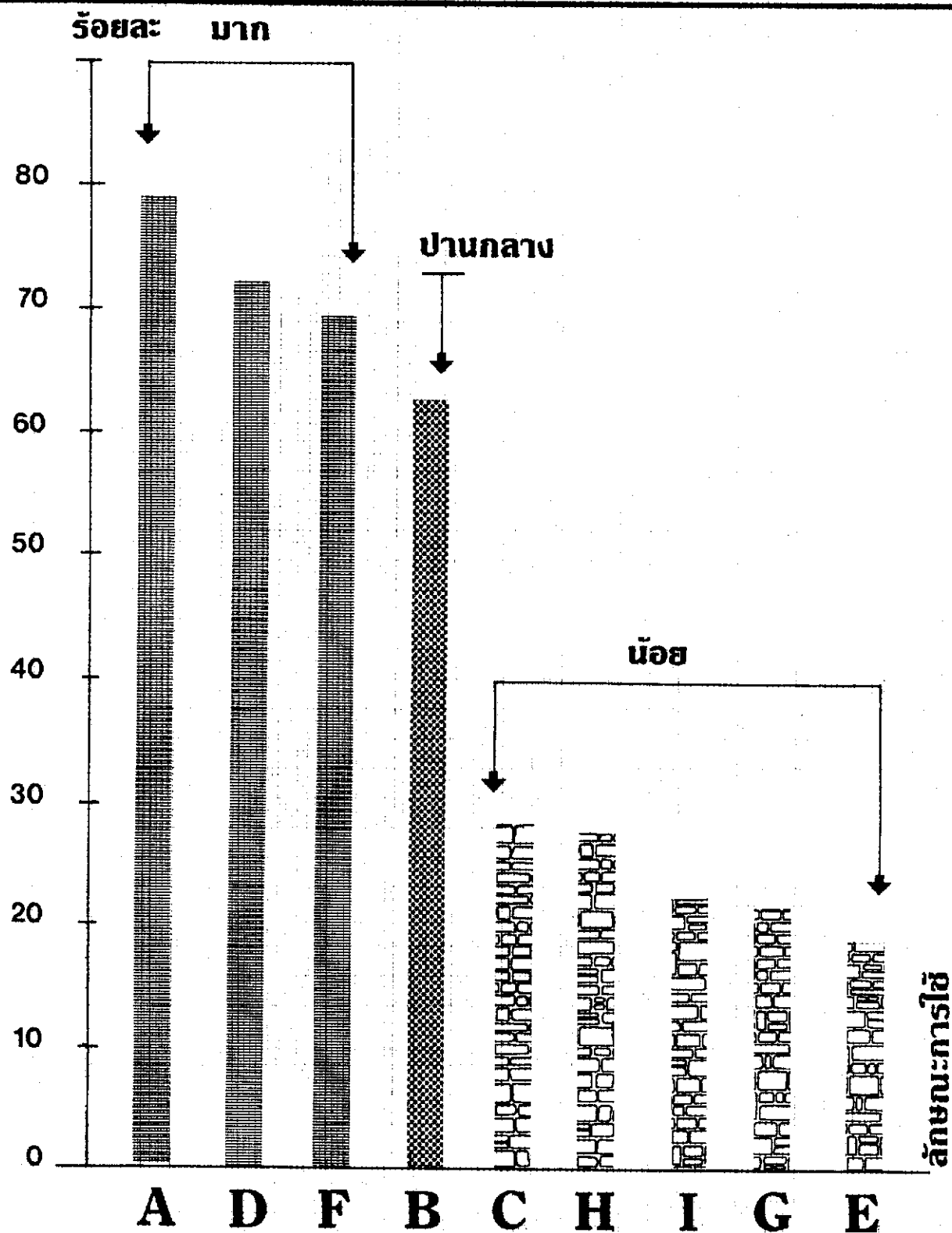
1.2.3.4 การอ่านเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียด

ที่ละบท (G)

1.2.3.5 การใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ (E)

ทั้งแสดงผลทั้งภาพประกอบ 5

ภาพที่ 5 แสดงระดับของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด
9 พฤติกรรม ของกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

2. ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบปริมาณในแต่ละลักษณะของการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง จะเห็นได้ว่า มีปริมาณแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างเหล่านี้บอกเพียงแนวคิดอย่างกว้าง ๆ เท่านั้น

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ซึ่งจะเปรียบเทียบแต่ละพฤติกรรมดังนี้

1. การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ

สัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ปรากฏผล ดังตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

กลุ่มตัวอย่าง	f	n	$\hat{p}_1$ $\hat{p}_2$	z
กลุ่มที่ยืมหนังสือ	422	497	0.85	1.38
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	689	846	0.81	

จากตาราง 12 แสดงว่า ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ด้านการสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ อยู่ในระดับมาก (ค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.85 และ 0.81)

2. การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป

ศึกษาส่วนของการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ปรากฏผลดังตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบสัดส่วนของการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

กลุ่มตัวอย่าง	f	n	$\hat{p}_1$ $\hat{p}_2$	z
กลุ่มที่ยืมหนังสือ	348	497	0.7002	2.19*
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	543	846	0.6418	

*นัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่าลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือมีลักษณะการใช้หนังสือด้านการอ่านคำนำ บทนำ บทสรุปมากกว่ากลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

3. การสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนที่ภูมิ ตาราง และกราฟ

สัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนที่ภูมิ ตาราง และกราฟ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 14

ตาราง 14 เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนที่ภูมิ ตารางและกราฟ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

กลุ่มตัวอย่าง	f	n	$\hat{p}_1$ $\hat{p}_2$	Z
กลุ่มที่ยืมหนังสือ	305	497	0.61	** 12.08
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	236	846	0.28	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 แสดงว่าลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนที่ภูมิ ตาราง และกราฟ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือมีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ด้านการสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนที่ภูมิ ตาราง และกราฟ มากกว่ากลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

4. การสำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ

สัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ บรรณารักษ์ ตาราง 15

ตาราง 15 เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

กลุ่มตัวอย่าง	f	n	$\hat{p}_1$ $\hat{p}_2$	z
กลุ่มที่ยืมหนังสือ	363	497	0.73	-0.53
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	629	846	0.74	

จากตาราง 15 แสดงว่าลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจเนื้อเรื่อง สูตรคำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดด้านการสำรวจเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ อยู่ในระดัมน้อย (ค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.73 และ 0.74 ตามลำดับ)

5. การใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ

สัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ปรากฏผลดังตาราง 16

ตาราง 16 เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

กลุ่มตัวอย่าง	f	n	$\hat{p}_1$ $\hat{p}_2$	z
กลุ่มที่ยืมหนังสือ	169	497	0.34	6.09 **
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	162	846	0.19	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 แสดงว่าลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือมีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดด้านการใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ มากกว่ากลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

6. ศึกษาเนื้อหาเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือและถักข้อความ

สัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยศึกษาเนื้อหาเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือและถักข้อความ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 17

ตาราง 17 เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยศึกษาเนื้อหาเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือ และถักข้อความ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

กลุ่มตัวอย่าง	f	n	$\hat{p}_1$ $\hat{p}_2$	Z
กลุ่มที่ยืมหนังสือ	171	497	0.3441	-12.88 **
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	597	846	0.7045	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 17 แสดงว่าลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยศึกษาเฉพาะบางส่วนของหนังสือ และถักข้อความ ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทางลบ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 โดยกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือมีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดด้านการศึกษาเนื้อหาเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือ และถักข้อความ มากกว่ากลุ่มที่ยืมหนังสือ

7. ศึกษาแนวโน้มเรื่องของการใช้หนังสืออย่างละเอียดละบท

ศึกษาส่วนของการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยศึกษาแนวโน้มเรื่องของการใช้หนังสืออย่างละเอียดละบท ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ปรากฏผลดังตาราง 18

ตาราง 18 เปรียบเทียบสัดส่วนของการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการศึกษาแนวโน้มเรื่องของการใช้หนังสืออย่างละเอียดละบท ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

กลุ่มตัวอย่าง	f	n	$\hat{p}_1$ $\hat{p}_2$	z
กลุ่มที่ยืมหนังสือ	131	497	0.26	.967
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	203	846	0.24	

จากตาราง 18 แสดงว่า ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการศึกษาแนวโน้มเรื่องของการใช้หนังสืออย่างละเอียดละบท ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ด้านการศึกษาแนวโน้มเรื่องของการใช้หนังสืออย่างละเอียดละบท อยู่ในระดับน้อย (ค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.26 และ 0.24 ตามลำดับ)

8. การค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ และจดข้อมูลนั้น

สัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ และจดข้อมูลนั้น ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

ปรากฏผลดังตาราง 19

ตาราง 19 เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ และจดข้อมูลนั้น ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

กลุ่มตัวอย่าง	f	n	$\hat{p}_1$ $\hat{p}_2$	z
กลุ่มที่ยืมหนังสือ	184	497	0.37	** 3.53
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	235	846	0.28	

** ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 แสดงว่า ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ และจดข้อมูลนั้น ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือมีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดด้าน การค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ และจดข้อมูลนั้น มากกว่ากลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

9. การสำรวจรายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อรวบรวมและจัดทำบรรณานุกรม
 สักส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยการสำรวจรายชื่อหนังสือและ
 เอกสาร เพื่อรวบรวมและจัดทำบรรณานุกรม ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ
 ปรากฏผลดังตาราง 20

ตาราง 20 เปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดโดยการสำรวจ
 รายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อรวบรวมและจัดทำบรรณานุกรม ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ
 และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

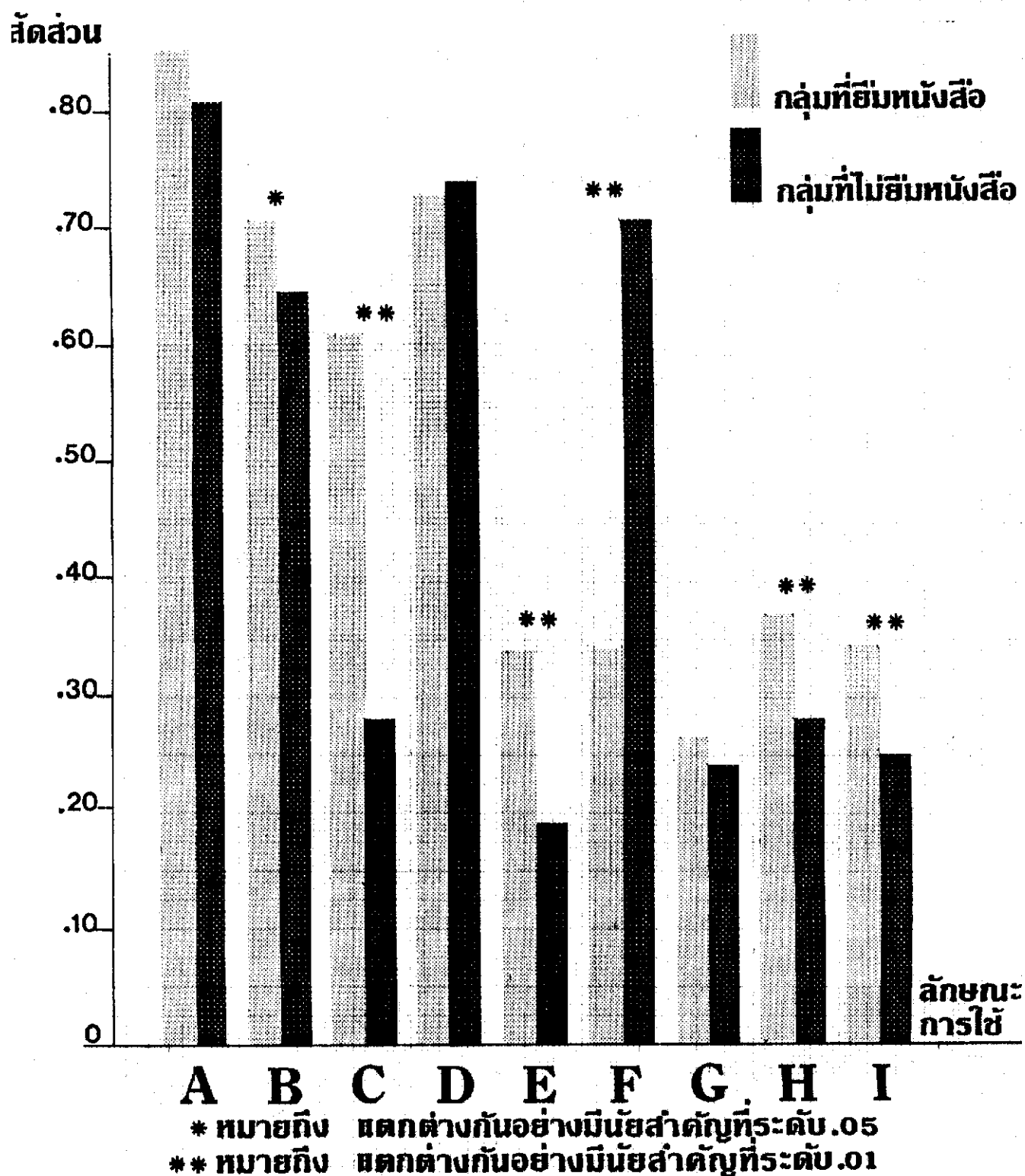
กลุ่มตัวอย่าง	f	n	$\hat{p}_1$ $\hat{p}_2$	z
กลุ่มที่ยืมหนังสือ	168	497	0.34	** 3.53
กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ	210	846	0.25	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 20 แสดงว่า ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดโดยการสำรวจ
 รายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อรวบรวมและจัดทำบรรณานุกรม ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือและ
 กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับ
 สมมติฐานข้อที่ 3 โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือมีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดด้านการสำรวจ
 รายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อรวบรวมและจัดทำบรรณานุกรมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

การเปรียบเทียบสัดส่วนลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ทั้ง 9 พฤติกรรม
 ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง สามารถสรุปผลและแสดงให้เห็นชัดเจน ดังปรากฏในภาพประกอบ 6

ภาพที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด 9 พฤติกรรม ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

จากภาพประกอบ 6 สรุปผลการเปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ทั้ง 9 พฤติกรรมได้ดังนี้

1. กลุ่มที่มีหนังสือ มีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดในปริมาณที่มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีหนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 5 พฤติกรรมคือ

- 1.1 การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป (B)
- 1.2 การสำรวจภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ ตาราง และกราฟ (C)
- 1.3 การศึกษาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ และจดข้อมูลนั้น (H)
- 1.4 การใช้กั้นต่าง ๆ ของหนังสือ (E)
- 1.5 การสำรวจรายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อรวบรวมและจัดทำ

บรรณานุกรม (I)

2. กลุ่มที่ไม่มีหนังสือ มีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดในปริมาณที่มากกว่ากลุ่มที่มีหนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 พฤติกรรม คือ

- 2.1 ศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือ และคัดข้อความ (F)

3. ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของทั้ง 2 กลุ่ม ที่ไม่มีความแตกต่างกัน มี 3 พฤติกรรม ได้แก่

- 3.1 การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ (A)
- 3.2 การสำรวจเนื้อเรื่อง สรุปร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ (D)
- 3.3 ศึกษาเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียดที่ระบบ (G)

ตอนที่ 5 ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดอื่น ๆ จากแบบสอบถามปลายเปิด
จากแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งให้กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะ
การใช้หนังสือภายในห้องสมุด สรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังตาราง 21

ตาราง 21 ปริมาณร้อยละ ของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดจากแบบสอบถามปลายเปิด
จำแนกตามกลุ่มที่ยืมหนังสือ กับกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

ลักษณะการใช้หนังสือ	กลุ่มที่ยืม		กลุ่มที่ไม่ยืม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. ถ่ายสำเนาเอกสารในส่วนเนื้อเรื่อง และรูปภาพ	10	27.03	45	54.88
2. สำนักรวบรวมบัตร สอดวนบัตรของหนังสือ	27	72.97	21	25.61
3. สำนักรวบรวมรายการพิมพ์เล่ม เพื่อเลือกหนังสือ	-	-	13	15.85
4. ศึกษาภาพประกอบพร้อมคำอธิบาย	-	-	2	2.44
5. อ่านวิธีใช้หนังสือ	-	-	1	1.22
รวม	37	100.00	82	100.00

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดโดยการถ่าย
สำเนาเอกสารในส่วนเนื้อเรื่องและรูปภาพ มีปริมาณสูงสุดในกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือคิดเป็นร้อยละ
54.88 และมีปริมาณเป็นอันดับสองในกลุ่มที่ยืมหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 27.03 ส่วนการสำรวจ

ปีที่พิมพ์ สถานการณ์ของหนังสือพบว่าปริมาณสูงสุดในกลุ่มที่ยืมหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 72.97 แต่มีปริมาณเป็นอันดับสอง ในกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือออก หากพิจารณาลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดโดยการสำรวจบรรณานุกรมท้ายเล่มเพื่อเลือกหนังสือ การศึกษารายละเอียดประกอบหรือคำอธิบาย และการอ่านวิธีใช้หนังสือ จะพบว่าไม่ปรากฏว่ามีการใช้ในลักษณะดังกล่าวในกลุ่มที่ยืมหนังสือ

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์ และนักศึกษา ในแต่ละช่วงเวลาของการเปิดบริการห้องสมุด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด กับพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในแต่ละช่วงเวลาของอาจารย์ และนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ
4. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ได้แก่
 - 1.1 อาจารย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เข้าใช้สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมีพฤติกรรมยืมหนังสือทั่วไป
 - 1.2 นักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เข้าใช้สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมีพฤติกรรมยืมหนังสือทั่วไป
 - 1.3 หนังสือทั่วไป ในหมวดวิชาสังคมศาสตร์ด้านการพาณิชยกรรม (HF) จำนวน 660 ชื่อเรื่อง หมวดวิทยาศาสตร์ (K) จำนวน 547 ชื่อเรื่อง และหมวดวิทยาศาสตร์เคมี (QD) จำนวน 283 ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ รวม 1,490 ชื่อเรื่อง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้สำรวจพฤติกรรมการใช้หนังสือของอาจารย์ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มคอหนังสือทั่วไป โดยมีคำถามเกี่ยวกับ

2.1 สถานภาพของผู้ตอบ

2.2 ลักษณะการใช้หนังสือเฉพาะเล่มที่หยิบออกมาจากชั้นหนังสือ และเป็นพฤติกรรมการใช้หนังสือในขณะที่อยู่ภายในห้องสมุด ซึ่งเป็นคำถามแบบเลือกตอบ และแบบปลายเปิด

2.3 สภาพการใช้หนังสือเล่มที่หยิบออกมาจากชั้น คือ การหยิบหนังสือออกนอกห้องสมุด หรือการไม่ยืมหนังสือ (การใช้หนังสือภายในห้องสมุด)

2.4 เวลาที่ยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด หรือเวลาที่สิ้นสุดการใช้หนังสือภายในห้องสมุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทหาค่าร้อยละ และจัดอันดับจำนวนความถี่ของการใช้หนังสือในแต่ละช่วงเวลา เปิดบริการ จำแนกตามพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ใช้สหสัมพันธ์เชิงอันดับของสเปียร์แมน ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด โดยแยกอาจารย์ และนักศึกษา

2. ทหาค่าร้อยละของจำนวนความถี่ตามลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด จำแนกตามกลุ่มที่ยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด โดยใช้ Z-Proportion ทดสอบความแตกต่างของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

3. รวมผลของความถี่ และทหาค่าร้อยละลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดจากแบบสอบถามปลายเปิด

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษา สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้นั่งสือของอาจารย์

1.1 จากการวิเคราะห์ช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการห้องสมุด กับ จำนวนความถี่ ของพฤติกรรมการใช้นั่งสือภายในห้องสมุด และพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์ โดยแบ่งช่วงเวลาเปิดบริการห้องสมุดเป็น 10 ช่วงเวลานั้น สรุปผล ได้ดังต่อไปนี้ ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการตั้งแต่เวลา 7.30 - 18.00 น. นั้น ปรากฏว่า เวลา 10.30 - 11.30 น. อาจารย์มีพฤติกรรมการใช้นั่งสือภายในห้องสมุด สูงสุด คือร้อยละ 20.31 แต่มีพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด เป็นอันดับ 2 ถัด เป็นร้อยละ 16.67 และเวลา 11.30 - 12.30 น. อาจารย์มีพฤติกรรมการใช้นั่งสือ ภายในห้องสมุดเป็นอันดับ 2 ถัดเป็นร้อยละ 17.19 แต่มีพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอก ห้องสมุดเป็นอันดับ 1 คือร้อยละ 20.00 ส่วนช่วงเวลาที่มีการใช้นั่งสือไปปริมาณน้อยที่สุด จะพบว่าได้แก่เวลา 7.30 - 8.30 น. ซึ่งมีพฤติกรรมการใช้นั่งสือภายในห้องสมุด และ การยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเพียงร้อยละ 1.56 และ 1.67 ตามลำดับ และหากพิจารณา อัตราส่วนการใช้นั่งสือภายในห้องสมุดกับการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด จะมีอัตราส่วน เท่ากับ 1.1 : 1

1.2 เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการใช้นั่งสือภายในห้องสมุดและ พฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด โดยใช้สหสัมพันธ์ เพียร์สันของสเปียร์แมนแล้ว ปรากฏว่าอาจารย์มีพฤติกรรมการใช้นั่งสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด สัมพันธ์กันในทางบวกสูงถึง 0.907 และมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

2. พฤติกรรมการใช้นั่งสือของนักศึกษา

2.1 จากการวิเคราะห์ช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการห้องสมุดกับ จำนวนความถี่ของพฤติกรรมการใช้นั่งสือภายในห้องสมุด และพฤติกรรมการยืมหนังสือออก นอกห้องสมุดของนักศึกษา โดยแบ่งช่วงเวลาเปิดบริการห้องสมุดเป็น 10 ช่วงเวลา สรุปผล ได้ดังต่อไปนี้ ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการตั้งแต่ 7.30 - 18.00 น. ปรากฏว่า

เวลา 11.30 - 12.30 น. นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดสูงสุดถึงร้อยละ 19.62 และ 16.67 ตามลำดับ ส่วนช่วงเวลา 12.30 - 13.30 น. นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดเป็นอันดับ 2 คือร้อยละ 18.16 และ 14.65 ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่าช่วงเวลา 7.30 - 8.30 น. นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดมีปริมาณน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.02 และ 1.83 ตามลำดับ ถ้าพิจารณาอัตราส่วนการใช้หนังสือภายในห้องสมุดกับการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด จะมีอัตราส่วนเท่ากับ 1.8 : 1.

2.2 เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด โดยใช้สหสัมพันธ์เชิงอันดับของสเปียร์แมนแล้ว ปรากฏว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดสัมพันธ์กัน ในทางบวกสูงถึง 0.917 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

3. ผลการเปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

3.1 กลุ่มที่ยืมหนังสือ

3.1.1 กลุ่มที่ยืมหนังสือ มีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ในด้านต่อไปนี้ในระดับมากถึงร้อยละ 70 ขึ้นไป ได้แก่ "การสำรวจ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ" มีปริมาณร้อยละ 84.91 "การสำรวจ เนื้อเรื่อง ชูตและคำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ" มีปริมาณร้อยละ 73.04 และ "การอ่าน คำนำ บทนำ บทสรุป" มีปริมาณร้อยละ 70.02 หากพิจารณาลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ในด้านที่มีการใช้ระดับน้อย คือต่ำกว่าร้อยละ 30 จะพบว่าได้แก่ "การศึกษาเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียดพิถีพิถัน" มีปริมาณร้อยละ 26.36

3.1.2 เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ โดยใช้ Z-Proportion แล้วปรากฏว่า

ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ในด้าน "การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป" มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือมีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ แต่ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดด้าน "การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ" ด้าน "การสำรวจเนื้อเรื่อง สำนวน และคำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ" และด้าน "การศึกษาเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียดถี่ถ้วน" มีสัดส่วนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีการใช้ด้าน "การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ" ด้าน "การสำรวจเนื้อเรื่อง สำนวน และคำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ" ในระดับมากเช่นกัน คือ เกินร้อยละ 70 แต่มีการใช้ด้านการศึกษาเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียดถี่ถ้วนในระดับน้อยคือต่ำกว่าร้อยละ 30

3.2 กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ

3.2.1 กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดในด้านต่อไปนี้ในระดับมาก ถึงร้อยละ 70 ขึ้นไป ได้แก่ "การสำรวจ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ" มีปริมาณร้อยละ 81.44 "การสำรวจเนื้อเรื่อง สำนวน และคำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ" มีปริมาณร้อยละ 74.35 และ "การศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือและคำข้อความ" มีปริมาณร้อยละ 70.45 หากพิจารณาลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ที่มีการใช้ในระดับน้อยที่สุด จะพบว่าได้แก่ "การใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ" ซึ่งมีปริมาณร้อยละ 19.15

3.2.2 เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ โดยใช้ Z-Proportion แล้วปรากฏผลว่า ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ด้าน "การศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือและคำข้อความ" และ "ด้านการใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ" จะมีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 โดยกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือมีสัดส่วนการใช้ด้าน "ศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือและคำข้อความ" มากกว่ากลุ่มที่ยืมหนังสือ แต่ "การใช้ดัชนีต่าง ๆ ของหนังสือ" ซึ่งเป็นการใช้ในระดับน้อย ปริมาณต่ำกว่าร้อยละ 30 กลับพบว่า กลุ่มที่ยืมหนังสือ มีสัดส่วนการใช้มากกว่ากลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ส่วนการใช้หนังสือ

ภายในห้องสมุดท่าน "การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ การสำรวจ เนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ" พบว่ามีสัดส่วนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ โดยกลุ่มที่ยืมหนังสือและกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีการใช้ในระดับมากเช่นกัน คือ ปริมาณเกินร้อยละ 70

4. ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดอื่น ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอเพิ่มเติม มาจากแบบสอบถามหลายเปิด ได้แก่ การถ่ายสำเนาเอกสารในส่วนเนื้อเรื่องและรูปภาพ ปริมาณสูงสุดในกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 54.88 แต่ปริมาณเป็นอันดับรองลงมาในกลุ่มที่ยืมหนังสือคิดเป็นร้อยละ 27.03 ส่วนการสำรวจปีที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ของหนังสือ พบว่า ปริมาณสูงสุดในกลุ่มที่ยืมหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 72.97 แต่ปริมาณเป็นอันดับรองลงมาในกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ นอกจากนี้ยังปรากฏว่าลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดอื่น ๆ อีก ได้แก่ การสำรวจบรรณานุกรมท้ายเล่มเพื่อเลือกหนังสือ การศึกษาภาพประกอบพร้อมคำอธิบาย และการอ่านวิธีใช้หนังสือ จากกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสืออีกด้วย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาดังนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการศึกษาศฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และพฤติกรรมการยืม หนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการ ณ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า การใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืม หนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์มีปริมาณสูงในช่วงเวลา 10.30 - 12.30 น. ซึ่งใกล้เคียงกับเวลาการใช้หนังสือของนักศึกษาคือ 11.30 - 13.30 น. ส่วนเวลา 7.30 - 8.30 น. พบว่าอาจารย์และนักศึกษามีการใช้หนังสือในปริมาณน้อยที่สุด การที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่ที่พักอาศัยห่างไกลจากมหาวิทยาลัย ประกอบกับ เวลา 7.30 น. - 8.30 น. เป็นเวลาที่การคมนาคมไม่สะดวก ดังนั้น อาจารย์และนักศึกษา จึงไม่สะดวกที่จะมาใช้หนังสือของสำนักหอสมุดกลางในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยห้องสมุดวิทยาลัย ไรเดอร์ (Rider) ที่พบว่า นักศึกษาที่พัฒนาก่อนวิทยาลัย มีการใช้หนังสือภายในห้องสมุดในช่วงเวลาตั้งแต่ 8.00 - 13.00 น. ในปริมาณที่สูงกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า ที่พักอาศัยของผู้ใช้ห้องสมุดมีความสัมพันธ์กับการใช้หนังสือภายในห้องสมุดด้วย (Daiute and Gorman. 1974 : 110 - 121) และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือทั้งสองประเภท ปรากฏผลว่า อาจารย์และนักศึกษาต่างมีพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดสัมพันธ์กับพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.907 และ 0.917 ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า ถ้าช่วงเวลาใดที่มีการใช้หนังสือภายในห้องสมุดสูง ช่วงเวลานั้นจะมีการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดสูงด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการใช้หนังสือภายในห้องสมุด สามารถใช้คาดคะเนช่วงเวลาและจำนวนการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดได้ ในทำนองเดียวกัน ช่วงเวลาและจำนวนการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดก็สามารถใช้คาดคะเน ช่วงเวลาและจำนวนการใช้หนังสือภายในห้องสมุดได้อย่างน่าเชื่อถือ เช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้หนังสือภายในห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามีปริมาณสูงกว่าการยืมออกนอกห้องสมุด ในอัตราส่วน 1.1 : 1 และ 1.8 : 1 ตามลำดับ ผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมคแกรธ (McGrath. 1971 : 282 - 284) และ โดแมส (Domas. 1978 : 22) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภายในห้องสมุดและการยืมออก โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การใช้ภายในห้องสมุดมีความสัมพันธ์กับการยืมออกในระดับสูง ดังนั้นสถิติการยืมหนังสือออกที่ห้องสมุดจึงเก็บอยู่เป็นประจำสามารถแสดงจำนวนหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุดได้อย่างน่าเชื่อถือ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สตอคการ์ด กริฟฟิน และโคบลิน (Stockard, Griffin and Coblyn. 1978 : 136) ที่ยอมรับว่าสถิติการยืมหนังสือออกมีการจัดเก็บที่สมบูรณ์กว่าการเก็บสถิติประเภทอื่น ๆ ดังนั้นเขาจึงเสนอให้ใช้วิธีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภายในห้องสมุด และการยืมออกในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ถ้าพบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างการใช้ภายในและการยืมออกสูง ห้องสมุดสามารถใช้สถิติการยืมออกเป็นเครื่องวัดการใช้ภายในห้องสมุดได้ นอกจากนี้

แอปเปิล (Apple. 1978 : 194 - 195) และ ซาราเซวิก ชอว์ และ กันเตอร์ (Saracevic, Shaw and Kantor. 1977 : 7 - 18) ได้ศึกษาอัตราส่วนระหว่างการใช้ภายในห้องสมุดกับการยืมออก ผลปรากฏว่า มีการใช้ภายในห้องสมุดมากกว่าการยืมออกในอัตราส่วน 1.8 : 1 และ 1.3 : 1 ตามลำดับ ซึ่งได้ผลใกล้เคียงกับงานวิจัยในประเทศไทยของ จรรยา ไพโรจน์กุล (จรรยา ไพโรจน์กุล 2525 : 142) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของหนังสือที่ยืมออก กับประเภทของหนังสือที่ใช้ในห้องสมุด และพบว่า ห้องสมุดที่เน้นการใช้หนังสือภายในห้องสมุดสูงกว่าการยืมหนังสือออก ในอัตราส่วน 1.4 : 1 สำหรับหนังสือภาษาไทย และ 1.3 : 1 สำหรับหนังสือภาษาอังกฤษ จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงว่า สถิติการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดสามารถใช้เป็นแนวทางในการวัดปริมาณการใช้หนังสือภายในห้องสมุดได้ และใช้วางแผนการจัดดำเนินการให้บริการหนังสือภายในห้องสมุด โดยวิธีการดังนี้

1.1 วัดปริมาณการใช้หนังสือภายในห้องสมุด โดยนำจำนวนการยืมหนังสือที่ได้จากการเก็บสถิติการยืมหนังสือซึ่งห้องสมุดเก็บอยู่เป็นประจำมาคูณกับอัตราส่วนการใช้หนังสือภายในห้องสมุดที่ได้จากการวิจัย ก็จะได้อัตราส่วนหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุดโดยประมาณ ตัวอย่างเช่น สำนักหอสมุดกลางเก็บสถิติการยืมหนังสือประจำเดือนของอาจารย์ได้ 200 เล่ม และอัตราส่วนการใช้หนังสือภายในห้องสมุดต่อการยืมหนังสือออกของอาจารย์ เท่ากับ 1.1 : 1 ดังนั้น จำนวนการใช้หนังสือภายในห้องสมุด คือ 200 คูณ 1.1 เท่ากับ 220 เล่ม

1.2 ปริมาณการใช้หนังสือในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการตั้งแต่ 7.30 - 18.00 น. สามารถนำมาหาอัตราส่วนการใช้หนังสือภายในห้องสมุดกับการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในช่วงเวลาต่าง ๆ ได้เช่นกัน และใช้เป็นแนวทางวางแผนการจัดดำเนินงานการให้บริการหนังสือภายในห้องสมุดในด้านการจัดเตรียมหนังสือไว้บริการ จัดบุคลากรปฏิบัติงาน เตรียมสถานที่ และเป็นแนวทางหนึ่งในการกำหนดนโยบายการเปิด -- ปิดบริการของห้องสมุด ให้สอดคล้องกับสภาพการใช้หนังสือที่แท้จริง และเหมาะสมกับภาวะที่ห้องสมุดจะสามารถดำเนินการได้

1.3 สถิติการยืมหนังสือออกเมื่อรวมกับสถิติการใช้หนังสือภายในห้องสมุด จะแสดงการใช้หนังสือทั้งหมด และเมื่อนำไปวิเคราะห์เพื่อดำเนินการใด ๆ ย่อมได้ผลถูกต้อง เช่น การจัดหาหนังสือ เป็นต้น

2. จากการศึกษาเปรียบเทียบสัดส่วนลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 เป็นบางส่วน กล่าวคือ กลุ่มที่ยืมหนังสือมีส่วน "การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป" มากกว่ากลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ การที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มที่ยืมหนังสือตระหนักถึงความจำเป็นใน "การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป" ว่ามีความสำคัญต่อการสำรวจหนังสือเพื่อคัดเลือก ให้ตรงกับความต้องการมากที่สุดก่อนจะนำไปยืมออกนอกห้องสมุด ส่วนกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือมีส่วน "การศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือ และคัดข้อความ" มากกว่ากลุ่มที่ยืมหนังสือ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือใช้หนังสือเพื่อการศึกษาค้นคว้า และเป็นการศึกษาเฉพาะบางเรื่องของหนังสือ การที่ปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบันความสำคัญของการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง นอกเหนือไปจากการสอน และการอ่านจากตำราเรียน ตลอดจนส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย เพื่อสร้างสรรบรรณาคาสทางวิชาการใหม่ ๆ ของผู้สอน ดังนั้น หนังสือซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาทุกระดับ จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สเปน (Spann, 1979 : 1216 - A) ที่สำรวจการอ่านของ ผู้เข้าร่วมสัมมนา ในเรื่องกิจกรรมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า จุดประสงค์การอ่านของ ผู้ตอบที่ทำถึงศึกษาระดับปริญญา ก็เพื่อนำมาประกอบการศึกษาและเพิ่มพูนความรู้ จารุพร ลัทธธากิ (จารุพร ลัทธธากิ 2515 : 341) และ ไพลิน ไขยเสนะ (ไพลิน ไขยเสนะ 2516 : 429) ได้เสนอผลงานวิจัยที่ว่า ผู้วิจัยในประเทศไทยด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา ใช้หนังสือทั่วไปประกอบการศึกษาค้นคว้าในระดับมากที่สุดด้วย

ส่วนผลการวิจัยที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ก็คือ กลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ มีสัดส่วนการใช้หนังสือด้าน "การสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ" และด้าน "การสำรวจเนื้อเรื่อง สูตรและคำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ" ไม่แตกต่างกัน โดยต่างก็มีการใช้ในปริมาณมากเกินร้อยละ 70 ด้วยกันทั้งสองกลุ่ม การที่ปรากฏผลเช่นนี้แสดงว่า พื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นของการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด และการใช้หนังสือภายในห้องสมุด คือ การสำรวจหนังสือให้ตรงกับความต้องการ เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ในยุคที่จำนวนหนังสือเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย การติดตามและค้นหาความรู้จากหนังสือต่าง ๆ มีอยู่มากขึ้น ดังนั้น การที่กลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือเลือกใช้วิธีการสำรวจชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญ และด้านการสำรวจเนื้อเรื่อง สูตรและคำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ เพื่อค้นหาความรู้นั้น แสดงว่าวิธีดังกล่าวเป็นวิธีที่ควรหนึ่ง จึงนิยมใช้กันมาก ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทัศนะของ แมคแกรธ (McGrath. 1972 : 212 - 219) ที่ว่า ใครก็ตามที่ยืมหนังสือออกจากชั้น และสำรวจหนังสือนั้น มักมีจุดประสงค์แรกคือ เพื่อดูว่าเป็นหนังสือที่ต้องการใช้หรือไม่ และการใช้ในระดับการสำรวจนี้ ฟัสเลอร์ และ ซีมอน (Fussler and Simon. 1969 : 107 - 117) ถือว่า ผู้ใช้ไม่ได้ใช้หนังสือเล่มนั้นอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่เป็นการใช้ในขณะที่ยืนอยู่หน้าหนังสือ แต่เขาก็มีความเห็นว่าเป็นการใช้หนังสือภายในห้องสมุดลักษณะหนึ่งเช่นกัน

ดังนั้นจึงมีเหตุผลสมควรที่จะสรุปได้ว่า การใช้หนังสือภายในห้องสมุดของกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือนั้น มีการใช้หนังสือในระดับการสำรวจเพื่อเลือกหนังสือที่ต้องการเป็นพื้นฐานที่สำคัญอันดับแรกของทั้งสองกลุ่ม ต่อจากนั้นจึงมีลักษณะการใช้หนังสือแตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มที่ยืมหนังสือมีลักษณะการใช้หนังสือที่ต้องการตรวจสอบหนังสือนั้นให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงอีกครั้งหนึ่ง คือ "การอ่านคำนำ บทนำ บทสรุป" ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ แมคแกรธ (McGrath. 1972 : 219) ส่วนกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือมีการใช้หนังสือเพื่อการศึกษาค้นคว้า โดยการศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วอยท์ (Voight. 1979 : 66) ที่พบว่า นักวิจัยมักใช้หนังสือภายใน

ห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า มากกว่าการยืมหนังสือออก และจรรยา ไพโรจน์กุล ยังพบว่า หนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุด ประมาณร้อยละ 75 เป็นการใช้นั่งจริง โดยกำหนดพฤติกรรม การใช้นั่งจริงใกล้เคียงกับระดับการศึกษา ค้นคว้า (จรรยา ไพโรจน์กุล 2525 : 73 - 146)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะ ต่อสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.1 การจัดเก็บสถิติการใช้นั่งจริงของสำนักหอสมุดกลาง ควรรวมสถิติการใช้นั่งจริงภายในห้องสมุดกับสถิติการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด เพื่อแสดงการใช้นั่งจริงทั้งหมดที่แท้จริง และเป็นแนวทางการพิจารณาจัดหาทรัพยากรห้องสมุด ตลอดจนนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงงานบริการหนังสือ

1.2 ควรจัดและหมุนเวียนบุคลากรปฏิบัติงานบริการยืมคืนหนังสือ และการใช้นั่งจริงภายในห้องสมุดให้เหมาะสมและเพียงพอกับสภาพการใช้นั่งจริงที่แท้จริง

1.3 ควรจัดสถานที่อ่านหนังสือให้เหมาะสมกับความต้องการ และตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ กล่าวคือ เพิ่มที่นั่งอ่านเฉพาะบุคคลเพื่อการศึกษา ค้นคว้าในห้องอ่านหนังสือทั่วไป และจัดห้องอ่านหนังสือตามสบาย (Browsing Room) แยกอีกส่วนหนึ่ง

1.4 ควรส่งเสริมให้มีการยืมหนังสือมากขึ้น โดยพิจารณาปรับปรุงระเบียบการยืมคืนหนังสือของนักศึกษา เช่น ปรับปรุงจำนวนเล่มให้ยืมออก เพื่อลดปัญหาความไม่เพียงพอในด้านสถานที่อื่น เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีนักศึกษากันจำนวนมาก ดังนั้นผู้ใช้สำนักหอสมุดกลางจึงมีจำนวนมากเช่นกัน ตลอดจนเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่ไม่มาเรียนประจำได้ยืมหนังสือไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในจำนวนเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดในทุก ๆ 3 - 5 ปี ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม ภาวะเศรษฐกิจ และการจัดองค์การ

2.2 ควรศึกษาการใช้หนังสือของอาจารย์ และนักศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย

2.3 ควรศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการใช้น้ำหนักของหนังสือในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.4 ควรศึกษาการใช้สิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ ภายในห้องสมุด เช่น วารสาร และหนังสืออ้างอิง เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กำธร สติรกุล หนังสือและการพิมพ์ โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว 2515, 390 หน้า
- กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ ศึกษารายงานและการใช้หนังสือ ณ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัย
รามคำแหง ปรินซิพัล กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528,
78 หน้า อัดสำเนา
- แก้วตา จันทรรวภา ความคาดหวังที่มีต่อการจ่าย-รับของผู้ใช้บริการหอสมุดสถาบัน
วิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2527, 223 หน้า อัดสำเนา
- จรรยา ไพโรจน์กุล ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของหนังสือที่ยื่นออกกับประเภทของหนังสือ
ที่ใ้ภายในห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2525, 194 หน้า อัดสำเนา
- จารุพร ลัทธนิถ ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดเพื่อทำการวิจัยในประเทศไทย
วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 217 หน้า อัดสำเนา
- จินดา จิตเพียร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ เรณู กาญจนะโกสิน เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2528
- จินตนา กระแสชัย ปัญหาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่อการเขียนคำราของคณาจารย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2524, 161 หน้า อัดสำเนา
- ฉวีลักษณ์ บุญเกาะจอน แบบเรียนการอ่านและการอ่านพิจารณาหนังสือ พิมพ์ครั้งที่ 2
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย 2523, 134 หน้า
- ชูศรี วงศ์วัตะ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2527, 370 หน้า

ทัศนีย์ ชวัญสุวรรณ การสำรวจความต้องการในการให้บริการห้องสมุดของอาจารย์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, 247 หน้า

อัครสำเนา

ทิพาวดี เอมะวรรณะ สุรพล พยอมแย้ม และนฤมล ปราชญ์โยธิน เรียนให้เก่ง

ในมหาวิทยาลัย ปลาตะเพียน 2526, 89 หน้า

ประภาวดี สัมพันธ์ การวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ และอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2524, 279 หน้า

พโยม วรรณศิริ "ยุทธศาสตร์การบริการมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" วารสารการศึกษา

แห่งชาติ 3 : 40 ตุลาคม 2515

โพลิน ไชยเสนะ ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยวิชาการศึกษาใน

ประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2510 - 2515 วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย 2516, 429 หน้า อัครสำเนา

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว "พระราชดำรัสในพิธีเปิดงานหนังสือ

ระหว่างชาติและงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทยครั้งที่ 3" วารสารสภาการศึกษา

แห่งชาติ 6(7) : 58 กุมภาพันธ์ 2515

รสา วงศ์ยังอยู่ "เหตุใดคนเราจึงอ่านหนังสือ" ห้องสมุด 5 : 289 - 290 กันยายน-

ตุลาคม 2509

วิบูลวน อินทรกำแหง, คุณ การเลือกหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2515, 133 หน้า

รามคำแหง, มหาวิทยาลัย กฎหมายระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

2518, 317 หน้า

_____ ระเบียบมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการใช้สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัย

รามคำแหง พ.ศ. 2527 2527, 6 หน้า

_____ ศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาค 2527, 143 หน้า

รามคำแหง, มหาวิทยาลัย สถิติการปฏิบัติงานของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปี พ.ศ. 2528 สำนักหอสมุดกลาง 2528, 18 หน้า

10 ปี มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ระลึกงานวันครบรอบ 10 ปี มหาวิทยาลัย
รามคำแหง 26 พฤศจิกายน 2524 มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2524, 120 หน้า

เอกสารการแบ่งส่วนราชการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สำนักหอสมุดกลาง 2522, 24 หน้า อัดสำเนา

เอกสารประกอบการนำชมสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฝ่ายบริการ
วิชาการค้นคว้าและวิจัย สำนักหอสมุดกลาง 2528, 8 หน้า อัดสำเนา

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์ทวีกิจ
2524, 286 หน้า

ละอองกาณณ์ สุริชัยพาณิชย์ การบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้นักศึกษา
วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, 193 หน้า อัดสำเนา

วรารุณ ผลานันต์ ความสามารถของนิสิตในการหาหนังสือ ณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปริญญาโท ภาศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2525, 77 หน้า อัดสำเนา

วาทณี รูปนวงศ์ตานลิ เทคนิคการอ่าน โอเคียนสโตร์ 2520, 38 หน้า

สมุทร เข็มเชาวนิศ เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2524, 147 หน้า

สายสุภา กชเสนี ห้องสมุดมหาวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ 3 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2527, 295 หน้า

สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ บรรณารักษศาสตร์มูลฐาน วัฒนาพานิช 2521, 144 หน้า

สุธนา วงศ์ทองสุวรรค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิชา กฎและโภกน เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักหอสมุด
กลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2529

อัมพร ปันศรี รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการของอาจารย์ ข้าราชการ
เจ้าหน้าที่และนักศึกษาในการใช้บริการหอสมุดรวมคำแหง สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัย
รามคำแหง 2525, 287 หน้า

อัมพร ปันศรี และนันทนา เผือกผ่อง การจัดและการบริหารงานห้องสมุด มหาวิทยาลัย
รามคำแหง 2515, 500 หน้า

อุทุมพร ทองอุไทย เทคนิคการศึกษาย่างมีประสิทธิภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2519, 105 หน้า

Anderson, Jonathan Berry H. Durston and Millicent E.
Poole. Efficient Reading : A Practical Guide.
Sydney, McGraw-Hill, 1969. 147 p.

Apple, Ethel. "Survey of a Learning Resources Center :
Facilities and Use," in Quantitative Measurement
and dynamic Library Service. p. 185 - 199, ed. by
Ching - Chin Chen London, Oryx Press, 1978.

Brown, James W. and others. "Textbooks," in A - V
Instructions : Technology, Media, and Methods.
p. 332 - 333, 5th.ed., New York, McGraw-Hill, 1977.

Brown, Nancy A. "Effective Use of Existing Space in
Academic Libraries," Canadian Library Journal. 38 :
275 - 279, October, 1981.

Buck, Paul. "A Credo Reconsidered," Library Journal.
89 : 4295, November 1, 1964.

Burns, Robert W. "Library Use as a Performance Measure :
Its Background and Rationale," Journal of Academic
Librarianship. 4 : 4 - 11, March, 1978.

Cohen, Aaron, and Elaine Cohen. Designing and Space
Planning for Libraries : A Behavioral Guide. New York,
Bowker, 1979. 250 p.

- Daiute, Robert J. and Kenneth A. Gorman. Library Operation Research. New York, Oceana Publications, 1974. 368 p.
- Domas, Ralph E. "Correlating the Classes of Books Taken out of the Books Used Within an Open Stack Library," Research Paper. April, 1978. microfiche.
- Fussler, Herman H. and Julian L. Simon. Patterns in the Use of Books in Large Research Libraries. Chicago, University of Chicago Press, 1969. 158 p.
- Gray, William S. "The Nature of Type of Reading," in The Teaching of Reading : A Second Report. p. 23, Bloomington, Public School Publishing Company, 1936.
- Hamburg, Morris and others. Library Planning and Decision Making System. Cambridge, M.I.T. Press, 1974. 274 p.
- Harlow, Neal. "Levels of Need for Library Service in Academic Institution," College & Research Libraries 24 : 359 - 364, September 1963.
- Harris, C. "A Comparison of Issues and In - Library Use of Books," Aslib Proceeding. 29 : 118 - 126, March, 1977.
- Jain, A. K. "Sampling In-Library Book Use," Journal of the American Society for Information Science. 23 : 150 - 155, May - June, 1972.
- _____. "Sampling and Short - Period Usage in the Purdue Library," College & Research Libraries. 27 : 211 - 218, May, 1966.
- Katz, William A. Introduction to Reference Work. New York, McGraw-Hill, 1969. 376 p.
- Leedy, Pual D. Reading Improvement for Adults. New York, McGraw - Hill, 1956. 456 p.
- Lubans, John, Jr. "Letters to the Editor," College & Research Libraries. 32 : 482, November, 1971.
- Lushington, Nolan, and Mills N. Libraries Designed for Users : a Planning Handbook. Hamden, Conn., Library Professional, 1980, 289 p.

Lyle, Guy R. The Administration of the College Library.
4th.ed., New York, H.W. Wilson, 1974. 320 p.

McGrath, William E. "The Significance of Books used
According to a Classified Profile of Academic
Department," College & Research Libraries. 33 :
212 - 219, May, 1972.

_____. "Correlation the Subjects of Books Taken Out
of and Books Used Within an Open - Stack Library,"
College & Research Libraries. 32 : 280 - 285, July,
1971.

Morse, Philip M. Library Effectiveness : A Systems
Approach. Cambridge, Massachusetts, M.I.T. Press,
1968. 207 p.

Rogers, Rutherford D. and David C. Weber. University
Library Administration. New York H.W. Wilson, 1971.
454 p.

Saracevic, T., Shaw, W.H. and Kantor, P.B. "Causes and
Dynamic of User Frustration in an Academic Library,"
College & Research Libraries. 38 : 7 - 18 January,
1977.

Seymour, Carol A. "Weeding the Collection : A Review of
Research on Identifying Obsolete Stock," Libri.
22 : 137 - 148, 1972.

Sharma, Hari Krishan. Organization and Administration
of College Libraries. New Delhi, S. Chand, 1977.
192 p.

Slote, Stanley J. Weeding Library Collections.
Littleto, Colorado, Libraries Unlimited, Inc., 1975.
177 p.

Smith, Rita Hoyt and Warner Granada. "User and Library
Failures in an Undergraduate Library," College &
Research Libraries. 39 : 467 - 473, November,
1978.

Spann, Sylvia Sydney Warrick. "The Reading Practices
of Participants in Continuing Education Activities,"
Dissertation Abstracts International. 40 : 1216-A,
September, 1979.

- Stockard, Joan, Mary Ann. Griffin and Clementine Coblyn.
"Document Exposure Counts in Three Academic Libraries :
Circulation and In-Library Use," in Quantitative
Measurement and Dynamic Library Service. p. 136 - 148,
ed. by Ching - Chih Chen, London, Oryx Press, 1978.
- Trueswell, Richard W. "User Circulation Satisfaction VS.
Size of Holdings at Three Academic Libraries,"
College & Research Libraries. 30 : 204 - 213, May,
1969.
- Wilson, Louis Round and Maurice F. Tauber. The University
Library. 2nd.ed., New York, Columbia University, Press,
1966. 641 p.
- Valette, Rebecca M. Modern Language Testing. New York,
Harcourt Brace Jovanovich, 1967. 200 p.
- Voight, Melvin J. "Circulation studies cannot Reflect
Research use," Journal of Academic Librarianship.
5 : 66, May, 1979.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

25 พฤศจิกายน 2528

เรื่อง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

เรียน อาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ด้วยข้าพเจ้ากำลังศึกษา และรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในเวลาเปิดบริการ ณ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง" อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต และผลจากการศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการจัดเตรียมหาค้นบุคลากร หนังสือ และสถานที่ เพื่อส่งเสริมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือให้ตรงกับความต้องการของท่าน และเหมาะสมกับภาวะที่ห้องสมุดจะสามารถดำเนินการได้

ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หนังสือเล่มที่มีแบบสอบถาม วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จะสำเร็จได้ก็ด้วยความร่วมมือจากท่าน จึงขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางเรณู กาญจนะโกศล)

นิสิตปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถาม

คำชี้แจง หนังสือเล่มที่มีแบบสอบถามนี้ ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนหนังสือวิชาการทั่วไป ดังนั้น ท่านที่หยิบหนังสือเล่มนี้ออกมาใช้ กรุณาตอบแบบสอบถาม โดยเลือกคำตอบที่แสดงการใช้หนังสือเล่มนี้เท่านั้น และกาเครื่องหมาย ✓ (ถูก) ลงในช่อง ☐ ที่ต้องการเลือกหรือเติมข้อความในที่ว่าง.....

1. ท่านมีสถานภาพเป็น

- ☐ อาจารย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
☐ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. เลขเรียกหนังสือ.....

3. เมื่อท่านหยิบหนังสือเล่มที่มีแบบสอบถามนี้มา ท่านได้ใช้ในลักษณะใดบ้าง ขณะที่ท่านอยู่ในห้องสมุด (ตอบให้มากกว่า 1 ข้อ)

ใช่ ไม่ใช่

3.1 สืบหาชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และรายละเอียดของสารบัญหรือ
 บางส่วนที่กล่าวมา

☐ ☐

3.2 อ่านคำนำ บทนำ บทสรุป หรือบางส่วนของที่กล่าวมา

☐ ☐

3.3 สืบหาภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ ตาราง และกราฟ
 หรือบางส่วนของที่กล่าวมา

☐ ☐

3.4 สืบหาเนื้อเรื่อง สูตร คำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ
 หรือบางส่วนของที่กล่าวมา

☐ ☐

3.5 ใ้ค้ค้นต่าง ๆ ของหนังสือ

☐ ☐

3.6 ศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือและคัดข้อความ

☐ ☐

3.7 ศึกษาเนื้อเรื่องของหนังสืออย่างละเอียดทุกเล่ม

☐ ☐

3.8 การค้นหาข้อมูล หรือคำตอบเฉพาะเรื่องที่ต้องการ และจดข้อมูลนั้น

☐ ☐

ใช่ ไม่ใช่

3.9 การสำรวจรายชื่อหนังสือและเอกสาร เพื่อรวบรวม

และจัดทำบรรณานุกรม

☐☐

3.10 อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. หนังสือเล่มนี้ ท่านได้ใช้โดย (เลือกตอบ 1 ข้อ)

☐ ไม่ยืมออกนอกห้องสมุด (ใช้ภายในห้องสมุด)☐ ยืมออกนอกห้องสมุด

คำถามข้อ 5 และ 6 ให้เลือกตอบเพียง 1 ข้อ และให้ตรงกับคำตอบของท่านในข้อ 4

5. ถ้าท่านตอบข้อ 4 ว่าใช้โดยไม่ยืมออกนอกห้องสมุด (ใช้ภายในห้องสมุด) เมื่อเลิกใช้หนังสือแล้ว ท่านได้วางหนังสือไว้บนโต๊ะอ่าน หรือจุดหนึ่งจุดใดภายในห้องสมุด ในเวลาประมาณ

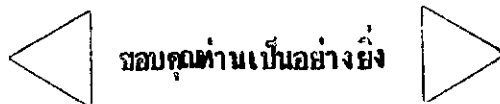
เช้ากลางวันบ่าย-เย็น☐ 7.30 - 8.30☐ 11.30 - 12.30☐ 13.30 - 14.30☐ 8.30 - 9.30☐ 12.30 - 13.30☐ 14.30 - 15.30☐ 9.30 - 10.30☐ 15.30 - 16.30☐ 10.30 - 11.30☐ 16.30 - 18.00

6. ถ้าท่านตอบข้อ 4 ว่าใช้โดยยืมออกนอกห้องสมุด ท่านได้ยืมหนังสือเล่มนี้ออกเวลาประมาณ

เช้ากลางวันบ่าย-เย็น☐ 7.30 - 8.30☐ 11.30 - 12.30☐ 13.30 - 14.30☐ 8.30 - 9.30☐ 12.30 - 13.30☐ 14.30 - 15.30☐ 9.30 - 10.30☐ 15.30 - 16.30☐ 10.30 - 11.30☐ 16.30 - 18.00

กรุณาส่งคืนแบบสอบถามให้

แกนต่อรับบริการระดับชั้น 3, 4, 5 หรือ แกนต่อรับบริการเยี่ยม-กึ่งหนังสือ
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง (อาคารหลังเดิม)

ตาราง 1. วันและเวลาการเก็บข้อมูล

	พฤศจิกายน										ธันวาคม 2528																					
	25	26	27	28	29	30	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
วัน เวลา						ส อ							ส อ							ส อ							ส อ					
7.30 - 8.30																																
8.30 - 9.30																																
9.30 - 10.30																																
10.30 - 11.30																																
11.30 - 12.30																																
12.30 - 13.30																																
13.30 - 14.30																																
14.30 - 15.30																																
15.30 - 16.30																																
16.30 - 18.00																																

เก็บข้อมูล

ไม่เก็บข้อมูล

☐ เก็บข้อมูล
 ☒ ไม่เก็บข้อมูล

การศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด
ในเวลาเปิดบริการ ณ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

ทอง

เรณู กาญจนะ โภทิน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2529

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือ ภายในห้องสมุดกับพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปิด บริการที่สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อทดสอบว่า สถิติการยืมหนังสือออกนอก ห้องสมุดที่บริการยืม - คืน จัดเก็บอยู่เป็นประจำนั้นสามารถใช้เป็นแนวทางแสดงการใช้หนังสือ ภายในห้องสมุดและการใช้หนังสือโดยส่วนรวมได้หรือไม่ ตลอดจนเปรียบเทียบลักษณะการใช้ หนังสือภายในห้องสมุดระหว่างกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ (ใช้ภายในห้องสมุด) โดยการใช้แบบสอบถามสำรวจการใช้หนังสือทั่วไป จำนวน 1343 ชื่อเรื่อง จากอาจารย์ และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สหสัมพันธ์เชิงอันดับ ของสเปียร์แมน (ρ) และ Z - Proportion สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในช่วง เวลาต่าง ๆ ของการเปิดบริการ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ซึ่งแสดงว่า ถ้าช่วงเวลาใด ของการเปิดบริการมีการใช้หนังสือภายในห้องสมุดสูง ช่วงเวลานั้นจะมีการยืมหนังสือออกนอก ห้องสมุดสูงด้วย แต่ถ้าช่วงเวลาใดมีการใช้หนังสือภายในห้องสมุดต่ำ ช่วงเวลานั้นจะมีการยืม หนังสือออกนอกห้องสมุดต่ำเช่นกัน ดังนั้นสถิติการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดที่จัดเก็บอยู่เป็นประจำ สามารถใช้เป็นแนวทางแสดงการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการใช้หนังสือโดยส่วนรวมได้ อย่างน่าเชื่อถือ

2. ลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดระหว่าง กลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ ยืมหนังสือ มีความแตกต่างกันในบางส่วน กล่าวคือ ทั้งสองกลุ่มต่างมี "การสำรวจ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง รายละเอียดของสารบัญ" และ "การสำรวจ เนื้อเรื่อง สำนวน และคำอธิบายต่าง ๆ ของหนังสือ" เป็นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นอันดับแรกเพื่อสำรวจหนังสือให้ตรงกับความต้องการ จากนั้นจึงมีลักษณะการใช้ที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มที่ยืมหนังสือ มีการอ่าน "คำนำ บทนำ และ บทสรุป" เพื่อตรวจสอบหนังสือให้ตรงกับความต้องการ อีกครั้งหนึ่งก่อนการยืมออก แต่กลุ่มที่ ไม่ยืมหนังสือแสดงการใช้หนังสือภายในห้องสมุดในอันดับรองมาจากการสำรวจเพื่อเลือกหนังสือ ที่ต้องการ ด้วยการ "ศึกษาเนื้อเรื่องเฉพาะบางส่วนของหนังสือและคัดข้อความ" ซึ่งเป็นลักษณะ การใช้หนังสือเพื่อการศึกษาค้นคว้าเฉพาะบาง เรื่องของหนังสือเท่านั้น

**A STUDY OF BOOKS USING BEHAVIORS, IN - HOUSE AND CHECKING OUT,
DURING THE SERVICE HOURS OF RAMKHAMHAENG UNIVERSITY**

AN ABSTRACT

BY

RENOO KANCHANAPOKIN

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University**

September 1986

This research was aimed at firstly, studying the relationship between in - house book use and out - of - library check-out during different periods when library services are available; secondly testing whether the over - the - counter circulation statistics are reliable indicators of in - house book use and total book use; and thirdly, comparing the characteristics of in - house book use of two groups of readers: borrowers and non - borrowers. A questionnaire was constructed to determine the use of 1343 titles in the general collection of Ramkhamhaeng University Library by lecturers and students. The statistical techniques used in analyzing data were Spearman's rank correlation and the Z - Proportion : The results can be summarized as follows:

1. In - house book use and the out - of - library check out during different periods highly correlated : during any given period if in - house book use was high, out - of - library check-out was also relatively high and if in - house book use was low, out - of library check-out also tended to be low. Thus, it can be concluded that check-out statistics can be considered a reliable indicator of in - house book use and total book use.

2. The in - house use of books by book borrowers and non - book borrowers was similar in some respects and different in others. Both groups surveyed titles, authors, tables of contents, as well as looking over the subject matter and formulas and explanations in a book as the primary and necessary step in selecting a book for use. However, borrowers also read the preface, introduction summary as a further check on a book before checking it out. Non - borrowers, on the other hand, in addition to surveying a book on its entirety for selection, also used the library for the study or the copying of certain sections of a book only.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : นางเรณู กาญจนะโกศล

เกิด : 5 มิถุนายน 2483 จังหวัดชลบุรี

การศึกษา : ศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปีการศึกษา 2517

การทำงาน : รับราชการตำแหน่ง บรรณารักษ์ ระดับ 5 ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริการผู้อ่าน

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ 3/400 เมืองทองนิเวศน์ 1 อำเภอบางเขน ตำบลทุ่งสองห้อง

กรุงเทพ 10210